

Kommunförbundet
Kalmar län

Ungas livsvillkor i Oskarshamn

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken 2018 i Kalmar län och
Eksjö kommun

ENKÄTFABRIKEN

BoU

Barn- och
ungdomsnätverket
Kalmar län

Sammanställd av Enkätfabriken
Maj 2019

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund och syfte.....	6
A. Bakgrundsfrågor.....	8
B. Fritid.....	11
C. Skola.....	20
D. Delaktighet och inflytande.....	33
E. Trygghet.....	42
F. Hälsa.....	51
G. Arbete.....	64
H. Framtid.....	68
Referenser.....	77

**Rapporten är
färgkoordinerad!**

Hitta den del du vill
läsa genom att titta
på färgen i
avsnittens kant.

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning i regionernas och kommunernas arbete i alla förvaltningar. Både barnkonventionen och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. Genom att göra en Lupp-undersökning får regioner och kommuner en bättre bild av ungdomarnas livsvillkor.

I detta avsnitt presenteras en sammanfattning av Lupp-resultatet för Oskarshamns kommun. Speciellt fokus läggs vid skillnader till tidigare resultat och resultat som sticker ut bland vissa grupper, exempelvis utifrån kön eller ålder. För att få en mer heltäckande bild av ungas livsvillkor i Oskarshamn rekommenderar vi dock att läsa hela rapporten.

Fritid

Inom området fritid kan vi se att en hög andel, 91 % av killarna och 87 % av tjejerna i Oskarshamn, svarar att de är nöjda med fritiden totalt sett. Andelen tjejer totalt som är nöjda med sin fritid har dock minskat något från 95 % år 2015 till 87 % i årets resultat. När det handlar om hur mycket det finns att göra på fritiden i Oskarshamn svarar 59 % totalt att det finns väldigt eller ganska mycket att göra. Detta är en lägre andel än i både rikssnittet och regionsnittet för Kalmar län¹.

Det som flest unga gör på fritiden i Oskarshamn är att träna/idrotta och att vara ute i naturen. Många svarar också att de gör "annat". En väldigt hög andel av killarna, totalt 83 %, svarar också att de spelar dator-, tv- eller onlinespel minst en gång i veckan. Andelen tjejer som svarar detsamma är lägre, 26 %.

Det som ungdomarna i störst grad saknar är olika sporter eller idrotter som exempelvis bandy, gymnastik, innebandy, rugby och parkour. Kulturinriktade aktiviteter som musik, målning och pyssel efterfrågas också. Ungdomarna tar även upp att de saknar någonstans att umgås så som en fritidsgård eller aktivitetscenter.

Skola

I skolavsnittet ser vi att en hög andel, drygt 85 %, är generellt sett nöjda med skolan. Det framgår också att över 85 % totalt är nöjda med lärarna, undervisningen, skolbiblioteket och tillgången till datorer. Det som flest ungdomar är missnöjda med är skolmaten, speciellt på högstadiet. Ungdomarna i Oskarshamn är däremot generellt nöjdare med skolmaten vid en jämförelse med både regionsnitt och rikssnitt. Det framgår vidare att andelen som svarar att våld förekommer på skolan har ökat sedan år 2015 i båda åldersgrupper. I Oskarshamn förekommer våld på skolan dock i något lägre grad än i regionsnittet.

Delaktighet och inflytande

Inom området delaktighet och inflytande framgår det att intresset för politik tydligt ökat sedan år 2009, då svarade 15 % att de var mycket eller ganska intresserade av politik. I årets resultat svarar 39 % detsamma. Det framgår också att 58 % i år svarar att de vill vara med och påverka om olika frågor som rör kommunen. Detta är en något högre andel än i både regionsnitt och rikssnitt. Över tid kan vi se att andelen som svarar att de vill påverka har ökat i Oskarshamn.

¹ Rikssnittet är resultatet för alla kommuner som gjort Lupp-undersökningen år 2018. Regionsnittet är resultatet för Kalmar län samt Eksjö kommun 2018.

En andel om totalt 29 % av ungdomarna svarar vidare att de har mycket eller ganska stora möjligheter att påverka. Detta är en något högre andel än i regionsnittet. Vidare så framgår det att internet och/eller sociala medier är den vanligaste arenan för politiskt engagemang bland de unga i Oskarshamn, liksom i regionen.

Trygghet

En majoritet av unga i Oskarshamn känner sig trygga på de flesta efterfrågade platser i kommunen och på internet. Omkring 93 % eller högre är alltid eller oftast trygga hemma, i bostadsområdet och på träningen. Vad gäller på stan och i kollektivtrafiken svarar tjejer i lägre grad än killar att de alltid eller oftast känner sig trygga. Resultatet avseende upplevd trygghet är på en liknande nivå som år 2015.

Utsatthet för mobbning är dock något som ökat jämfört med år 2015. Från år 2015 har en ökning av andelen utsatta skett, bland tjejer har andelen gått från 15 % till 27 % i år. Bland killar har andelen utsatta istället minskat från 16 % till 13 %.

Hälsa

De flesta ungdomar i Oskarshamn mår bra, men däremot ser vi att andelen som svarar att de mår bra minskat från år 2015. Andelen tjejer som mår mycket eller ganska bra har gått från 80 % år 2015 till 69 % i årets resultat. Bland killarna har andelen gått från 86 % till 83 % i år.

Även avseende psykosomatiska besvär kan vi se att andelen som svarar att de har regelbundna besvär som stress och nedstämdhet ökat något. Ökningen gäller tjejerna, och i frågorna finns en tydlig könsskillnad. Bland killarna är resultatet gällande psykosomatiska besvär på en liknande eller något lägre nivå som år 2015.

I avsnittet om hälsa framgår det också att andelen som tränar eller idrottar minst en gång i veckan är 83 % totalt i Oskarshamn. Andelen som tränar har ökat något bland killarna men minskat något bland tjejerna sedan år 2015.

Arbete och Framtid

Totalt svarar 10 % i årskurs 8 och 36 % i årskurs 2 att de har ett extrajobb. Över tid har andelen gymnasieungdomar som har ett extrajobb ökat, år 2015 svarade 30 % att de hade ett extrajobb. Vad gäller andelen som hade ett sommarjobb i somras har andelen i båda åldersgrupper varit på en relativt stabil nivå över tid. I årets resultat svarar 12 % i årskurs 8 och 72 % i årskurs 2 att de hade ett sommarjobb.

Det framgår vidare att en hög andel av högstadieungdomarna i Oskarshamn tror att de kommer läsa vidare efter grundskolan. Endast 4 % av killarna och 3 % av tjejerna i årskurs 8 tror inte att de kommer läsa vidare. På gymnasiet svarar 73 % av tjejerna och 40 % av killarna att de tror att de kommer studera vidare efter gymnasiet. Det finns alltså en tydlig könsskillnad i frågan på gymnasiet.

Det framgår också att en väldigt hög andel, 94 % av ungdomarna i Oskarshamn, har en positiv framtidssyn.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2018 genomförts i Kalmar län samt Eksjö kommun. Undersökningen genomfördes under hösten 2018 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunerna med hjälp av MUCF och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Kommunförbundet Kalmar län.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Urval och svarsfrekvens

I denna rapport redovisas resultatet för Oskarshamns kommun. Alla ungdomar i årskurs 8 på högstadiet och årskurs 2 på gymnasiet ingår i urvalet för Lupp-undersökningen i Kalmar län. Observera att gymnasieungdomar som går gymnasiet i en annan kommun än de bor i har sorterats till att tillhöra sin boendekommun i databasen. Totalt har 4045 elever i regionen svarat på undersökningen. I Oskarshamn har totalt 513 svar inkommit. I årskurs 8 har 254 av 280 elever svarat, vilket ger en svarsfrekvens om 91 %.

Eftersom ingen aktuell information finns om urvalsstorlek för eleverna på gymnasiet kan inte svarsfrekvensen redovisas för den åldersgruppen. Detta eftersom eleverna sorterats utifrån boendekommun och inte utifrån skola.

Fördelning av antal elever* och antal svar per kommun totalt och per årskurs

	Antal elever:*	Antal svar:	Svarsfrekvens:	Antal svar**	Antal svar:
	Åk 8	Åk 8	Åk 8	Åk 2	Totalt
Borgholm	99	91	92%	52	143
Eksjö	185	159	86%	160	319
Emmaboda	97	87	90%	56	143
Hultsfred	158	121	77%	90	211
Högsby	61	56	92%	45	101
Kalmar	766	658	86%	361	1019
Mönsterås	142	77	54%	86	163
Mörbylånga	149	144	97%	78	222
Nybro	219	146	67%	100	246
Oskarshamn	280	254	91%	259	513
Torsås	90	68	76%	30	98
Vimmerby	182	177	97%	148	325
Västervik	363	331	91 %	211	542
Regionen	2791	2369	85 %	1676	4045

*Information om antal elever i årskurs 8 är hämtat från Skolverkets databas och baseras på 2018 års siffror

** Uppgifter om antal i urval för årskurs 2 saknas och därav redovisas inte svarsfrekvensen

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder (högstadiet årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2) och kön. Denna typ av jämförelser möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna.

Observera att svaren i alla avsnitt, inklusive avsnittet om skolan, inte redovisas utifrån vilken kommun ungdomarna går i skolan utan utifrån var de bor.

Jämförelser över tid

För att kunna mäta utvecklingen över tid görs jämförelser med Lupp-resultaten från tidigare år. Oskarshamn har tidigare gjort Lupp-enkäten år 2015, 2012 och 2009. Utvalda frågor analyseras över tid i rapporten.

Avseende jämförelser till tidigare år bör noteras att en omfattande omarbetning av Lupp-enkäten gjordes av MUCF under 2015, vilket innebär att jämförelser till resultat år 2014 eller tidigare inte är möjligt på relativt många ställen. Exempelvis har nästan alla instämmerkalor i enkäten justerats från en femgradig till en fyragradig skala, vilket gör att resultatet inte är jämförbart. I andra fall har frågan eller svarsalternativen omformulerats eller justerats. Därav finns det på flera ställen endast jämförelser till år 2015 års resultat.

Jämförelser med rikssnitt för Lupp 2018

I den löpande texten berörs även på olika ställen jämförelser med rikssnittet för Lupp (de kommuner som genomfört Lupp år 2018). Rikssnittet är dock inget nationellt snitt för alla kommuner, utan innefattar endast de kommuner som deltog i Lupp år 2018. Trots att en sådan jämförelse har vissa brister kan det vara fördelaktigt att kunna se länets och kommunernas resultat i förhållande till en större kontext.

Det som i rapporten benämns som regionsnitt är resultatet för Kalmar läns region samt Eksjö kommun totalt.

Läsanvisningar

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. För fullständig redovisning av alla frågor och svarsalternativ hänvisar vi till MUCF:s Lupp-portal. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt per årskurs eller totalt per kön. Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj. Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen relativt jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten. Då få angett "annan könsidentitet" kommer denna grupp inte redovisas nedbrutet i rapporten.

En andel om totalt 84 % svarar att de är födda i Sverige medan 4 % är födda i Europa och 13 % utanför Europa.

I diagram A4 på följande sida framgår att en andel om mellan 8-13 % av ungdomarna har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom.

A2. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	84%	0%	4%	13%
Förälder a	76%	0%	8%	15%
Förälder b	72%	1%	8%	19%

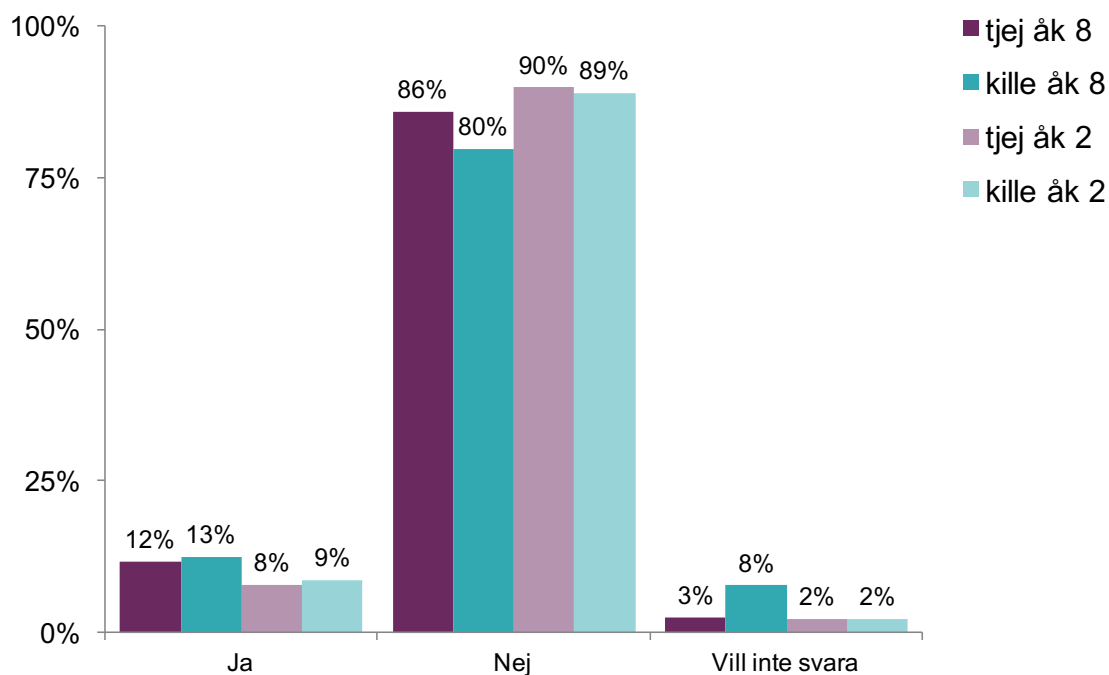
A2a. Om du inte är född i Sverige, hur länge har du bott här?

10 år eller längre	23%
4-9 år	38%
0-3 år	39%

A3. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

	Förälder a	Förälder b
Arbetar	90%	81%
Studerar	4%	5%
Föräldraledig	0%	1%
Arbetslös	1%	2%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	2%	3%
Ålderspensionär	0%	1%
Annat	2%	3%
Vet inte	1%	3%

A4 Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t. ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?

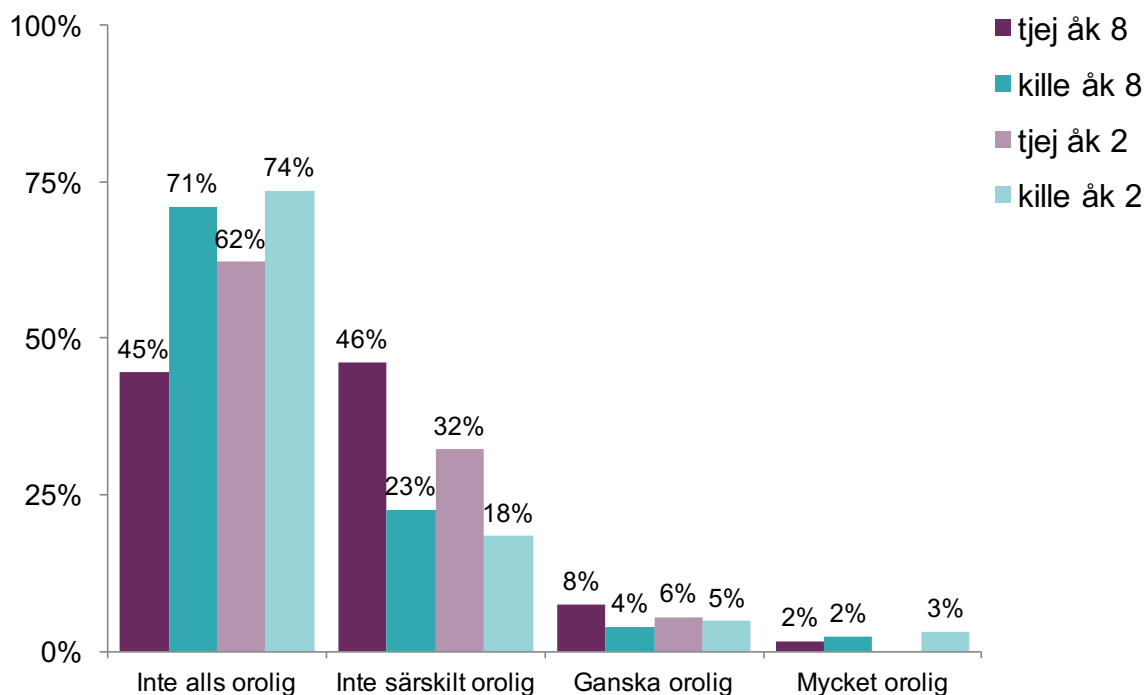

Frågor om ekonomi

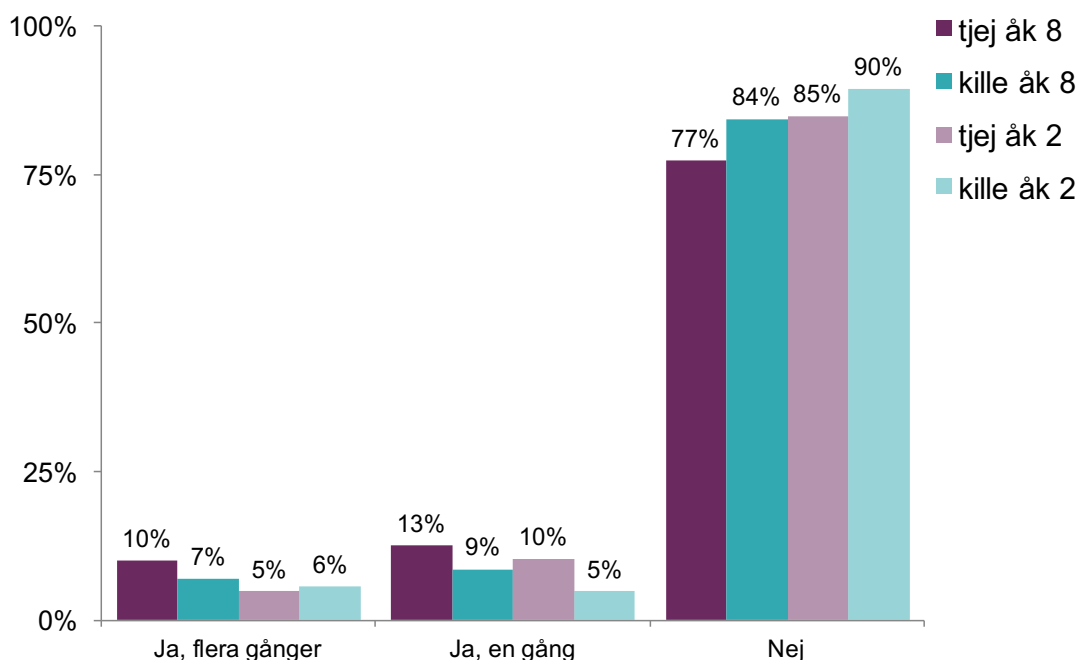
En klar majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A5. Killar svarar i högre grad än tjejer att de "inte alls" oroar sig.

I diagrammet längst ner på sidan ser vi att mellan 11-23 % av ungdomarna i Oskarshamn svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra gör eller köper, på grund av att familjen inte haft råd.

A5. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

A6. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

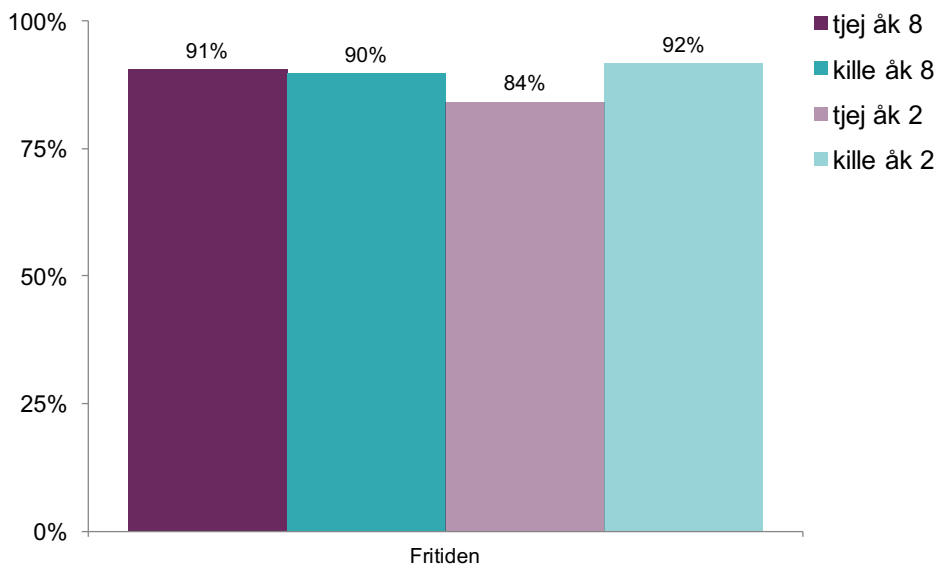

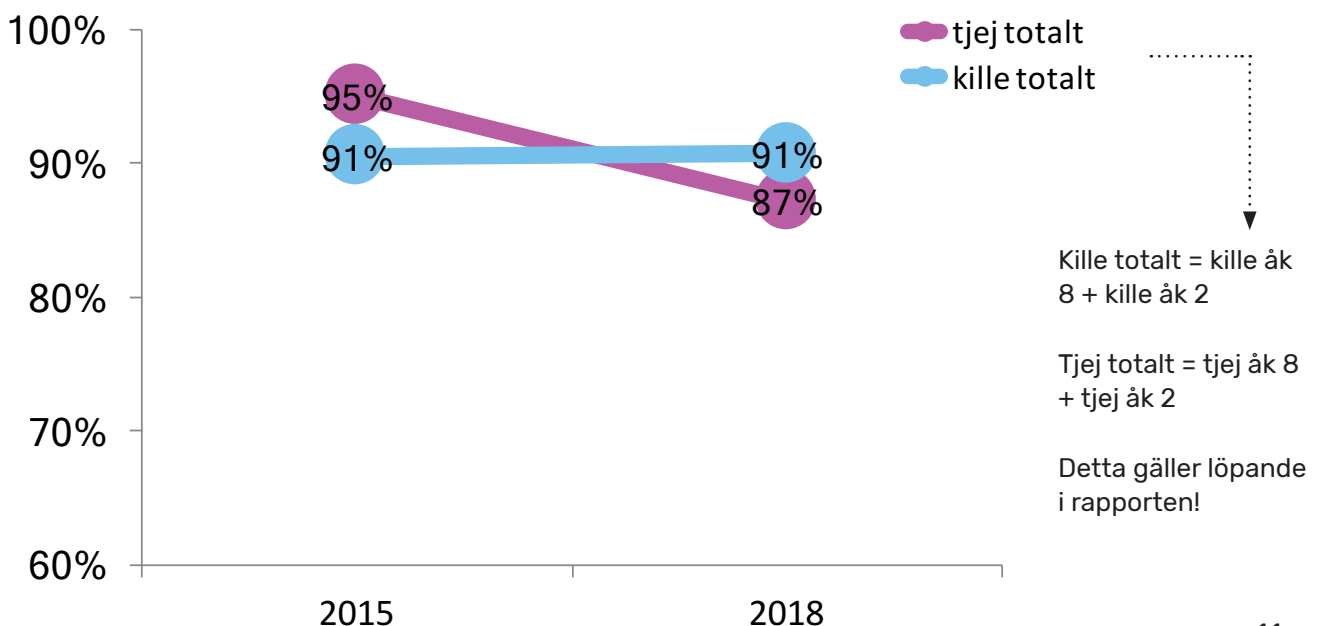
Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar. En hög andel, mellan 84–92 % av unga i Oskarshamn, svarar att de är nöjda med fritiden totalt sett. Andelen tjejer som är nöjda med sin fritid har minskat något från 95 % år 2015 till 87 % i årets resultat.

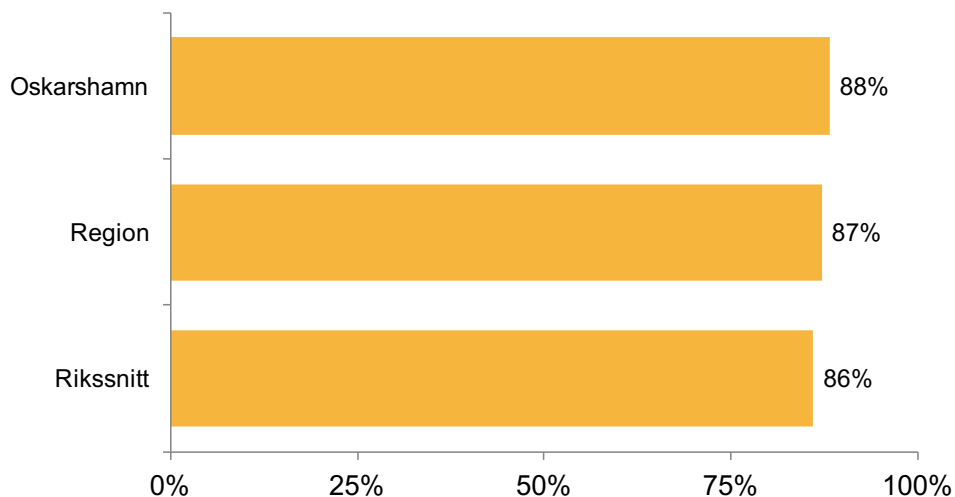
Unga i Oskarshamn är ungefär lika nöjda med sin fritid som unga i regionsnitt och rikssnittet, se diagram B0b på följande sida.

B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

B0a. Andel nöjda med sin fritid: Utveckling över tid

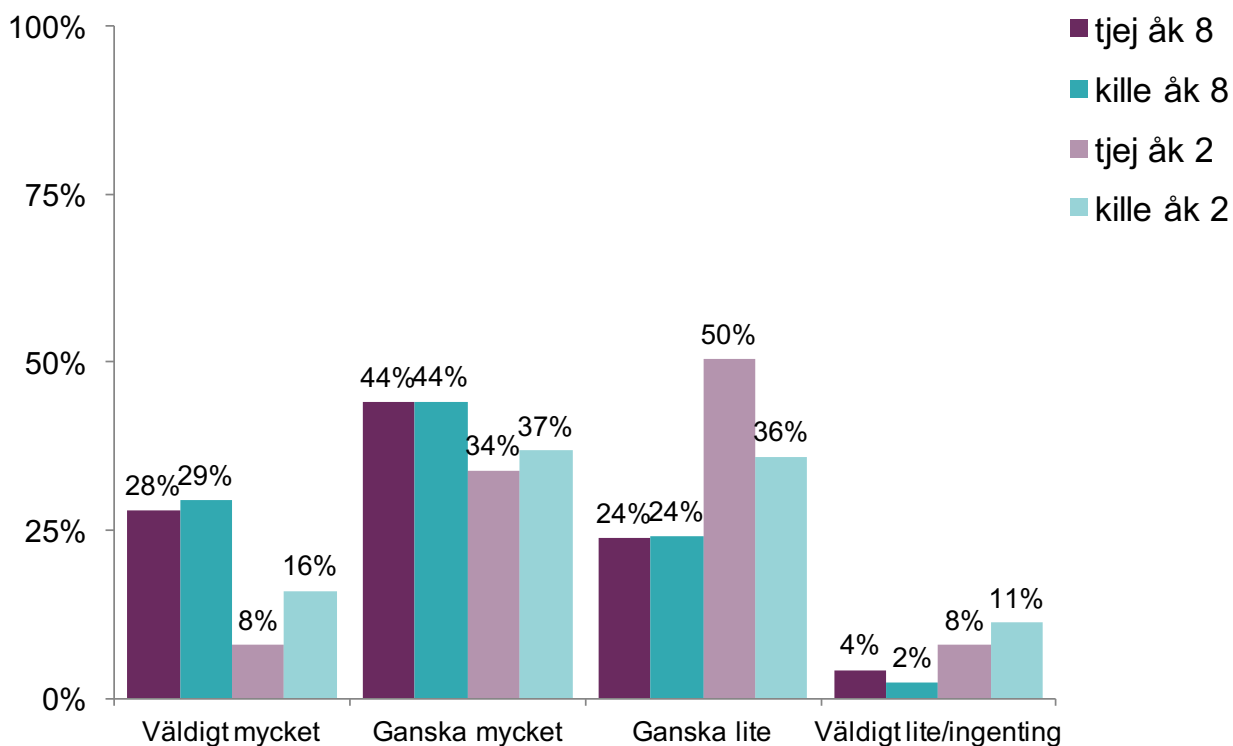

Hur mycket det finns att göra

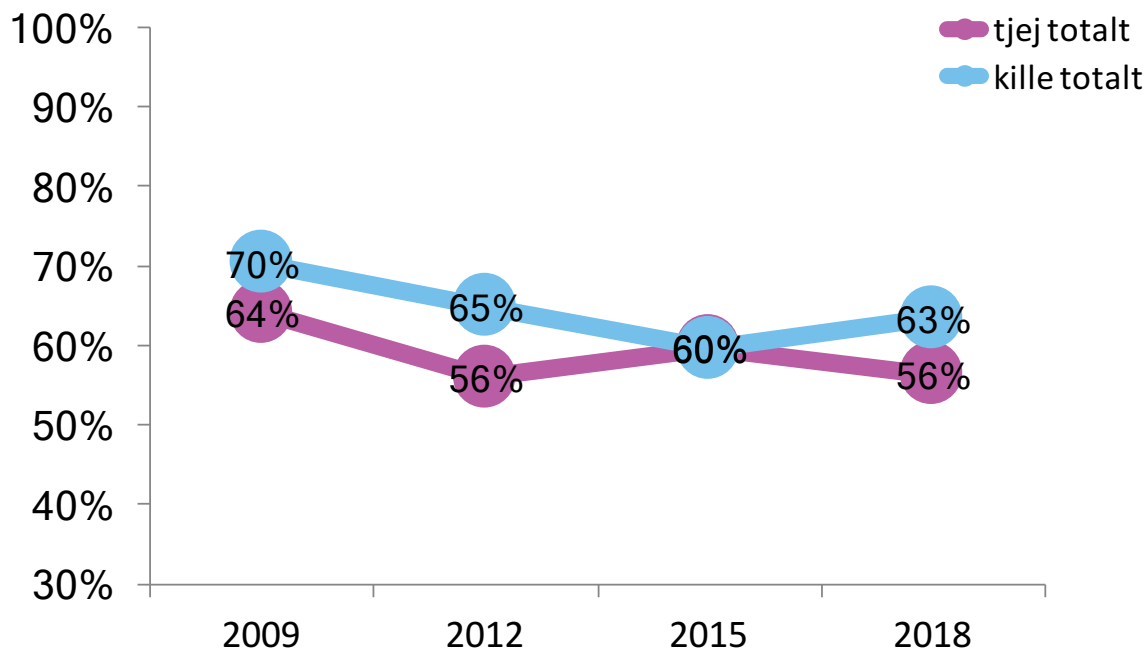
I diagram B1 nedan ser vi att andelen som svarar att det finns ganska eller mycket saker att göra på fritiden generellt är lägre bland gymnasieungdomarna än bland högstadieungdomarna. Totalt sett svarar 59 % av alla unga i Oskarshamn att det finns väldigt mycket eller ganska mycket att göra på fritiden.

Från år 2015 har endast små förändringar skett, se diagram B1a på följande sida.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

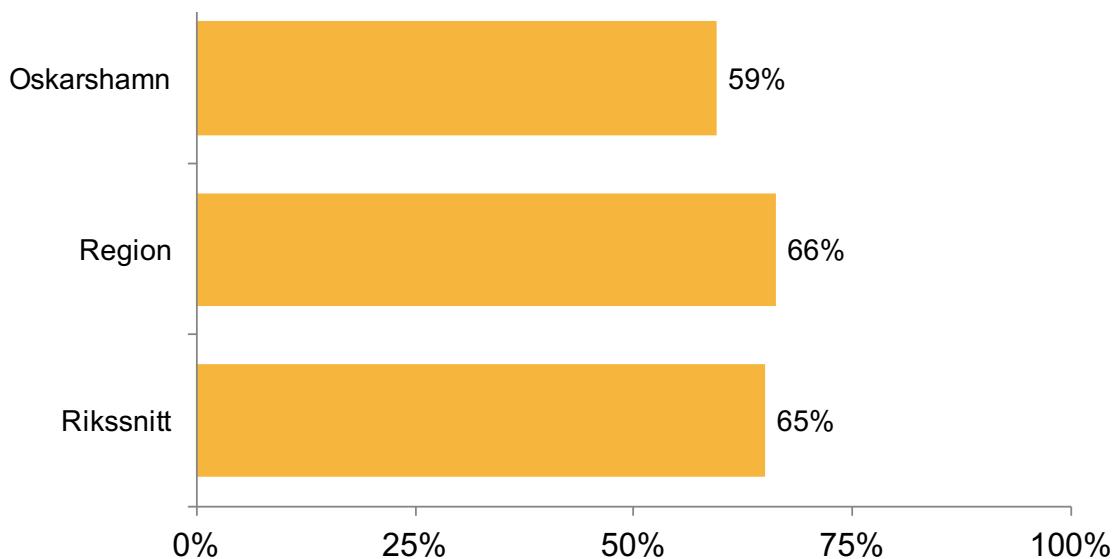

B1a. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden:
Utveckling över tid

I Oskarshamn svarar en lägre andel att det finns väldigt eller ganska mycket att göra på fritiden, vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt.

B1b. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden:
Jämförelser

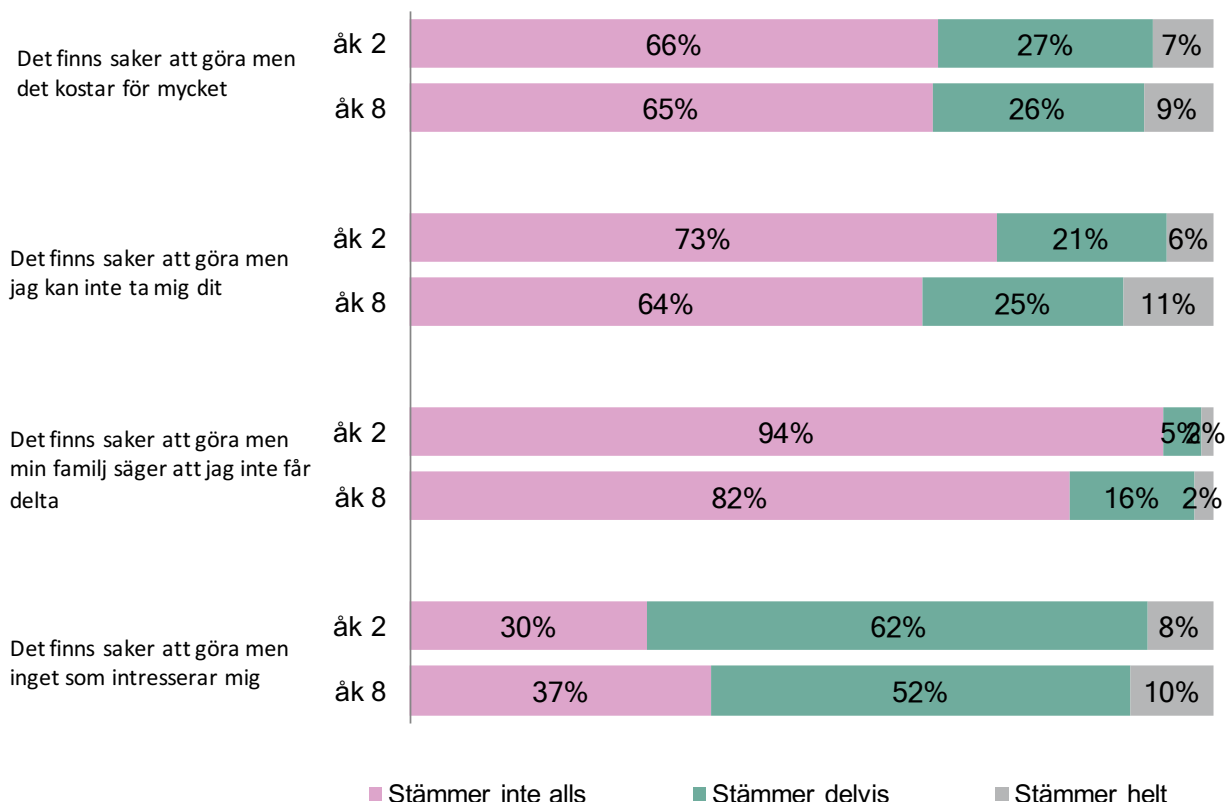

Orsaker att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet. Resultaten av dessa frågor kan hjälpa att avgöra huruvida det finns några hinder som begränsar ungdomarnas fritid.

Som det framgår i diagram B2 nedan svarar en andel om drygt 60-70 % att det "stämmer helt" eller "stämmer delvis" att det finns saker att göra men att inget intresserar dem. Färre instämmer i de övriga påståendena.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

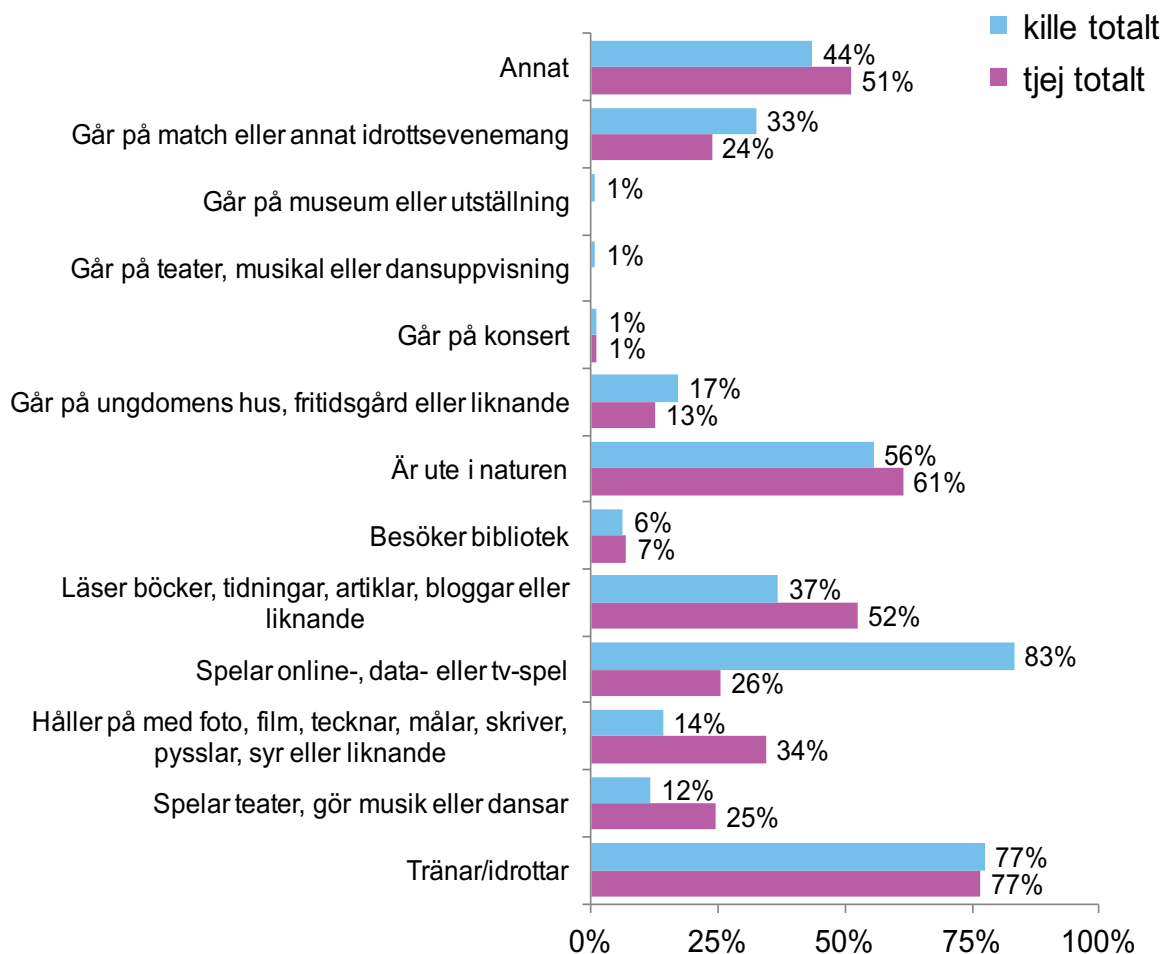

Vad ungdomarna gör och hur ofta

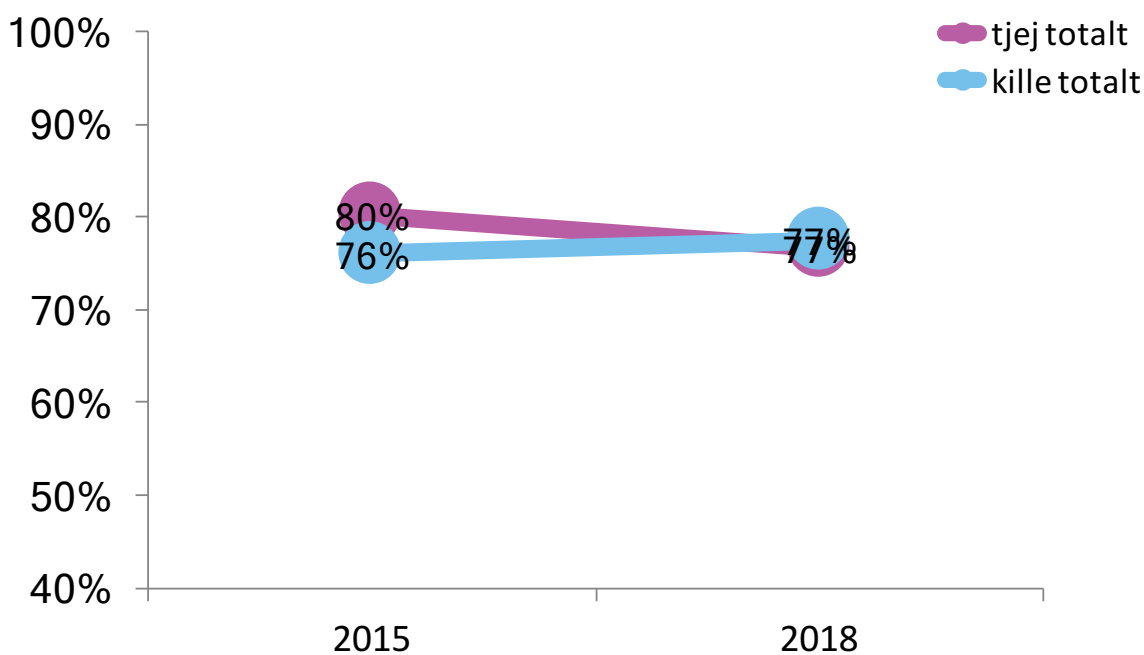
I diagram B3 på följande sida redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet, minst en gång i veckan, sysselsätter sig med. Det framgår att en hög andel 77 % av både killar och tjejer, tränar eller idrottar minst en gång i veckan. Omkring 60 % av både tjejer och killar svarar också att de är ute i naturen minst en gång i veckan.

Klart fler killar än tjejer svarar att de spelar online-, data- eller tv-spel minst en gång i veckan. 83 % av killarna och 26 % av tjejerna spelar minst en gång i veckan. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de minst en gång i veckan gör någon kulturaktivitet som spelar teater, gör musik eller dansar samt håller på med foto/film/tecknar/skriver/pysslar m.m. Som det framgår i diagram B3b på sida 16 är andelen som gör någon kulturaktivitet minst en gång i veckan på samma nivå som år 2015, dock något högre i år bland tjejerna.

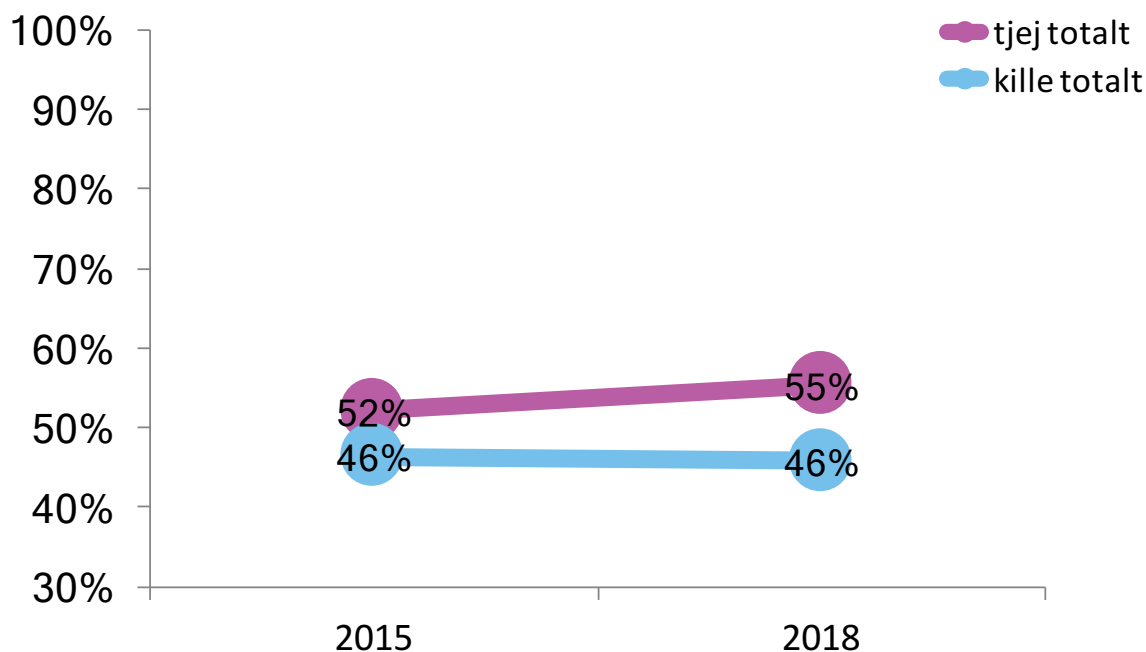
B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

B3a. Tränar/idrottar minst en gång i veckan: Utveckling över tid

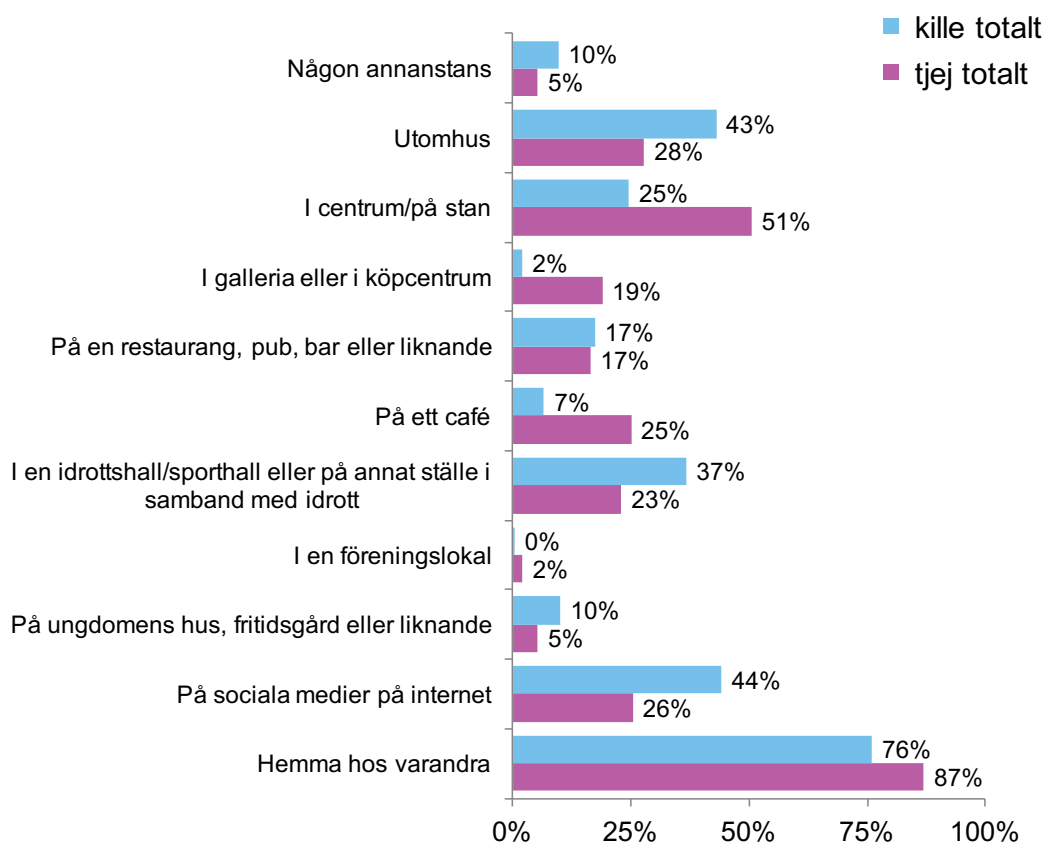
B3b. Andel som svarar att de minst en gång i veckan spelar teater/gör musik/dansar eller håller på med foto/film/tecknar/målar /skriver/pysslar/syr: Utveckling över tid

Var ungdomarna träffas

Majoriteten av ungdomarna svarar att de träffar sina kompisar hemma hos varandra. 76 % av killarna och 87 % av tjejerna svarar detta, se diagram B4 nedan. 45 % av killarna och 32 % av tjejerna svarar vidare att de brukar träffas på sociala medier på internet. En ungefär lika stor andel svarar att de brukar träffas utomhus. En hög andel av tjejerna svarar vidare att de brukar träffas i centrum eller på stan.

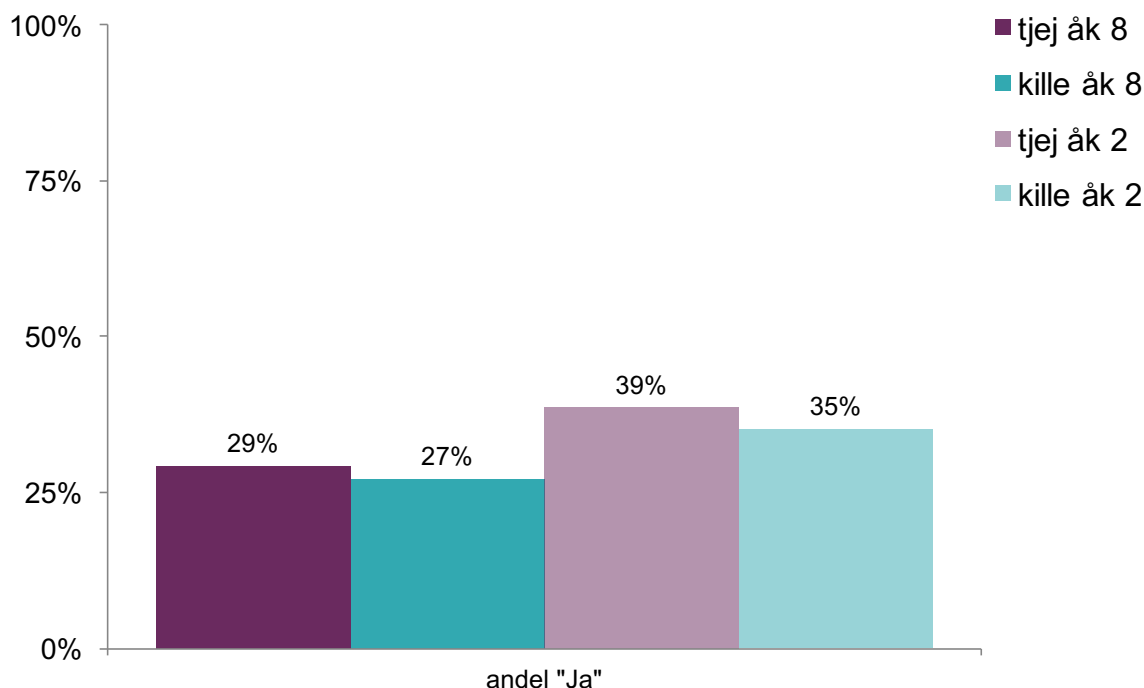
B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

Saknas fritidsaktiviteter?

Som det framgår i diagram B5 svarar en andel mellan 27- 39 % av ungdomarna att det saknas fritidsaktiviteter där de bor. Unga på gymnasiet saknar fritidsaktiviteter i något högre grad än unga på högstadiet.

B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

Vilka aktiviteter som saknas

B5b. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Många nämner att de saknar olika aktiviteter och arrangemang för ungdomar, till exempel arrangerade fotbollsturneringar och ungdomsfester. Flera poängterar även att detta saknas för äldre ungdomar. Några nämner även att de saknar evenemang på stan.

Ungdomarna i Oskarshamn saknar även sport av olika slag, så som bandy, gymnastik, innebandy, rugby, parkour, amerikansk fotboll, gruppträningar, fotboll, klättring och en löpargrupp. Några nämner att det saknas platser för aktiviteter, till exempel en ishall, basketplan, skateboardparker, rullskridskobana och ridhus.

Annat som nämns är kulturinriktade aktiviteter så som musik, festivaler, rita, måla, teater, dans, kreativa aktiviteter, skapande, pyssel, sånggrupp och konserter.

Ungdomarna tar även upp att de saknar någonstans att vara så som en fritidsgård eller aktivitetscenter. Annat som nämns är något som har med teknik att göra, utebio, bowling.

På följande sida redovisas några utvalda citat.

”Mer ridning och mer simning”

”Kreativa pyssel att skapa saker med händerna”

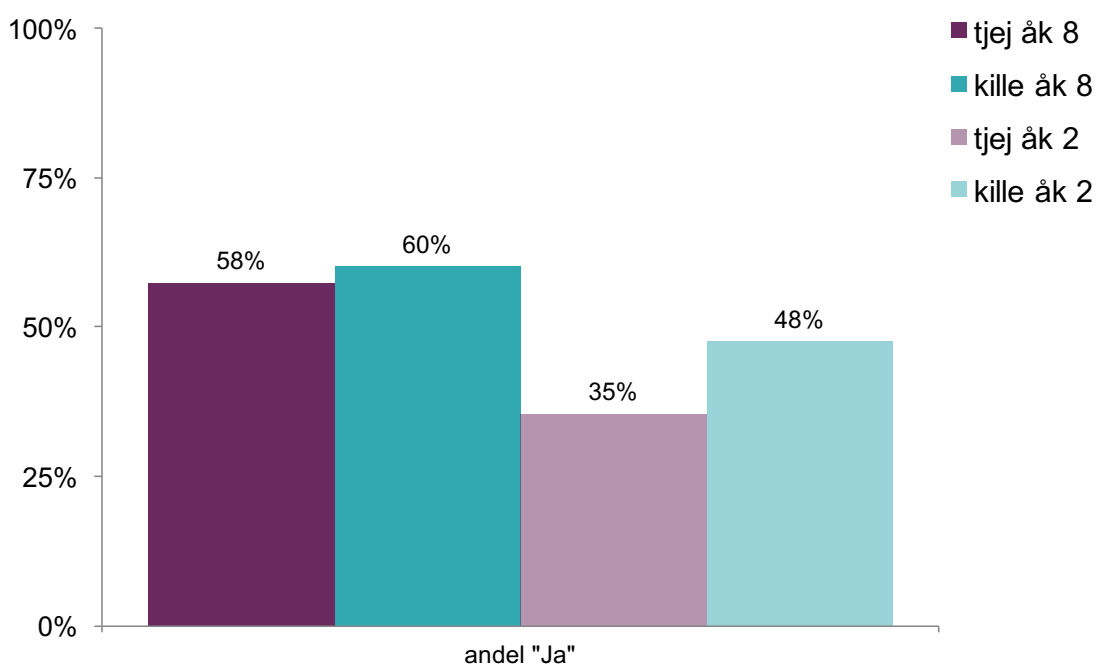
”Lite mer event i stan t.ex stora musik-anläggningar, eller olika kvällar för saker som t.ex, musik, sport med mera.”

Medlemskap i föreningar

I Sverige har andelen unga som är medlemmar i en förening eller anger att de har ett intresse för ett föreningsmedlemskap minskat de senaste åren. Föreningslivet i Sverige når inte en lika stor andel unga som det tidigare gjort och unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19 åringar, i desto högre grad gäller detta¹.

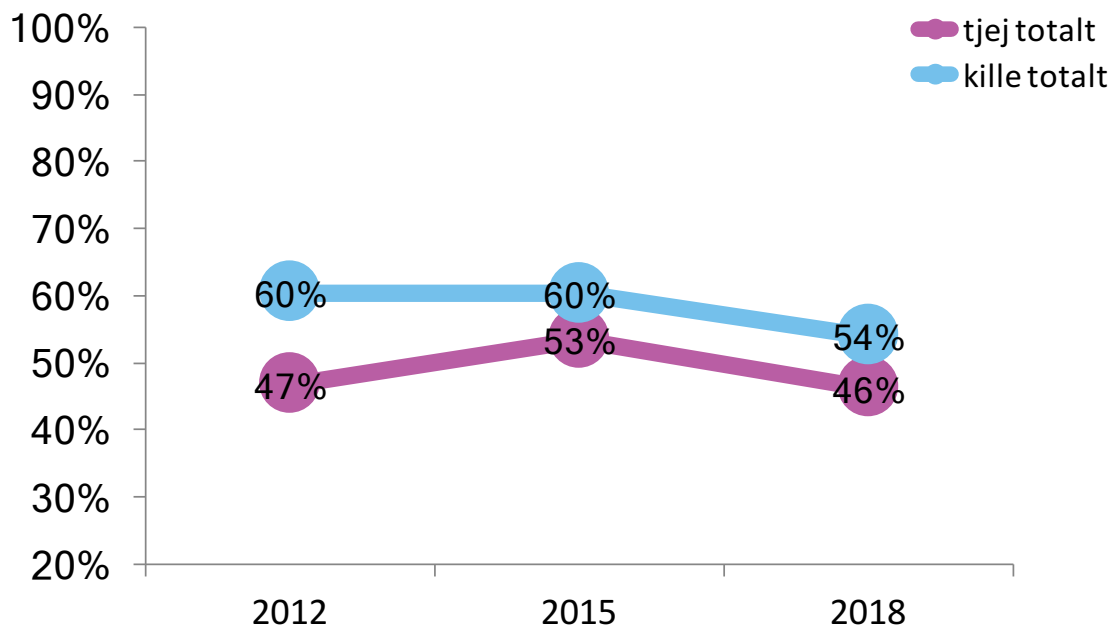
I Oskarshamn ser vi att andelen föreningsmedlemmar är högre på högstadiet jämfört med på gymnasiet. Från år 2015 har en viss minskning av andelen föreningsmedlemmar skett, se diagram B6a.

B6. Är du medlem i någon förening?

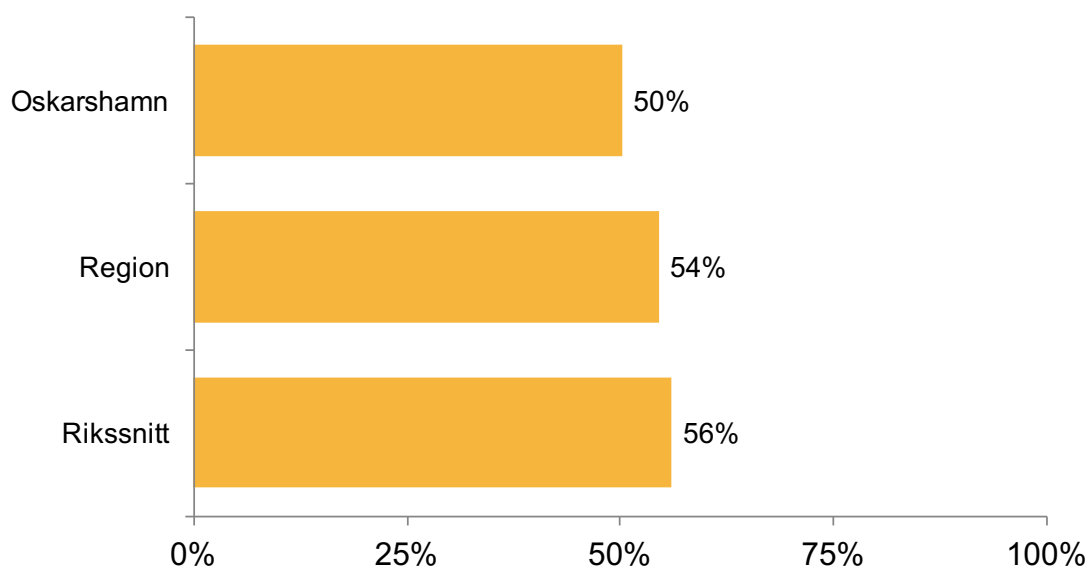
¹ MUCF 2014: Fokus 14: Ungas fritid och organisering

B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar
Utveckling över tid

Ungdomar i Oskarshamn svarar i något lägre grad än unga i regionsnitt och rikssnitt att de är föreningsmedlemmar.

B6b. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar
Jämförelser

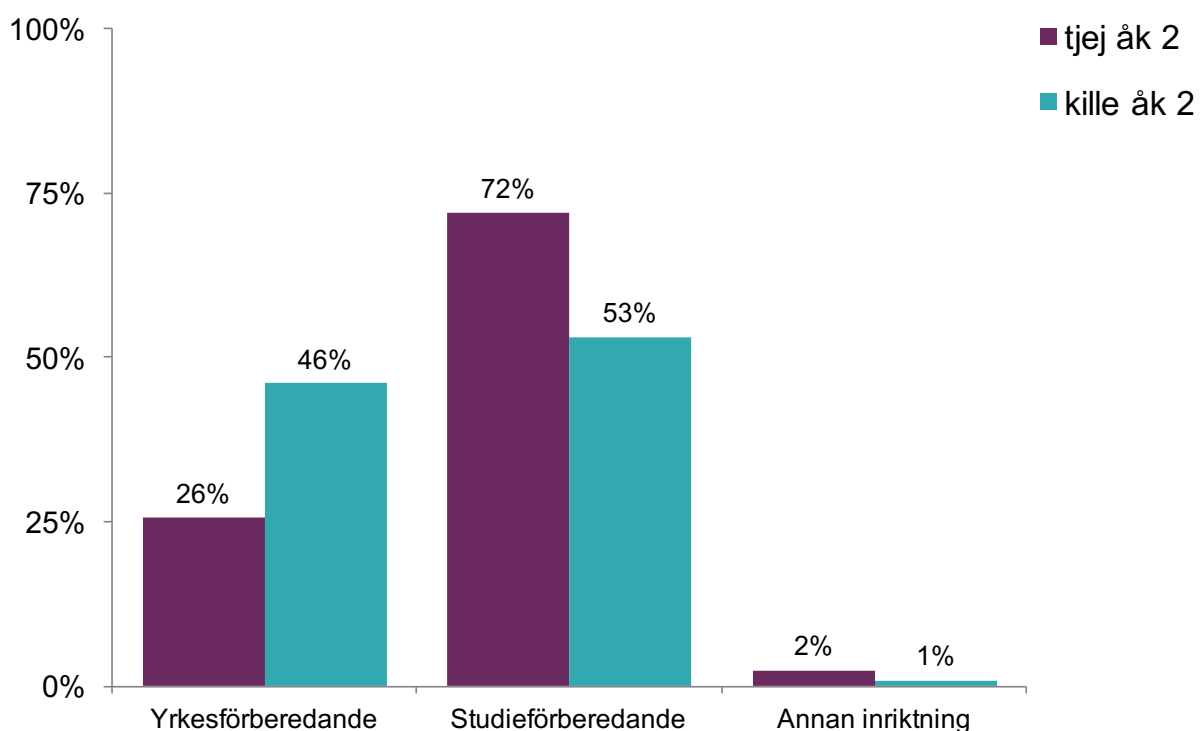
Utbildning

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt övriga aspekter. Enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever, samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna¹. Det tas också upp att det behöver finnas tilltro till varje elevs förmåga samt att skolan måste anpassa undervisningen efter varje elev.

Programinriktning gymnasiet

I diagrammet nedan redovisas gymnasieelevernas programinriktning. En majoritet av både killar och tjejer går på ett studieförberedande program. Fler tjejer än killar läser ett studieförberedande program.

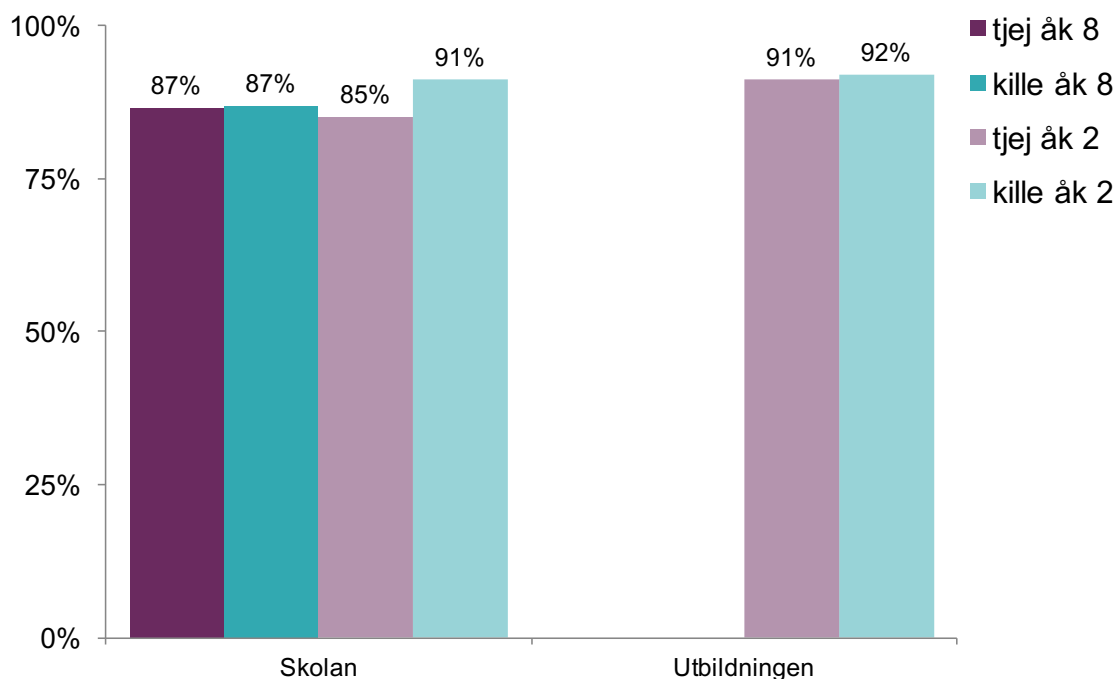
C1. Vilken inriktning har ditt gymnasieprogram?

¹ Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

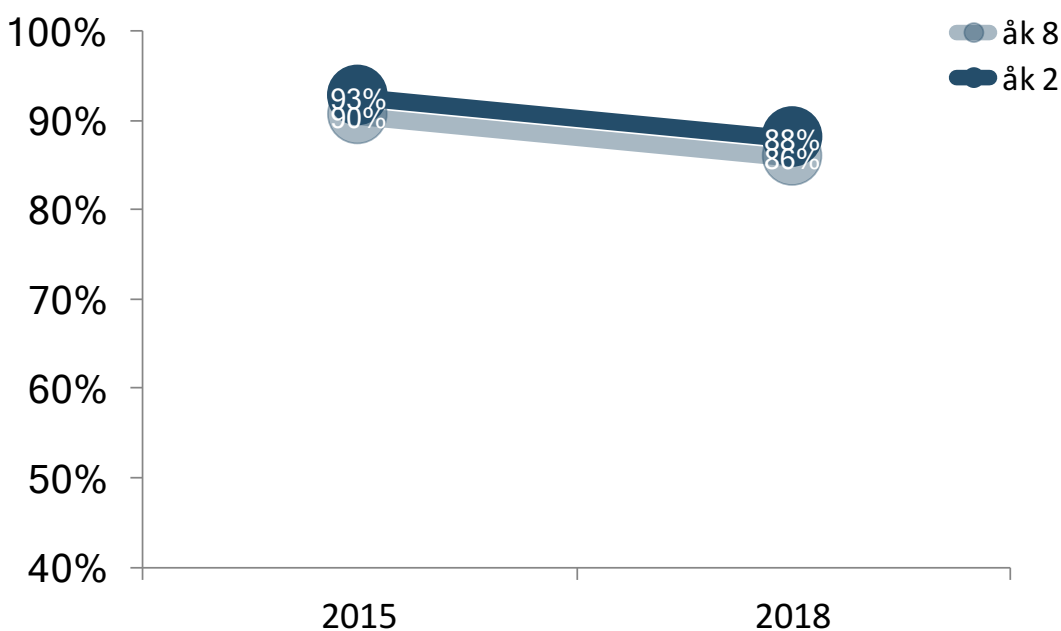
I Lupp-enkäten ställdes frågan om hur nöjd man är totalt sett med skolan i båda årskurser. En hög andel, mellan 85-91 %, svarar att de är mycket eller ganska nöjda med skolan. Frågan om nöjdhet avseende utbildningen ställdes endast till gymnasieeleverna. Vad gäller utbildningen svarar 91 % av tjejerna och 92 % av killarna i Oskarshamn att de är nöjda.

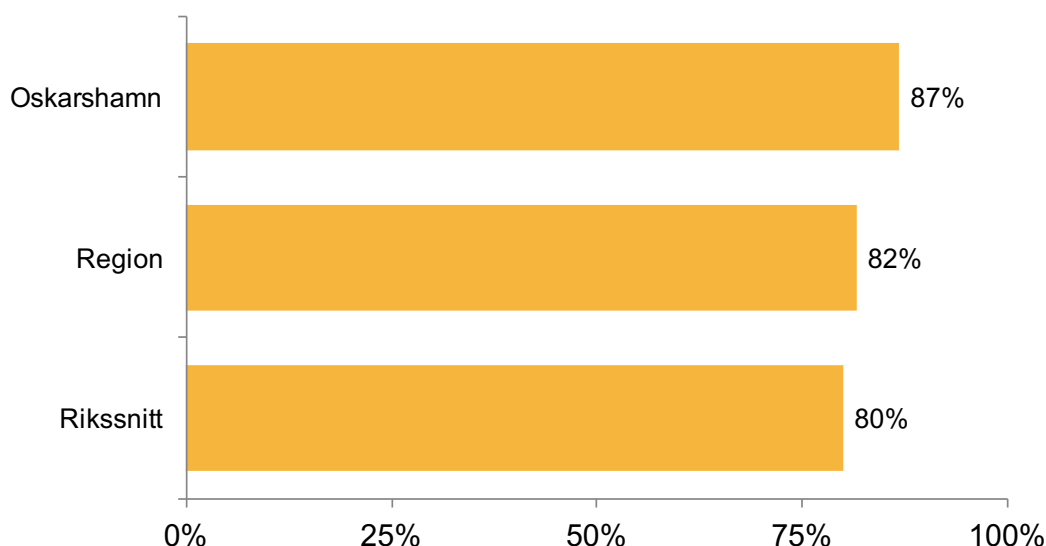
C2. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

Över tid har en något negativ utveckling skett - färre svarar i årets resultat att de är nöjda med skolan. Som det framgår i diagram C2b på följande sida är unga i Oskarshamn dock något nöjdare med skolan än i rikssnittet och regionsnittet.

C2a. Andel nöjda med skolan: Utveckling över tid

Trivsel och stämning

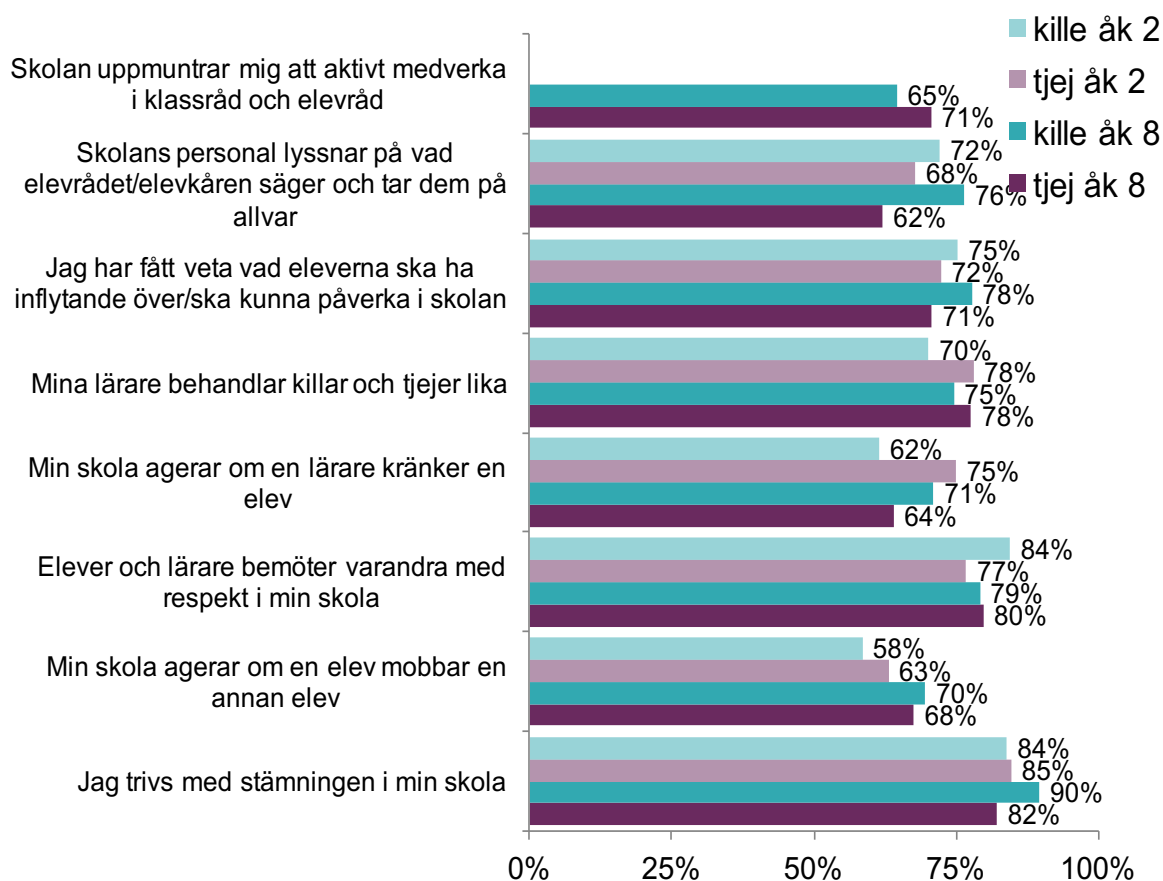
Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa¹.

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor som rör trivsel, likabehandling och stämningen på skolan, se diagram C3 på följande sida. En andel om drygt 80 % totalt svarar att de trivs med stämningen på sin skola. Omkring 80 % svarar vidare att elever och lärare bemöter varandra med respekt på skolan. Ungdomarna instämmer i lägst grad i påståendena " Min skola agerar om en lärare kränker en elev" samt " Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

Över tid har inga större förändringar skett, se diagram C3a och C3b på nästkommande sidor. I tabellen på sida 24 framgår det att ungdomar i Oskarshamn instämmer i påståendena om skolan i något högre grad än i regionsnitt och rikssnitt.

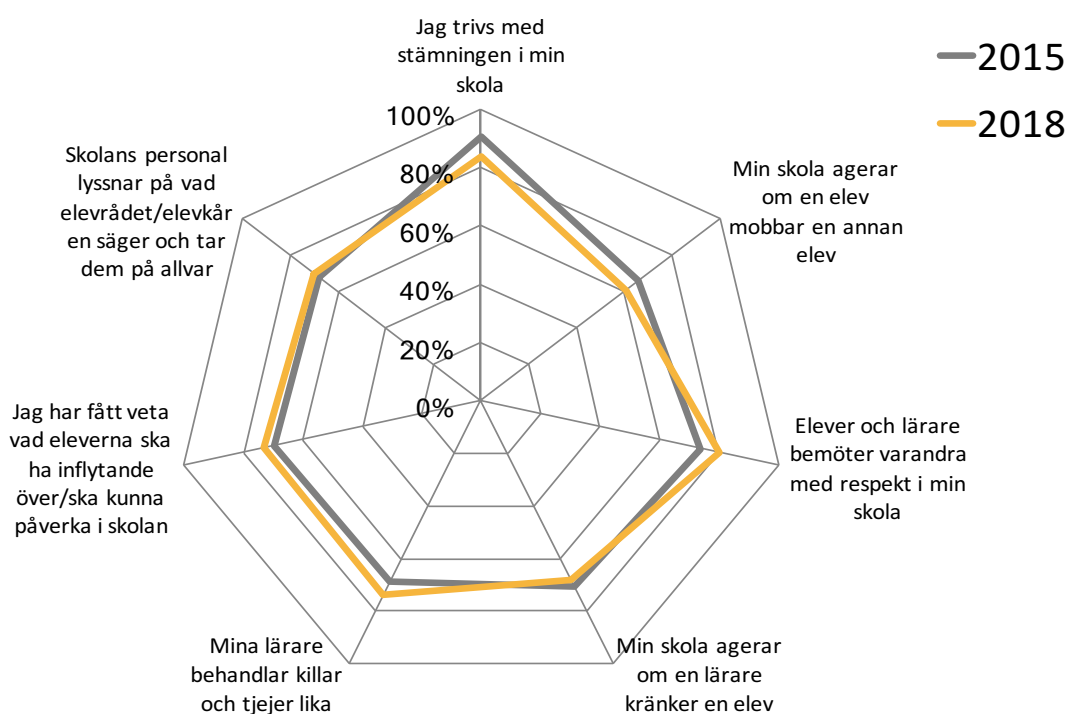
¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2013-2014

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? *
 Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

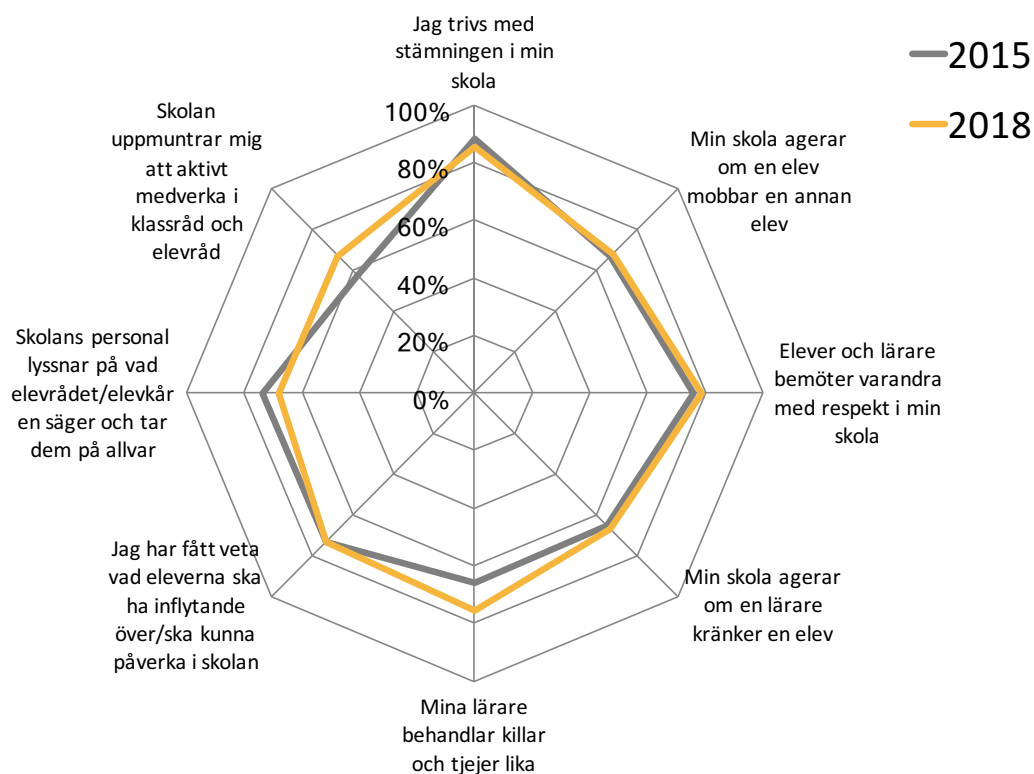

*Observera att "vet ej" är borträknat ur diagrammet C3a. Detta för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej är i de flesta frågorna ovan mellan 5-35 %. Notera även att endast högstadiel elever fick svara på frågan "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd"

C3a. Årskurs 2: Andel som svarat att de instämmer: Utveckling över tid

C3b. Årkurs 8: Andel som svarat att de instämmer: Utveckling över tid

C3c. Andel som instämmer: Jämförelser

	Jag trivs med stämningen	Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	Elever och lärare bemöter varandra med respekt	Min skola agerar om en lärare kränker en elev	Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över	Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger	Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd
Oskarshamn	84%	80%	80%	67%	75%	73%	69%	67%
Region	77%	62%	72%	64%	69%	64%	62%	54%
Rikssnitt	76%	62%	71%	66%	70%	61%	62%	51%

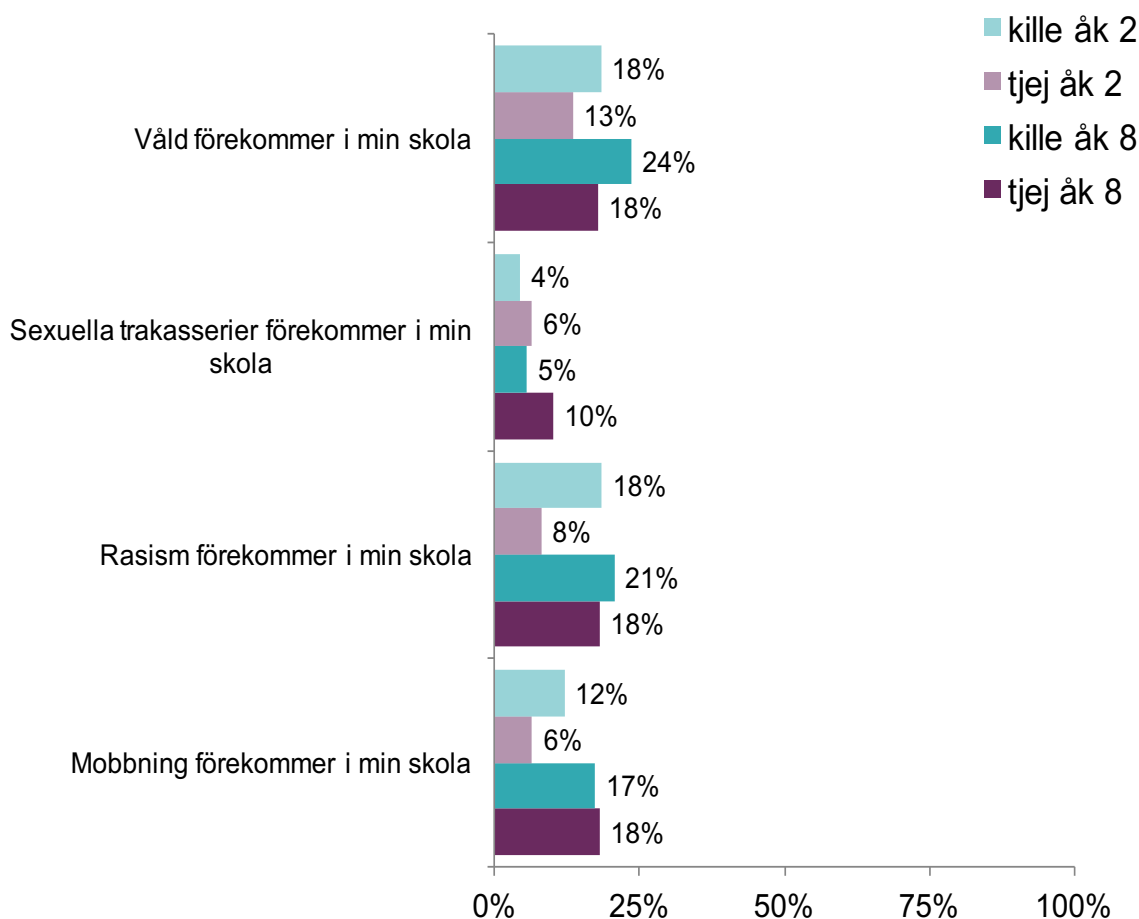
Problem i skolan

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att omkring 20 % av killarna svarar att våld förekommer på skolan. Andelen tjejer som svarar detsamma är lägre, 18 % av högstadietjejerna och 13 % av gymnasietjejer svarar att våld förekommer.

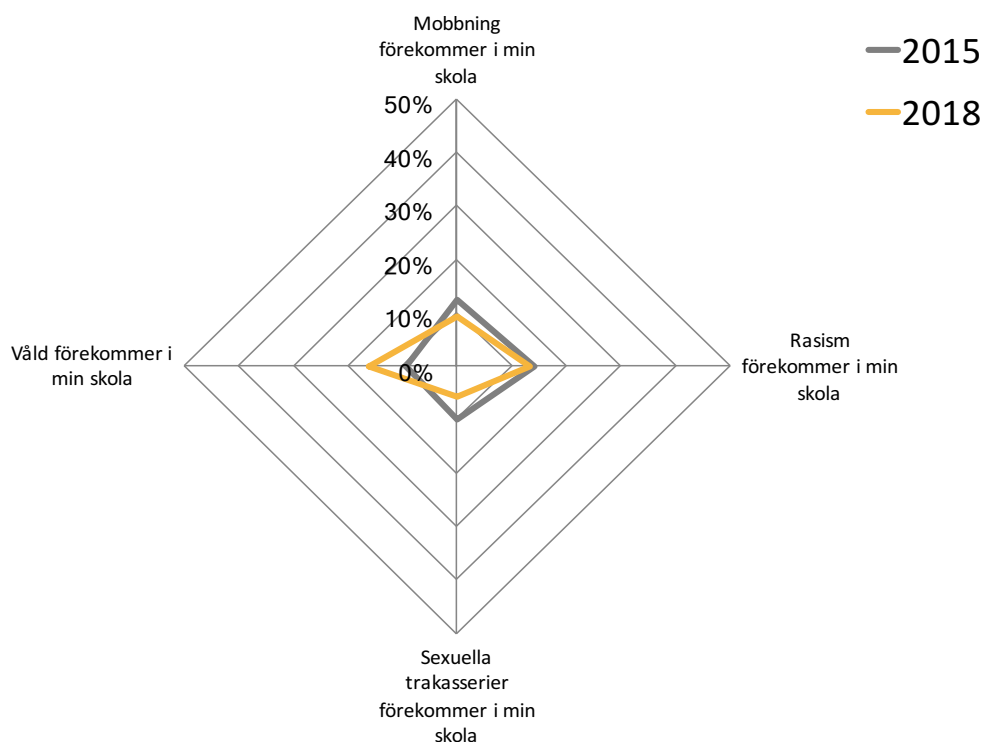
Vad gäller mobbning och rasism svarar fler unga på högstadiet än på gymnasiet att det förekommer.

I diagrammen C3e och C3f på följande sida framgår det att andelen som svarar att våld förekommer ökat sedan år 2015 i båda åldersgrupper.

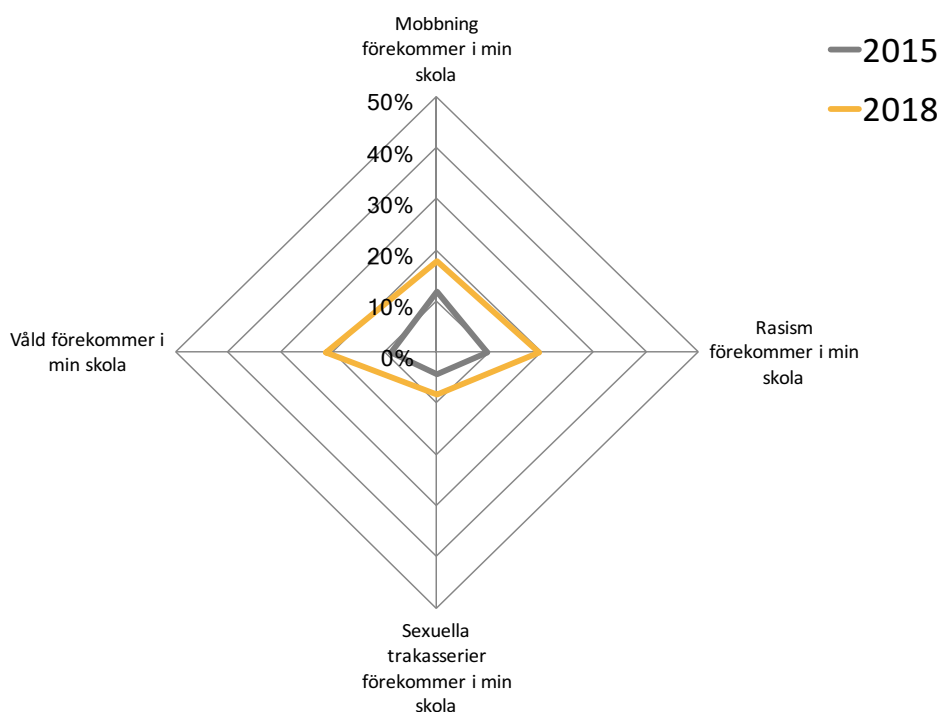
C3d. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola?
Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

C3e. Andel som instämmer i att problem förekommer: Utveckling över tid
Årskurs 2

C3f. Andel som instämmer i att problem förekommer: Utveckling över tid
Årskurs 8

Vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt framgår det unga i Oskarshamn i något lägre grad uppger att problemen förekommer på skolan.

C3g. Andel som instämmer i att problem förekommer: Jämförelser

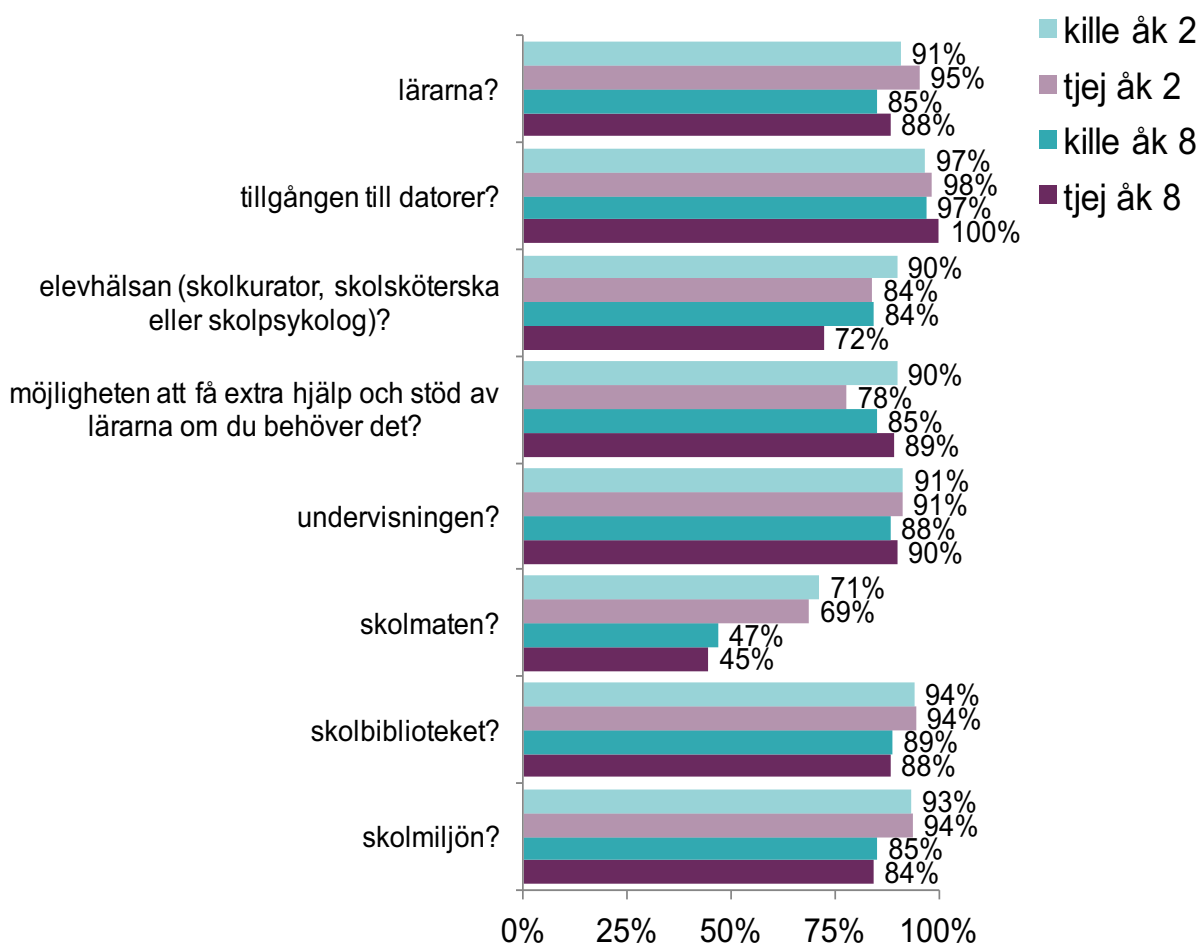
	Mobbning förekommer i min skola	Rasism förekommer i min skola	Sexuella trakasserier förekommer i min skola	Våld förekommer i min skola
Oskarshamn	14%	16%	7%	19%
Region	16%	17%	10%	21%
Rikssnitt	14%	17%	9%	17%

Omdöme skola

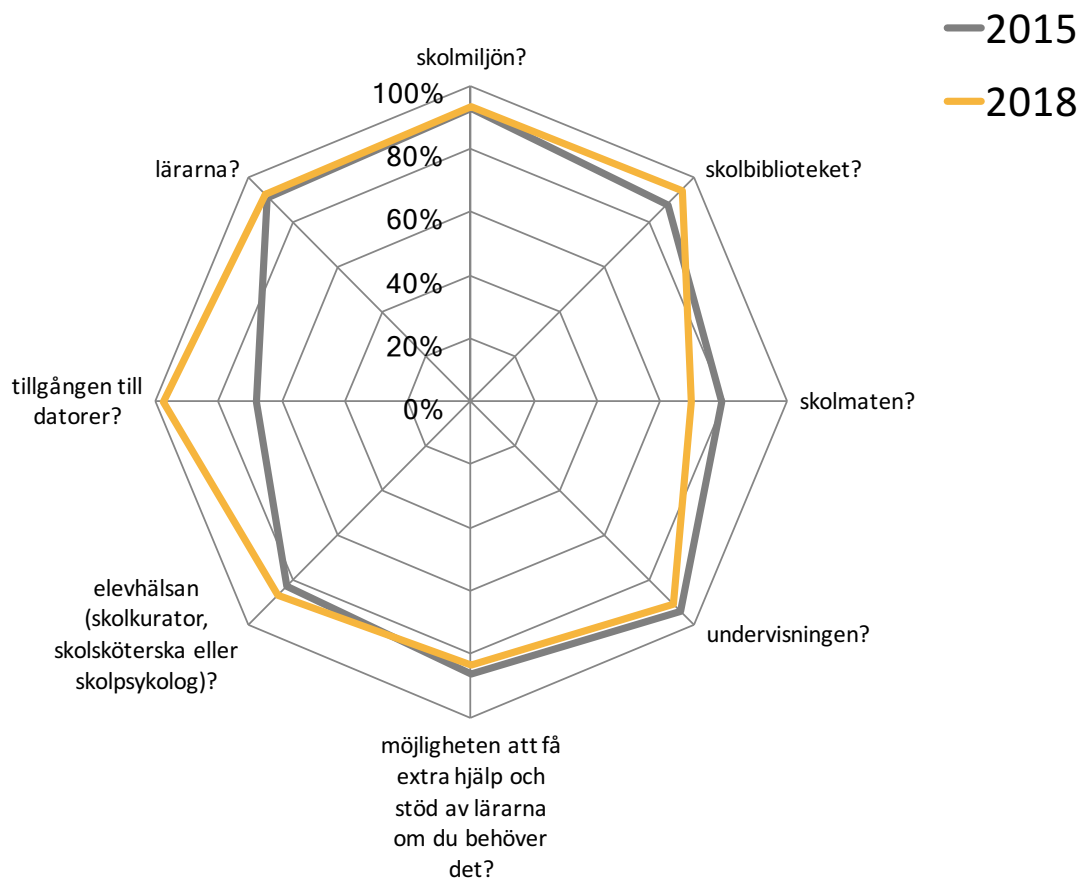
Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, så som skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd. Vad som framgår i diagram C4 är att en hög andel, över 85 % totalt, är nöjda med lärarna, undervisningen, skolbiblioteket och tillgången till datorer. Skolmaten är det som ungdomarna är minst nöjda med, speciellt i årskurs 8.

I diagram C4a och C4b redovisas frågorna över tid. Vad som framgår är att det skett en tydlig positiv utveckling avseende nöjdheten med tillgången till datorer. I årskurs 8 har nöjdheten med skolmaten minskat något. I övrigt är frågorna på en liknande nivå som år 2015.

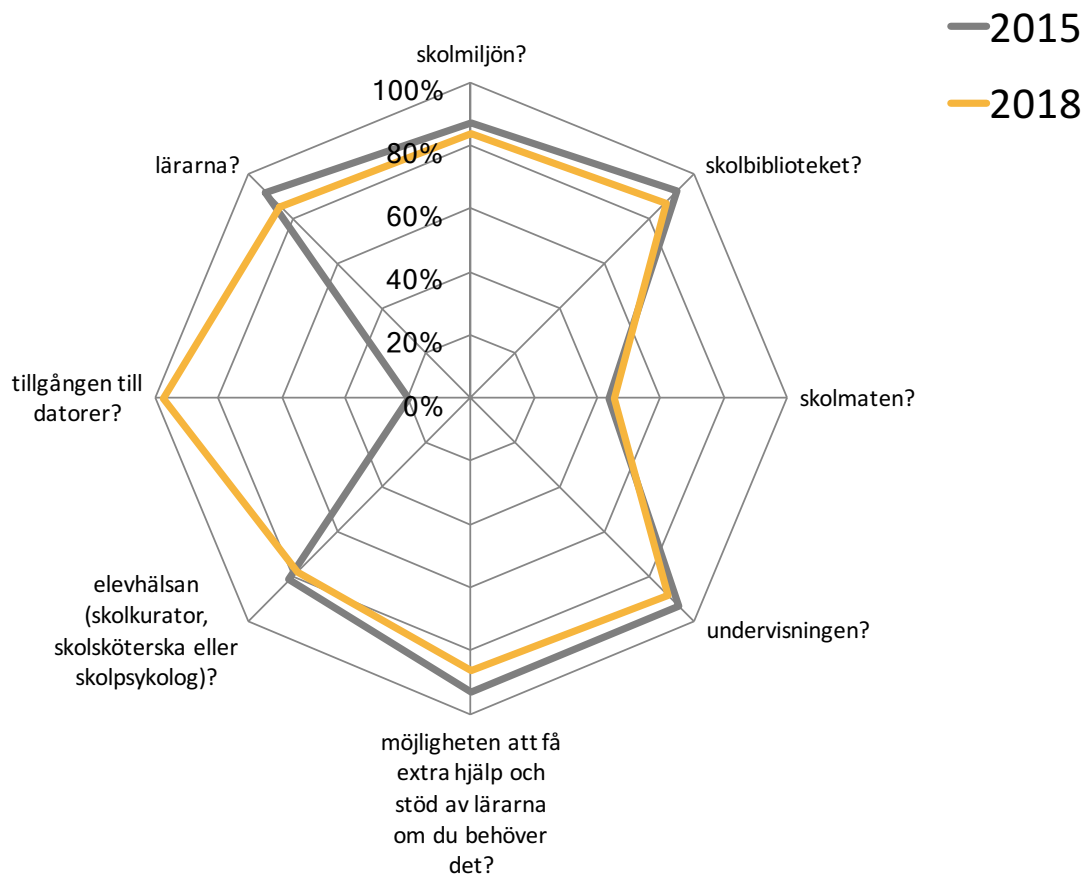
C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
 Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Utveckling över tid
 Årskurs 2

C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
 Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Utveckling över tid
 Årskurs 8

I Oskarshamn är ungdomarna generellt något nöjdare med alla aspekterna i skolan, vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt. Speciellt stor skillnad finns avseende nöjdheten med tillgången till datorer, se tabellen C4c nedan.

C4c. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" Jämförelser

	skolmiljön?	skolbiblioteket?	skolmaten?	undervisningen?	möjligheten att få extra hjälp och stöd?	elevhälsan?	tillgången till datorer?	lärarna?
Oskarshamn	88%	91%	57%	89%	85%	82%	97%	89%
Region	80%	76%	51%	86%	82%	80%	89%	85%
Rikssnitt	77%	75%	44%	86%	81%	81%	86%	85%

Elevinflytande

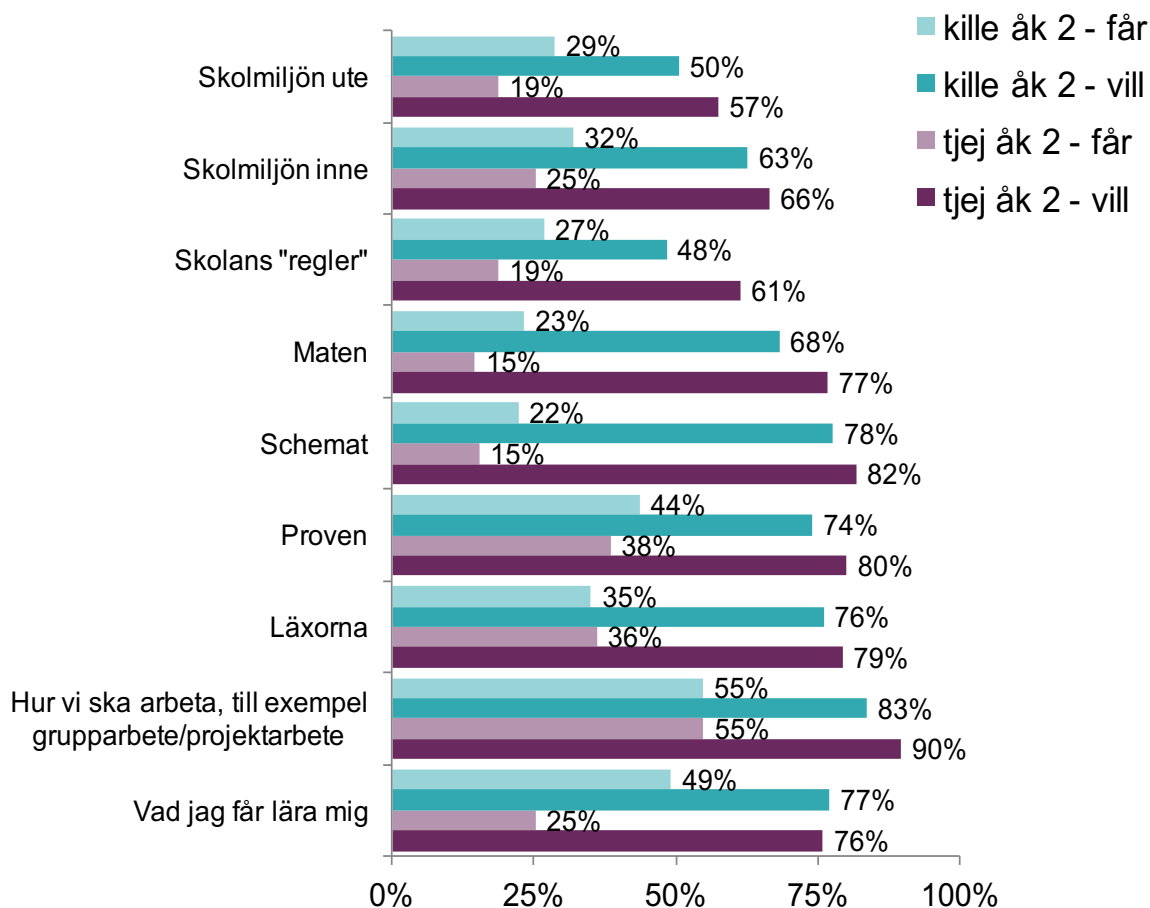
Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma om i skolan samt hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Skolverket påpekar att det finns ett tydligt samband mellan elevers möjlighet till delaktighet och inflytande samt kunskapsresultat och välmående i skolan. I en av statens offentliga utredningar från 2009¹ tar man även upp att ju mer inflytande en elev upplever att den har om en aspekt, desto mer positivt ser eleven på den aspekten i skolan. Med andra ord korrelerar möjligheter till inflytande med nöjdhet.

I diagram C5a ser vi att andelen gymnasieungdomar som vill vara med och påverka är klart större än andelen som upplever att de får vara med och påverka. Differensen mellan önskat och upplevt inflytande är störst vad gäller skolmaten och schemat. När det kommer till viljan att vara med och påverka svarar tjejer i något högre grad än killar att de vill vara med och bestämma. När det handlar om upplevelsen av att få vara med och påverka svarar däremot killar i högre grad än tjejer att de får vara med och bestämma.

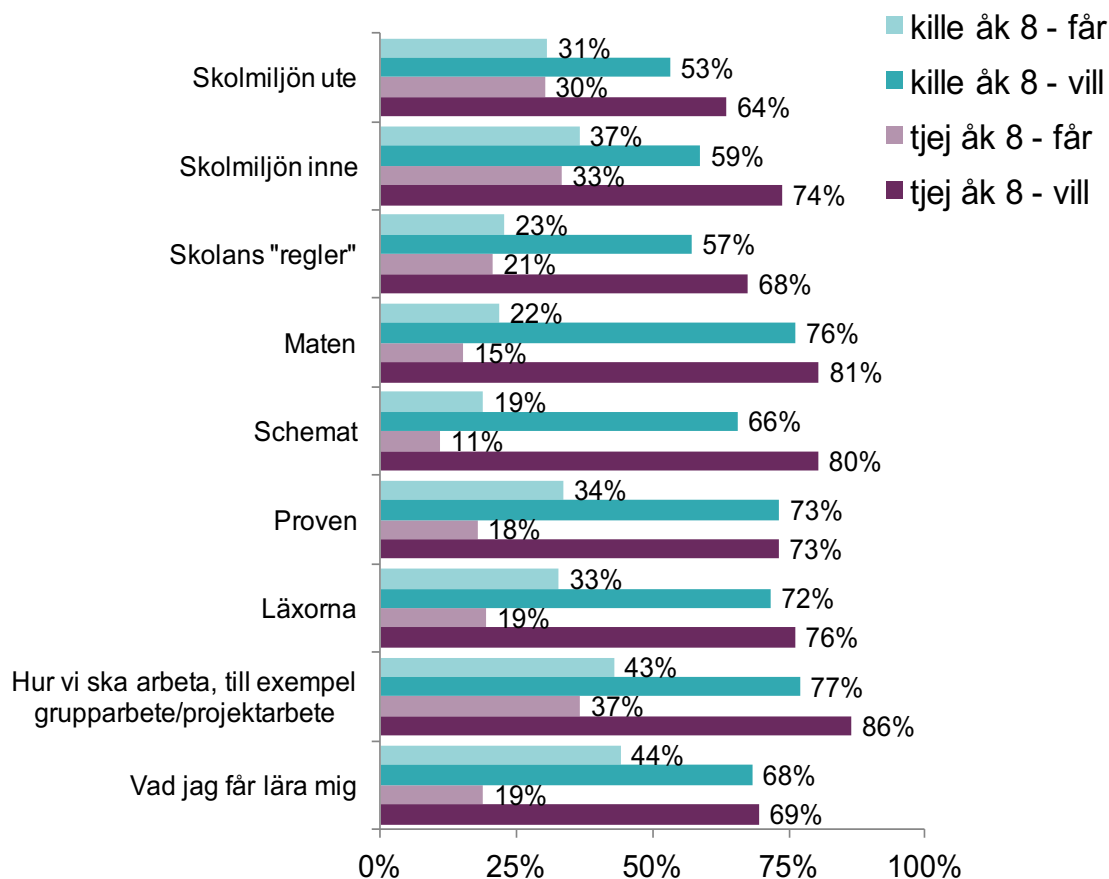
I diagram C5b på följande sida redovisas resultatet för högstadiet. Differensen mellan önskat och upplevt inflytande är störst i frågorna som rör skolmaten, schemat, proven och läxorna. Även på högstadiet upplever killar i något högre grad än tjejer att de får vara med och påverka om olika aspekter i skolan.

1 SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?

C5a. Årskurs 2: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

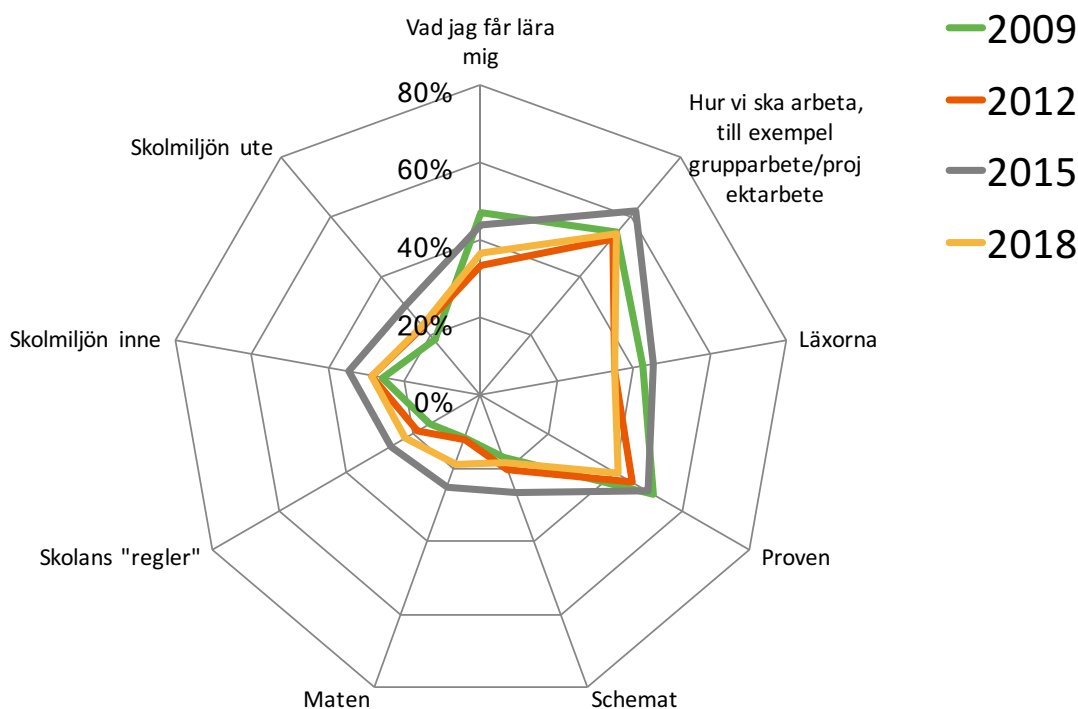
C5b. Årskurs 8: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

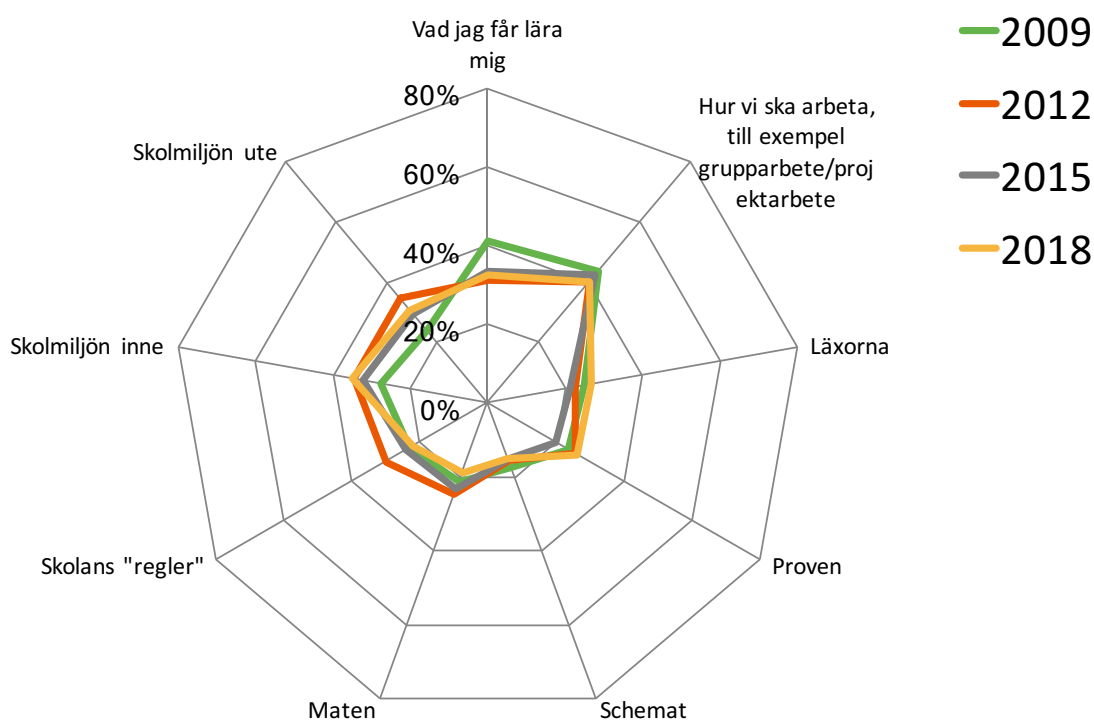
Upplevt inflytande över tid

I spindeldiagrammen nedan redovisas andelen som svarat att de får vara med och bestämma om de olika sakerna i skolan över tid. I flera frågor tenderar det upplevda inflytandet att ha minskat något i årskurs 2. I årskurs 8 är resultatet däremot på en liknande nivå som år 2015.

C6a. Andelen i årskurs 2 som upplever att de får bestämma om saker i skolan: Utveckling över tid

C6b. Andelen i årskurs 8 som upplever att de får bestämma om saker i skolan: Utveckling över tid

Vad gäller många aspekter i skolan är resultatet i Oskarshamn på en liknande nivå som i regionsnittet och i rikssnittet, se tabell C6c nedan. Något fler unga i Oskarshamn upplever att de får vara med och bestämma om hur de ska arbeta.

C6c. Andelen som upplever att de får bestämma om saker i skolan: Jämförelser

	Vad jag får lära mig	Hur vi ska arbeta	Läxorna	Proven	Schemat	Maten	Skolans "regler"	Skolmiljön inne	Skolmiljön ute
Oskarshamn	34%	47%	31%	33%	17%	19%	22%	32%	27%
Region	32%	43%	28%	31%	18%	19%	25%	30%	27%
Rikssnitt	31%	41%	26%	29%	19%	17%	25%	29%	26%

Delaktighet och inflytande

Ungdomars inflytande är ett av de tre prioriterade områdena i Sveriges ungdomspolitiska handlingsprogram. I utredningen "Låt fler forma samhället"¹ nämns att flera forskare har varnat för att stödet för demokratin och det politiska engagemanget bland unga i Sverige har sjunkit. Enligt vissa forskare har unga också lägre politisk kunskap, lägre politiskt intresse och mindre förtroende för de politiska institutionerna än tidigare generationer. I utredningen kommer man dock fram till att intresset och engagemanget hos unga har varit relativt stabilt över tid, liksom förtroendet för de politiska institutionerna och stödet för demokratis värdegrund.

Forskning visar också att ungdomar är lika samhällsintresserade som vuxna. Däremot är förutsättningarna för unga att delta och påverka ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan vara högre då unga ofta har ett svagare politiskt kapital jämfört med vuxna².

Intresse för olika frågor

Ungdomarna svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 på följande sida.

Det som flest unga är intresserade av är vad som händer i andra länder, därefter samhällsfrågor och sedan politik. Killar i årskurs 2 sticker ut som mindre intresserade av vad som händer i världen samt av samhällsfrågor.

I diagram D1a kan vi se att intresset för politik och samhällsfrågor ökat över tid. Intresset för vad som händer i andra länder har dock minskat från år 2015.

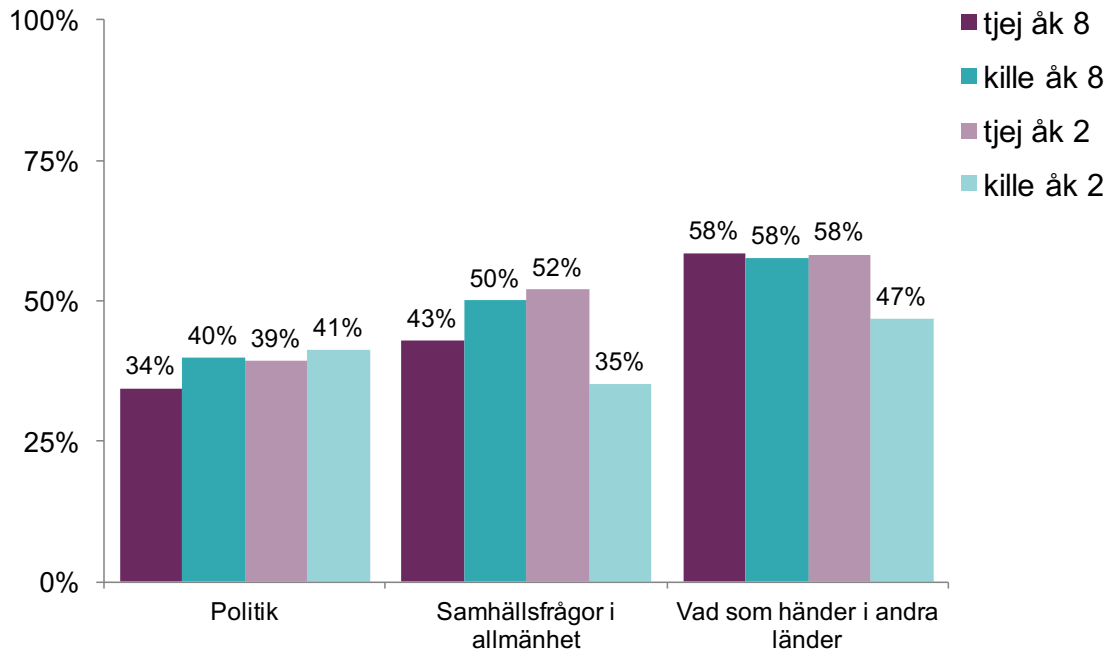
I Oskarshamn är ungdomarna generellt något mindre intresserade vid en Jämförelse med regionsnittet, se tabellen längst ner på följande sida.

1 SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" del A

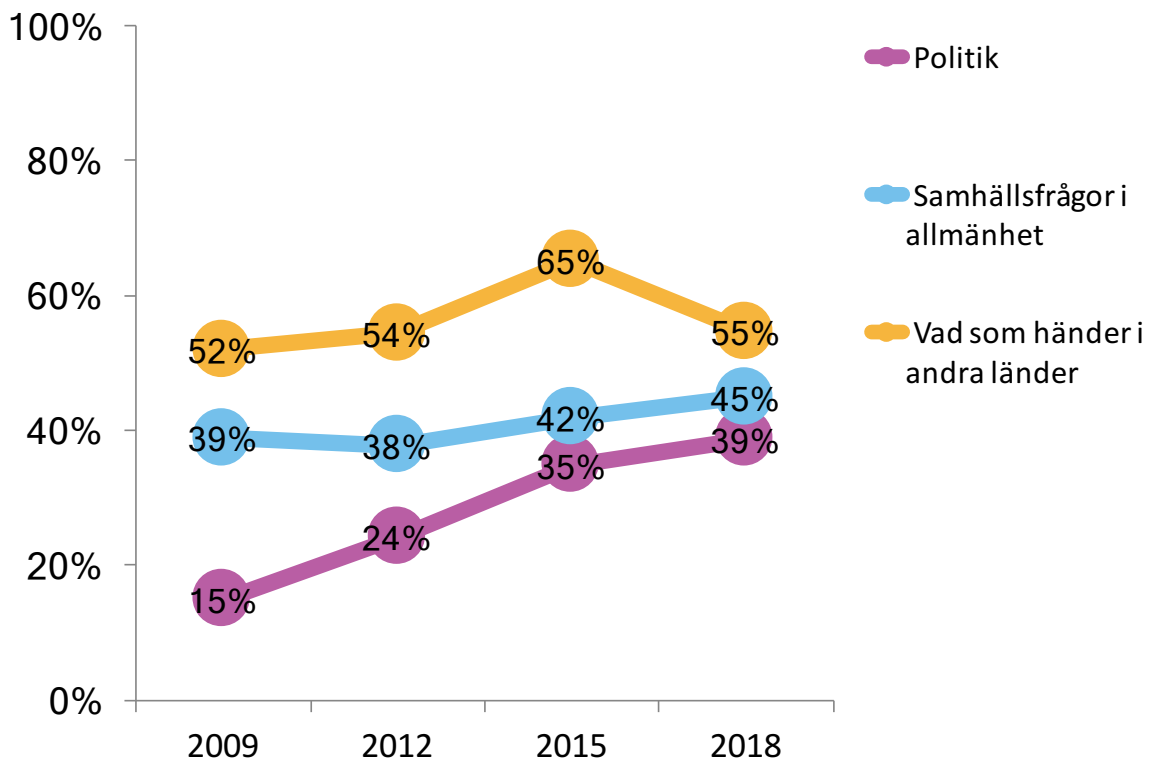
2 SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet

D1. Hur intresserad är du av följande?

Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

D1a. Andel mycket eller ganska intresserade: Totalnivå: Utveckling över tid

D1b. Andel mycket eller ganska intresserade: Jämförelser

	Politik	Samhällsfrågor i allmänhet	Vad som händer i andra länder
Oskarshamn	39%	45%	55%
Region	41%	48%	58%
Rikssnitt	40%	46%	57%

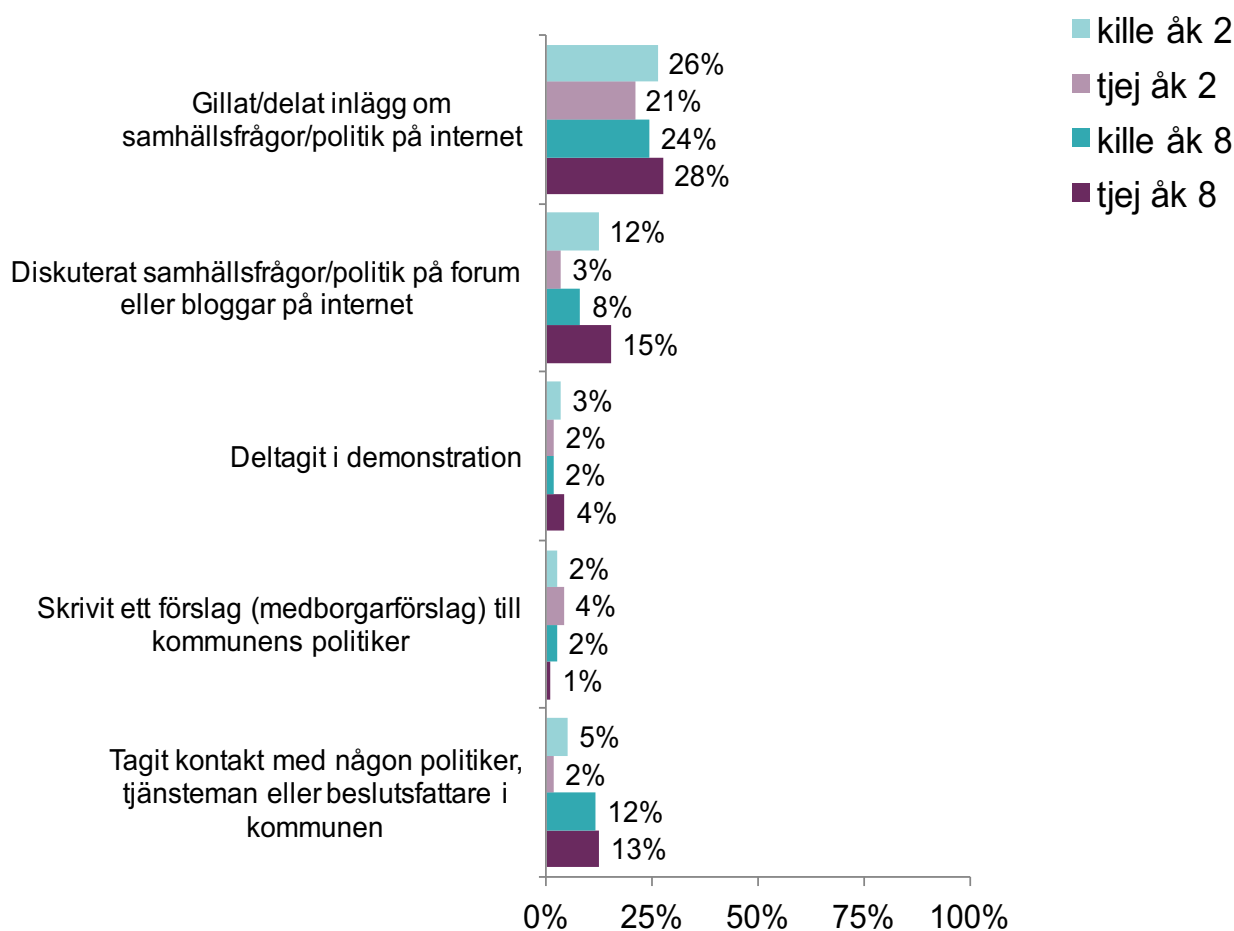
Aktivt samhällsengagemang

Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Antalet unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Tidigare nämndes även att det inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, men denna utveckling leder samtidigt till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratis beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande¹.

I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling eller någon form av engagemang under det senaste året. Vad som framgår i diagram D2 är att flest ungdomar, oavsett kön eller ålder, har gillat eller delat inlägg om politik eller samhällsfrågor på internet. Mellan 21-28 % av ungdomarna anger att de gjort detta det senaste året. Näst vanligast är det att ha diskuterat samhällsfrågor eller politik på internet, som mellan 3-15 % svarar att de gjort det senaste året.

De övriga formerna för engagemang är tydligt mindre vanliga bland unga, undantaget att ta kontakt med politiker/tjänsteman som totalt 13 % av högstadieungdomarna i Oskarshamn svarar att de gjort det senaste året.

D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande?
Andel som svarat "ja"

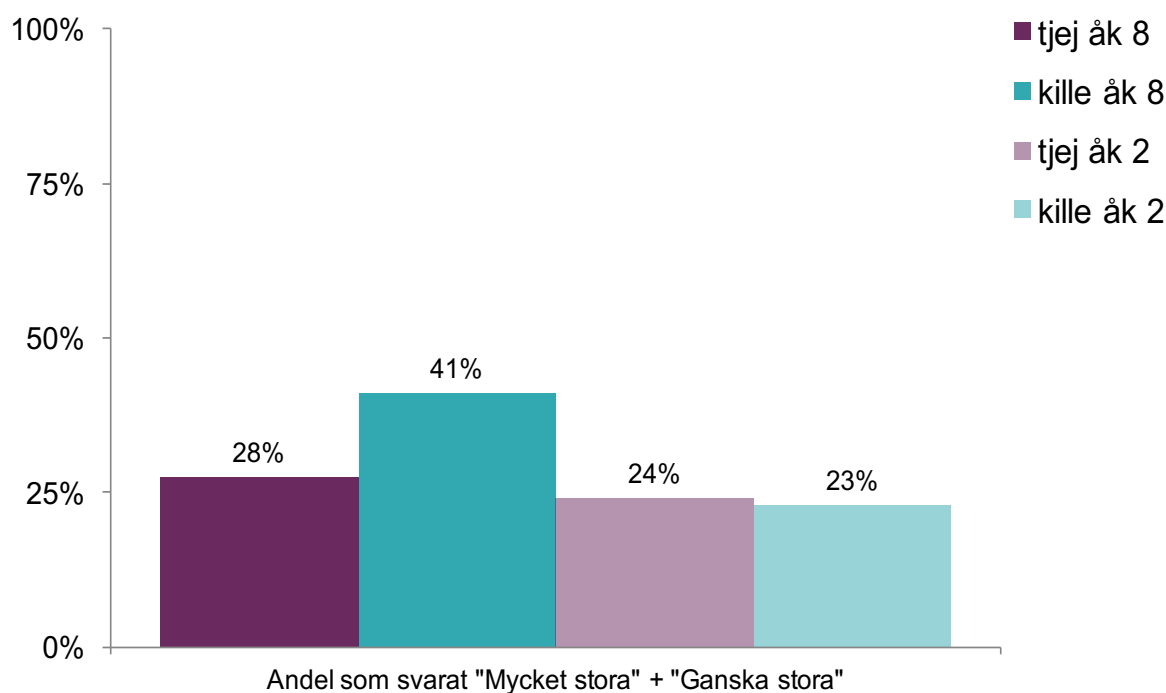
1 Kommittédirektiv 2014:111

Möjligheter att påverka

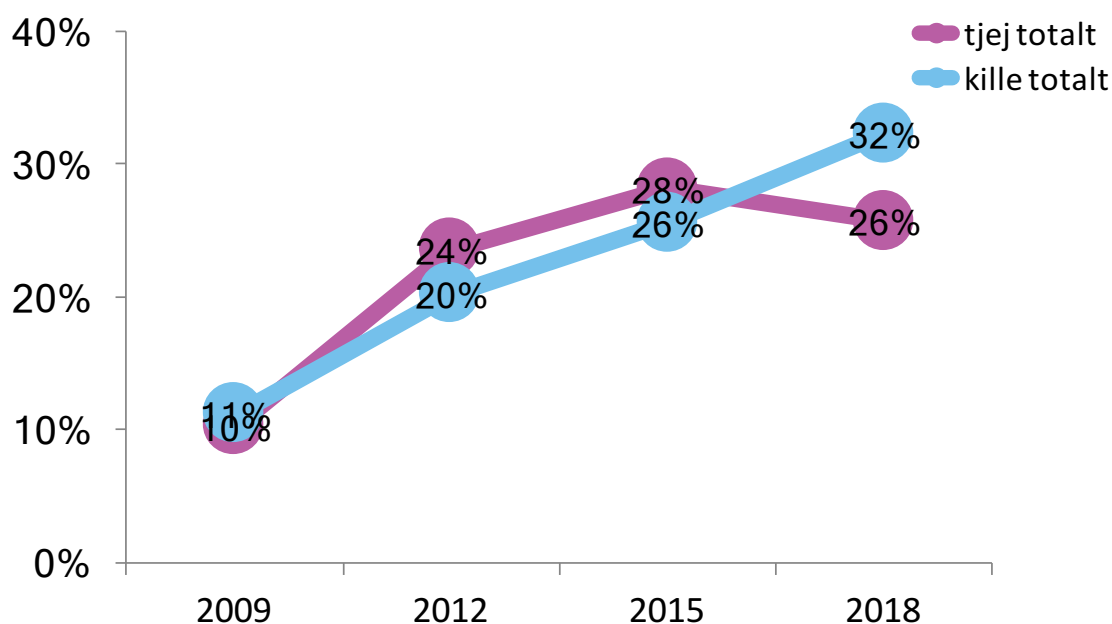
En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. En andel om mellan 23-41 % av ungdomarna svarar att de har mycket eller ganska stora möjligheter att påverka. Killar i årskurs 8 har en klart större tilltro till sina möjligheter än övriga grupper.

Över tid ser vi en tydlig positiv förändring från år 2009, och även liten ökning från år 2015 avseende killar. Bland tjejer har dock andelen minskat något från år 2015. Unga i Oskarshamn har en större tilltro till sina möjligheter än i regionsnitt och rikssnitt, se diagram D3b.

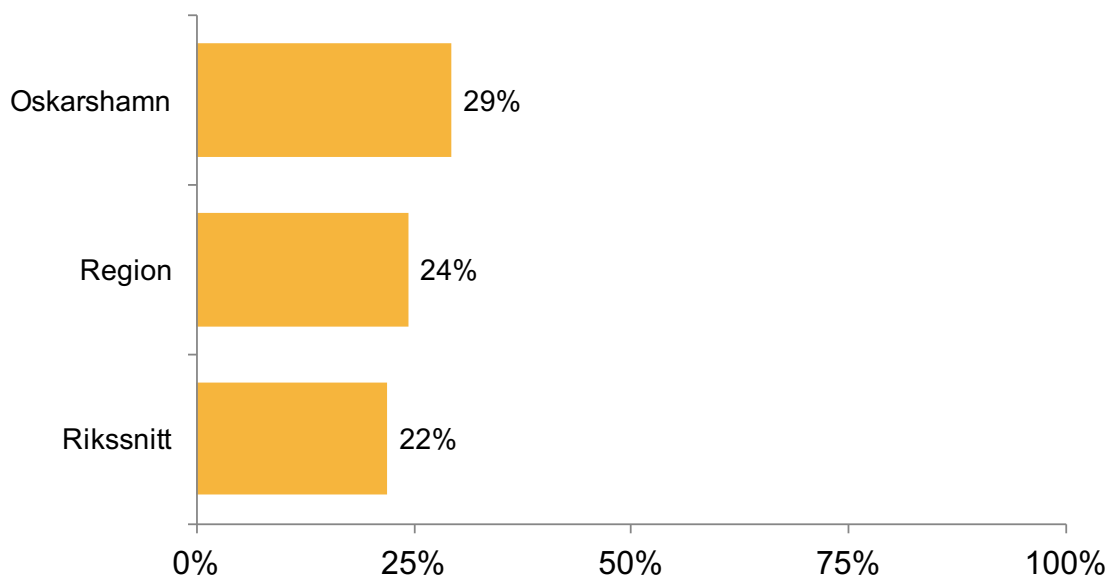
D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Utveckling över tid

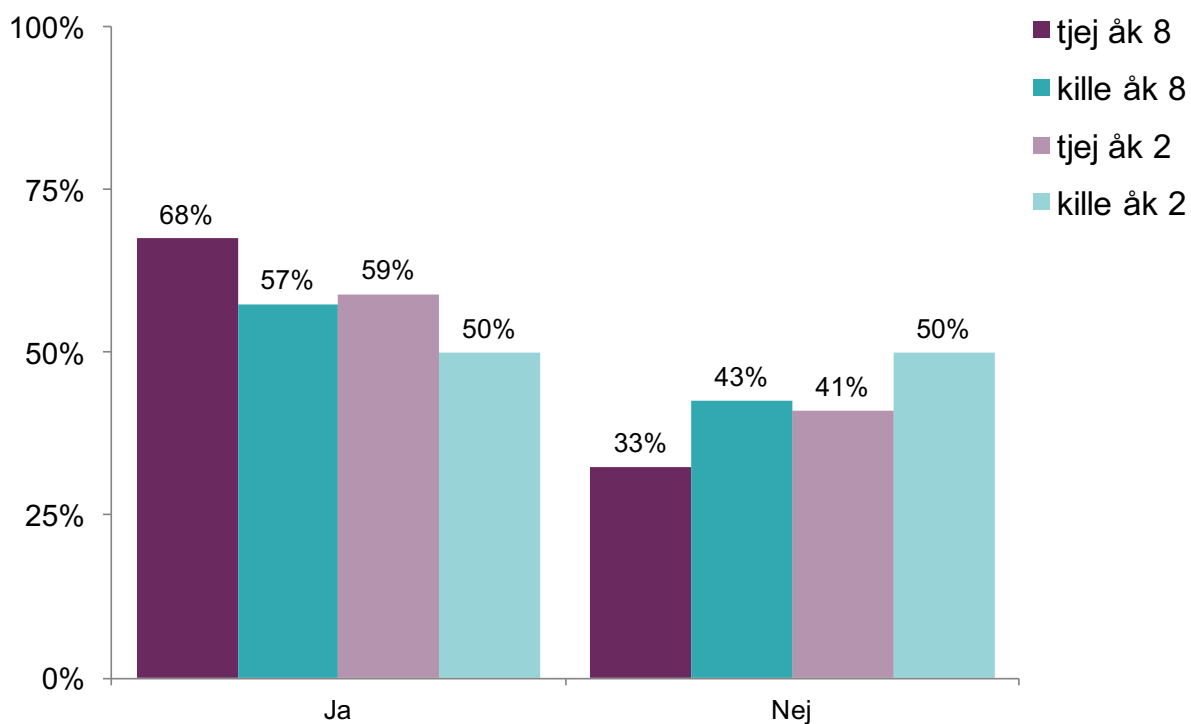
D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelser

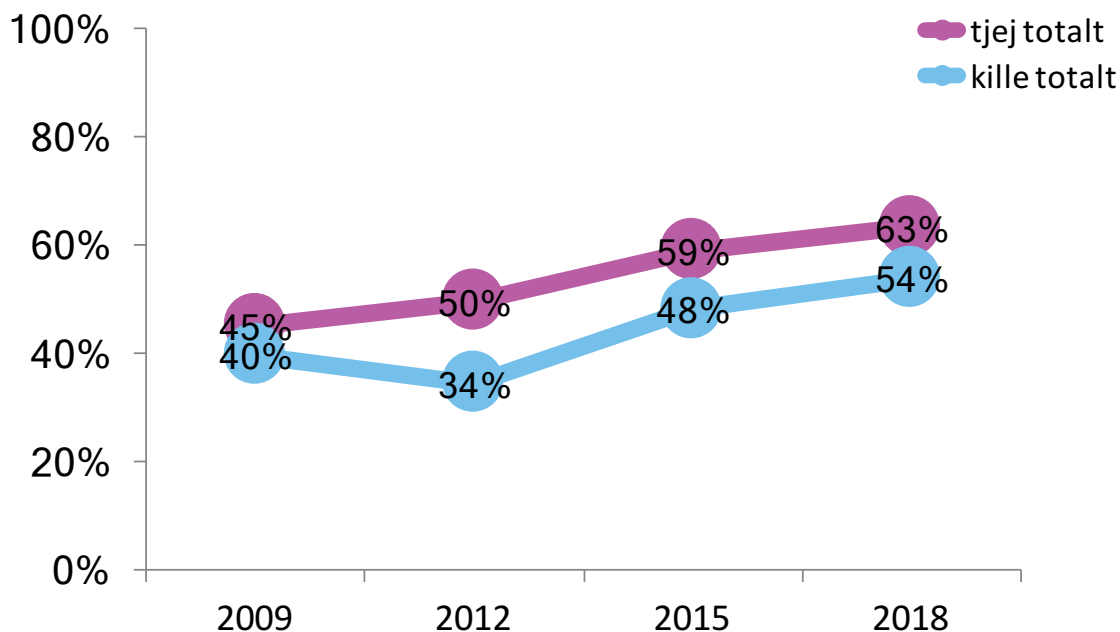
Vill vara med och påverka

Ungdomarna svarade på en fråga om de vill vara med och påverka i frågor som rör sin kommun. Drygt 50 % i båda åldersgrupper svarar att de vill vara med. Tjejer är i något högre grad än killar intresserade att påverka. Över tid kan vi se att det skett en mindre positiv utveckling från år 2015 till årets resultat, se diagram D4a.

D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

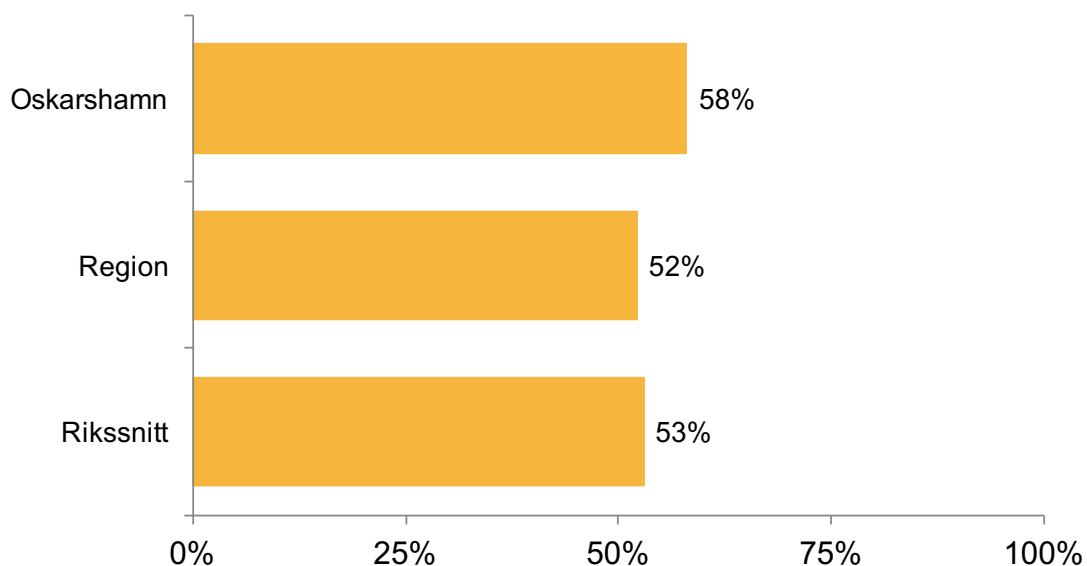

D4a. Andel som vill påverka i kommunen: Utveckling över tid

Gällande frågan huruvida man vill vara med och påverka i kommunen ser vi att unga i Oskarshamn i högre grad svarat ja på frågan om de vill påverka, vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt.

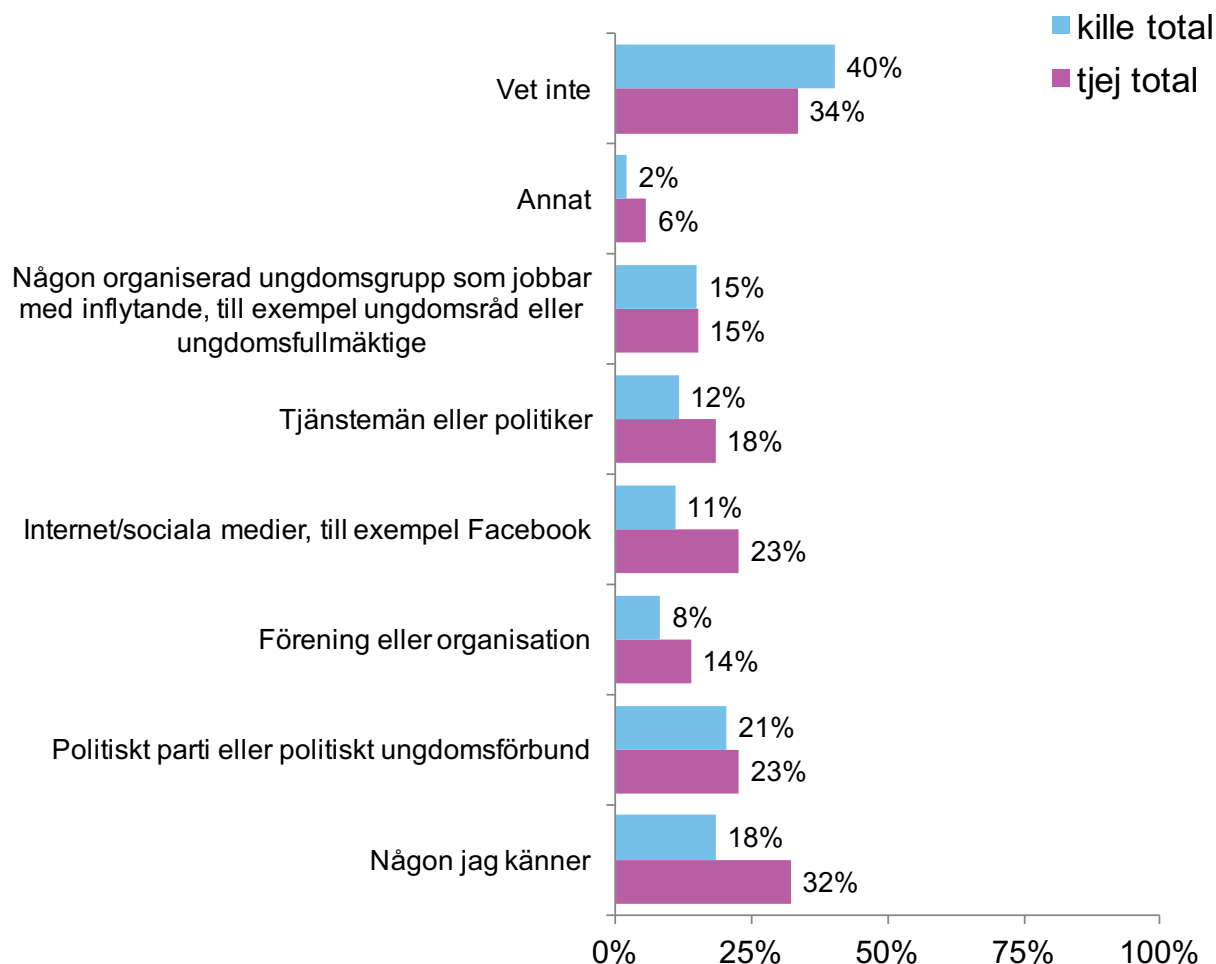
D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelser

De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de vill påverka något. En andel om 34 % av tjejerna och 40 % av killarna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. 32 % av tjejerna och 18 % av killarna skulle vända sig till någon de känner. Nästan var fjärde ungdom skulle vända sig till ett parti eller ett ungdomsförbund.

D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?

Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka

D4c. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de ville påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Många ungdomar nämner att de vill påverka frågor som rör skolan. Några nämner att de vill påverka skolan generellt, medan andra bland annat nämner att de vill påverka innehållet i undervisningen, skolans miljötänk, betygen, schemat, tryggheten skolans budgett och skolans utseende.

Flera ungdomar vill också påverka i frågor om kollektivtrafiken, miljö och stadsplanering/bebyggelse. Annat som tas upp är ungas psykiska (o)hälsa, arbetsmarknaden och kommunens fördelning av pengar. Ungdomarna vill dessutom bland annat påverka i idrottsfrågor samt frågor om trygghet och säkerhet.

Några utvalda citat redovisas på följande sida.

"Jag vill se i helhet att Sveriges politik i miljö, migration och jämställdhet går framåt. Att vi inte stannar utan arbetar för vad som blir bäst för landet och de olika delarna av landet. Utifrån vad de olika kommunerna exempelvis har för möjligheter."

"Skolan - hur undervisningen går till, lärarnas strategier till att lära oss, hur den ser ut, göra den mer miljövänlig. Fritiden- att fler ska våga och känna att det är viktigt att vara engagerad i något och delta och göra saker tillsammans"

"Ex. flera vakter/ poliser som är ute under utekvällar, detta för att få andra att känna sig säkrare. Ungas psykiska ohälsa!"

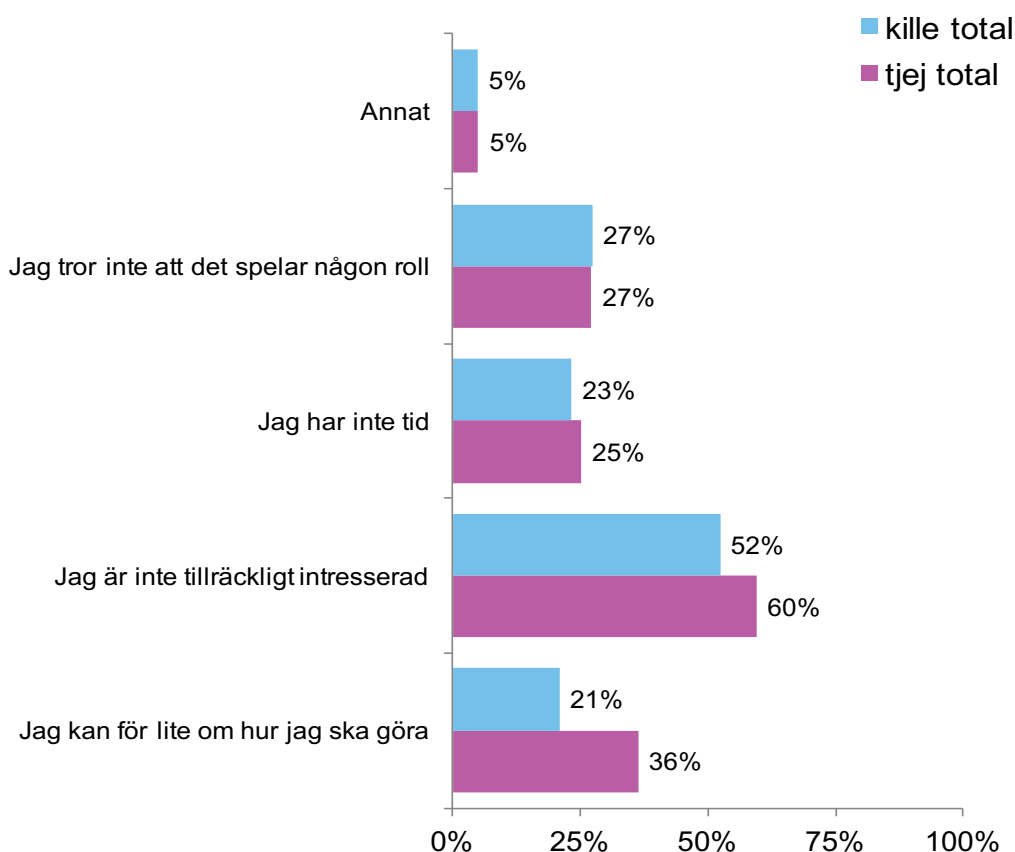
"Hur lärare lägger upp skollektioner, använda datorn mer vi skriver alltid med hand. Jag vill att kommunen ska fixa till basketplanen i hamnen också"

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4d nedan.

Majoriteten, 52 % av killarna och 60 % av tjejerna svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 21 % av killarna och 36 % svarar att de kan för lite om hur de ska göra. En liknande andel, runt en fjärdedel av de som inte vill påverka svarar att de inte tror det spelar någon roll.

D4d. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka?
Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

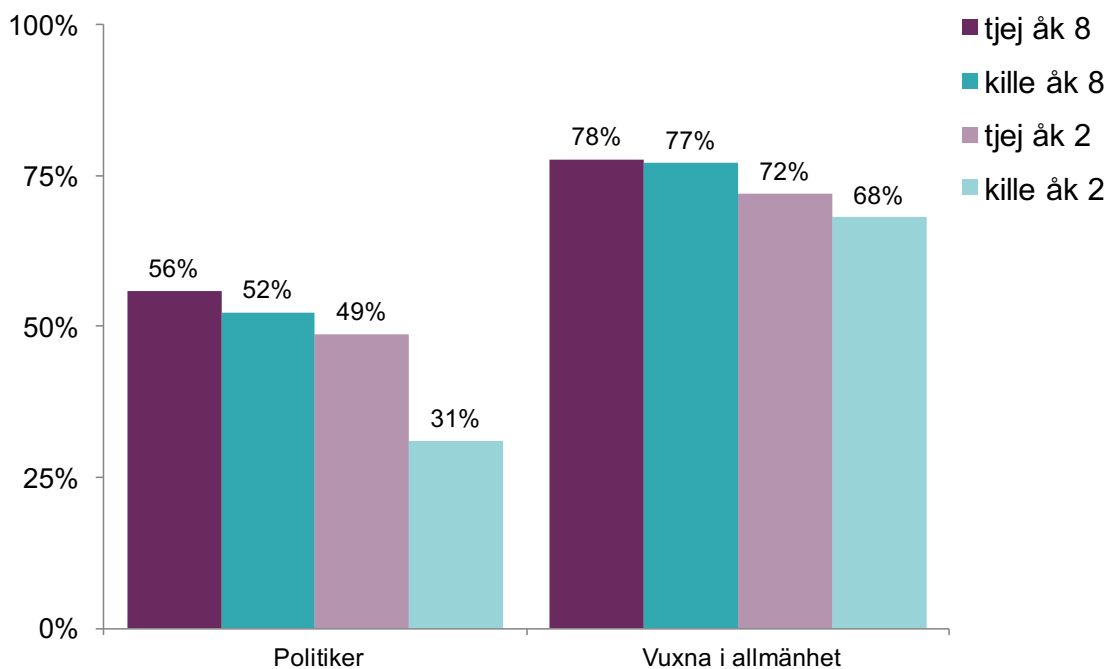

Förtroende för vuxna och politiker

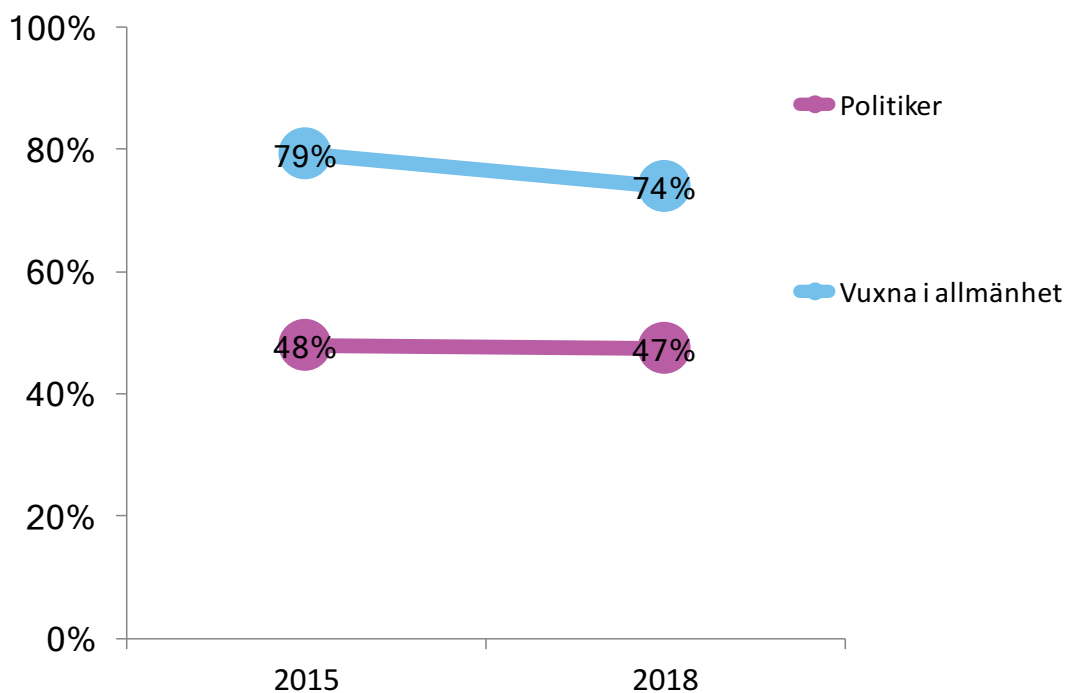
Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet respektive politiker. Vad som framgår är att drygt 70 % svarar att de har ett mycket eller ganska stort förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är tydligt lägre, och speciellt bland killar i gymnasiet.

Över tid ser vi att andelen som svarar att de har förtroende för vuxna minskat något sedan år 2015.

D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort" Utveckling över tid

D5a. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort" Utveckling över tid

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas. Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande)¹. Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter till kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden. Att få bukt med denna typ av problem är därmed viktigt ur flera perspektiv.

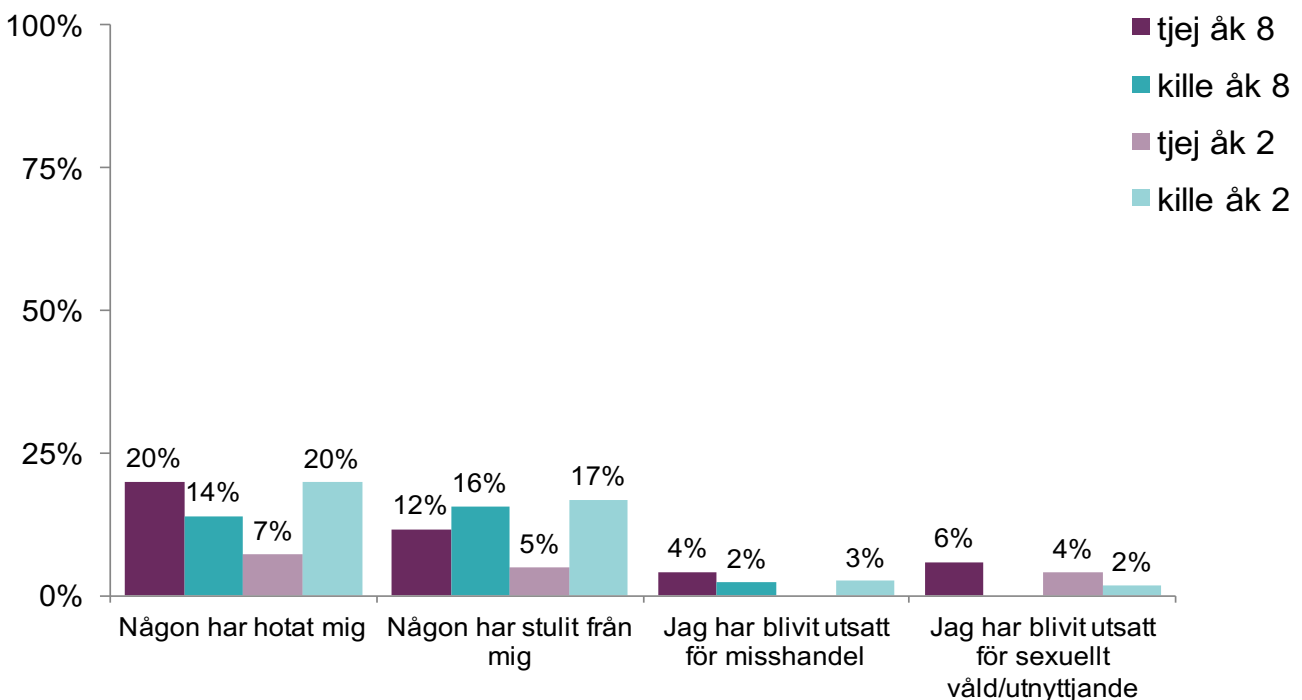
Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om man har blivit utsatt för någon otrygg situation de senaste sex månaderna. Som det framgår i diagram E1 är det totalt sett flest som svarar att de utsatts för hot. Det framgår också att fler killar än tjejer utsatts för stöld.

På följande sida kan vi se att andelen killar och tjejer som svarar att de utsatts för de hot ökat något från år 2015, skillnaderna är dock små. Andelen killar som svarar att de utsatts för misshandel har däremot minskat något från år 2015.

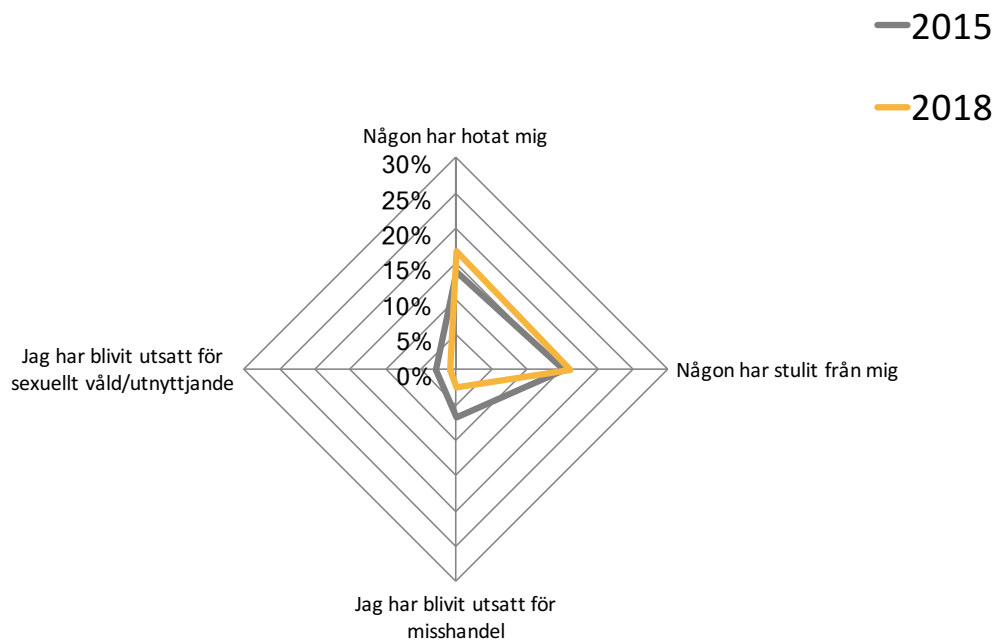
Som det framgår i tabell E1c är andelen utsatta för otrygga situationer något lägre i Oskarshamn vid en Jämförelse med regionsnitt och rikssnitt.

E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"

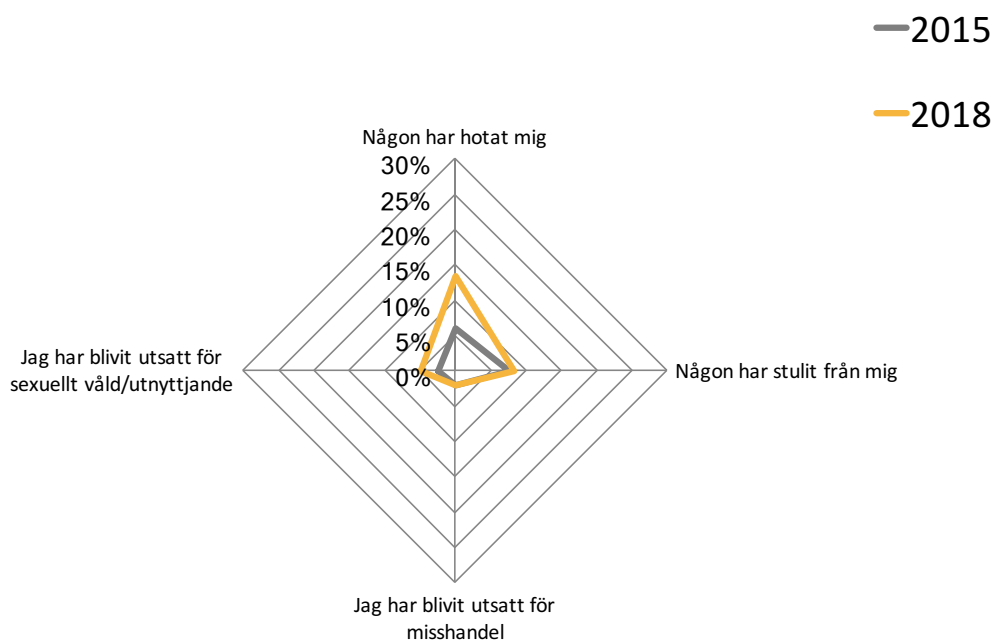

¹ MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

E1a. Killar totalt: Har något av detta hänt dig? Andel "ja"
Utveckling över tid

E1b. Tjejer totalt: Har något av detta hänt dig? Andel "ja"
Utveckling över tid

E1c. Har något av detta hänt dig? Andel ja: Jämförelser

	Någon har hotat mig	Någon har stulit från mig	Jag har blivit utsatt för misshandel	Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande
Oskarshamn	16%	12%	3%	3%
Region	19%	13%	6%	6%
Rikssnitt	19%	14%	5%	5%

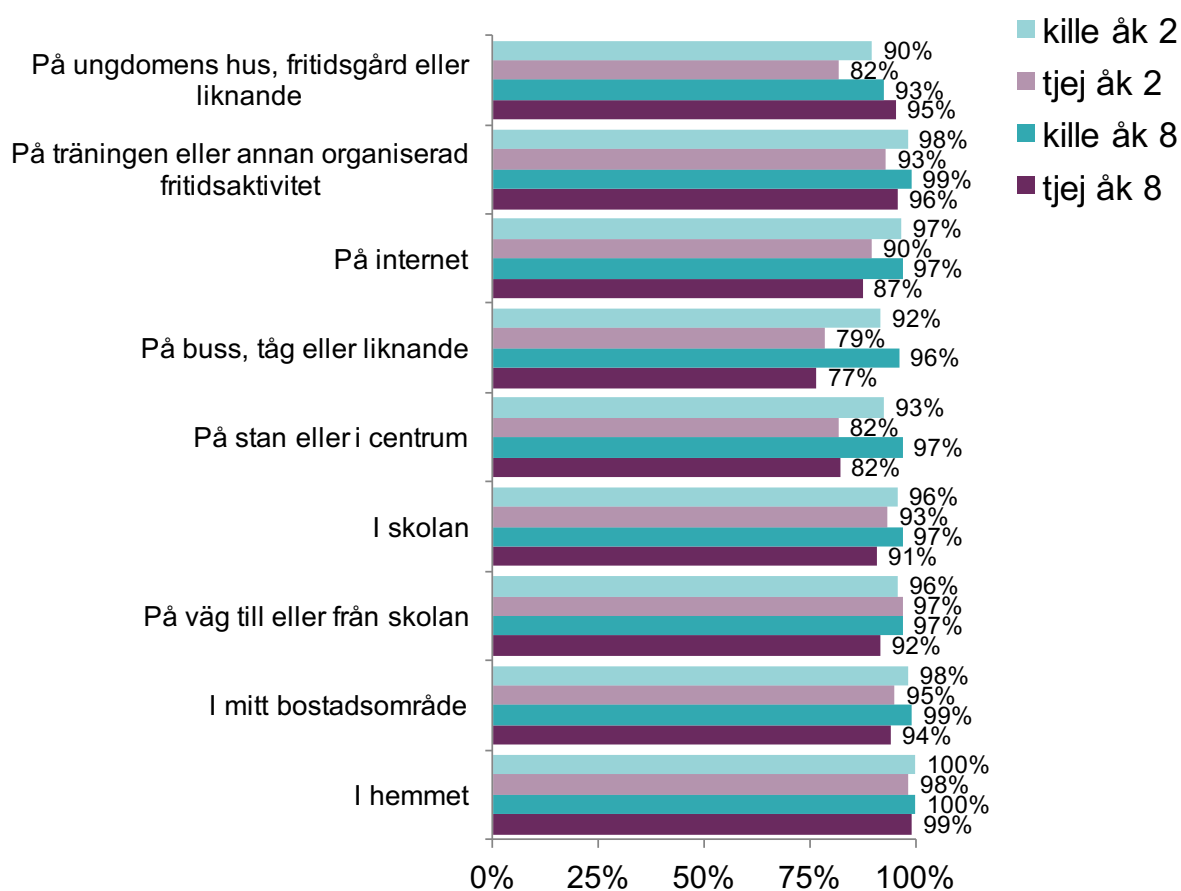
Trygghet

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen samt på internet. Som det framgår i diagram E2 är en hög andel, 93 % eller högre, alltid eller oftast trygga hemma, i bostadsområdet, och på träningen. Tryggheten är generellt något lägre bland tjejer på stan eller i centrum, på buss, tåg eller liknande.

Över tid har inga större förändringar skett bland varken killarna eller tjejerna se diagram men på följande sida.

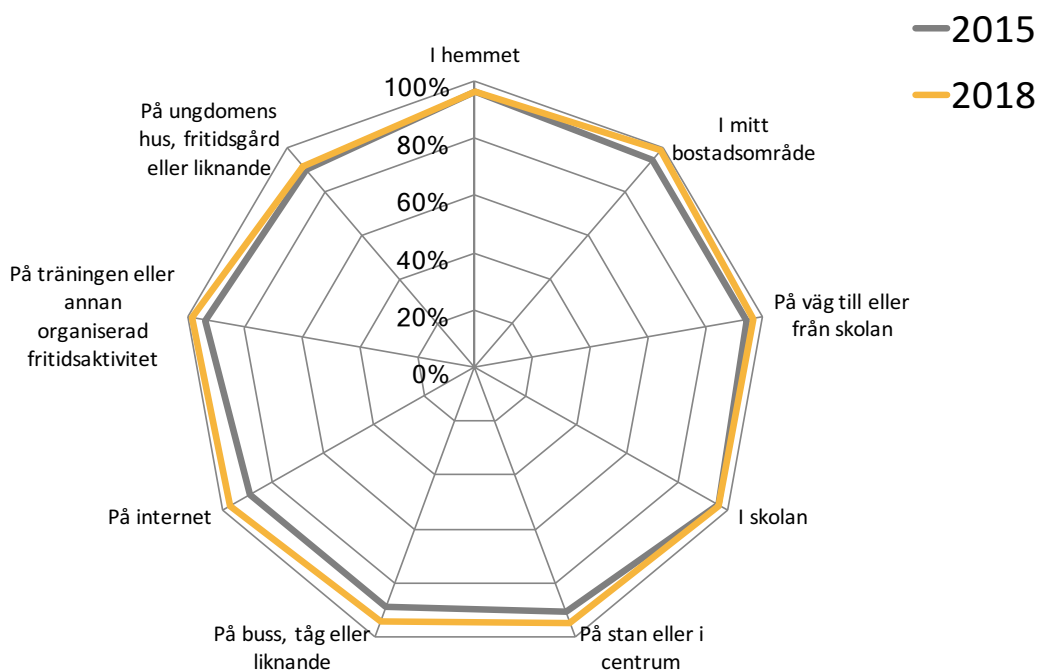
Vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt framgår det att unga i Oskarshamn i något högre grad svarar att de alltid eller oftast är trygga på de olika platserna.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?* Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

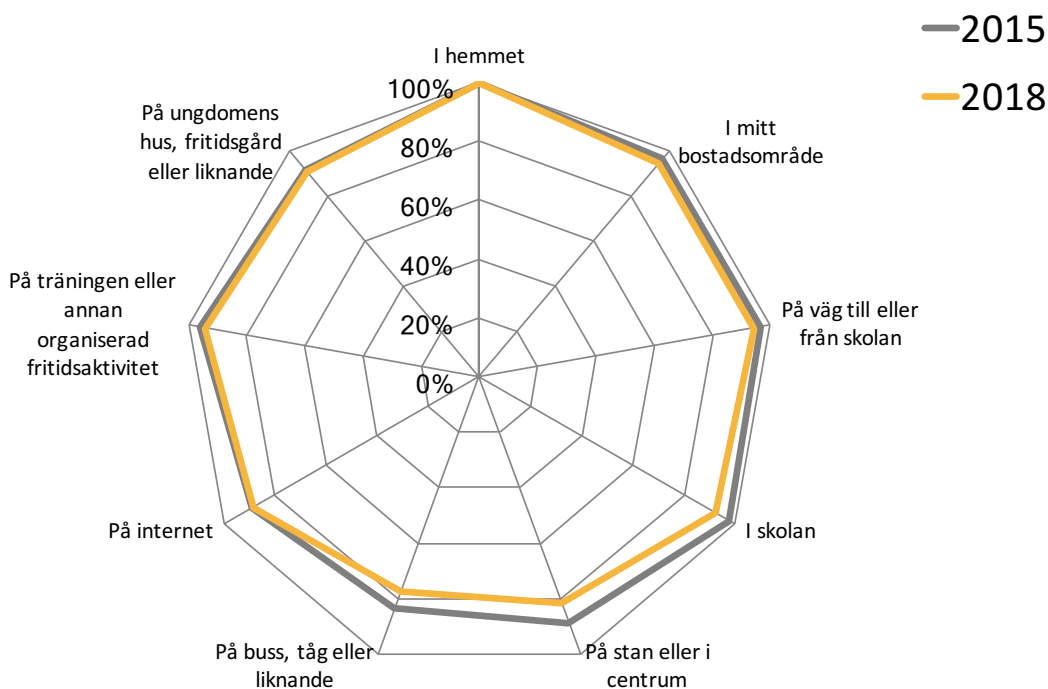

*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, dvs. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat på alternativen "på ungdomens hus, fritidsgård" samt "på träningen eller annan fritidsaktivitet" samt "i skolan" och "på väg till/från skolan". Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är 53 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är 22 %. Andelen som svarat ej aktuellt på övriga är omkring 1 %.

E2a. Kille totalt: Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?* Andel som svarat "alltid" eller "oftast" Utveckling över tid

E2b. Tjej totalt: Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?* Andel som svarat "alltid" eller "oftast" Utveckling över tid

E2c. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?* Andel som svarat "alltid" eller "oftast" Jämförelser

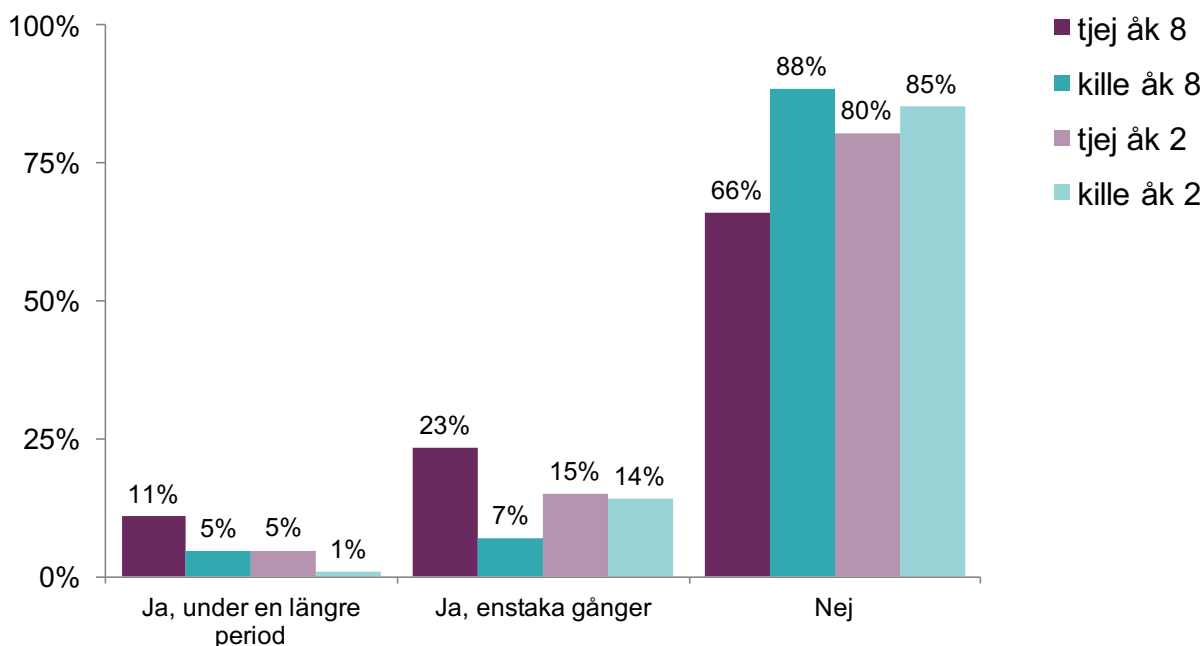
	I hemmet	I mitt bostadsområde	På väg till eller från skolan	I skolan	På stan eller i centrum	På buss, tåg eller liknande	På internet	På träningen	På fritidsgård
Oskarshamn	99%	96%	95%	94%	88%	86%	93%	96%	91%
Region	97%	93%	93%	90%	81%	80%	89%	93%	81%
Rikssnitt	97%	94%	93%	91%	81%	80%	88%	92%	79%

*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, dvs. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat

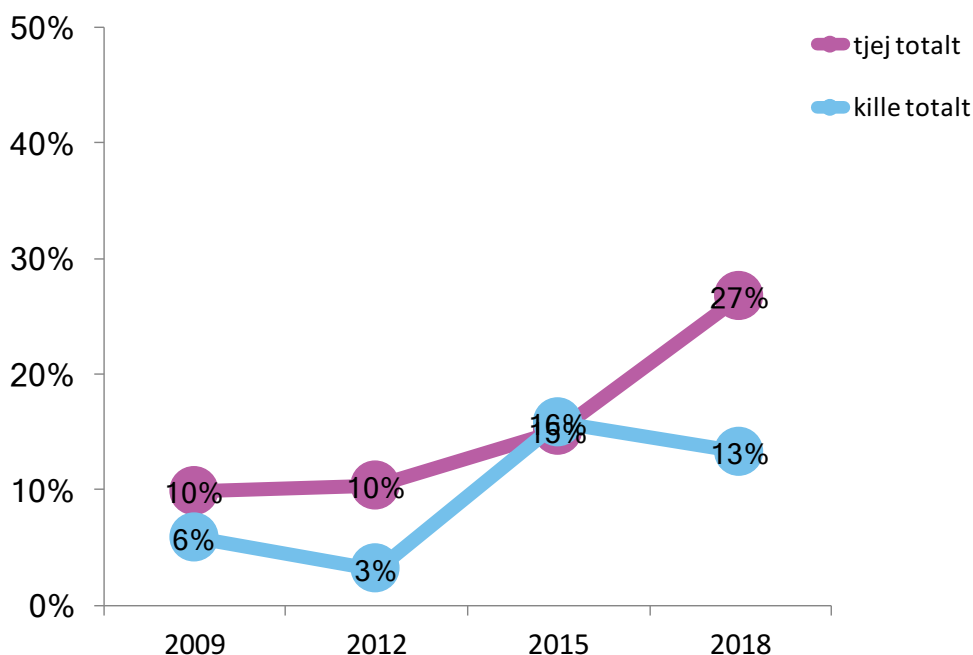
Mobbning och trakasserier

I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som tydligt påverkar hälsan. Vad som framgår är att tjejer (speciellt i årskurs 8) är mer utsatta än övriga grupper. Totalt svarar 34 % av högstadietjejerna att de utsatts enstaka gånger eller en längre period. Bland övriga grupper är andelen lägre. I diagram E3a redovisas frågan över tid. Från år 2015 har en ökning av andelen utsatta tjejer skett. Bland killar har andelen minskat något. Jämförelser till tidigare år än 2015 är något skevt på grund av andra svarsalternativ i frågan år 2012 samt år 2009.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

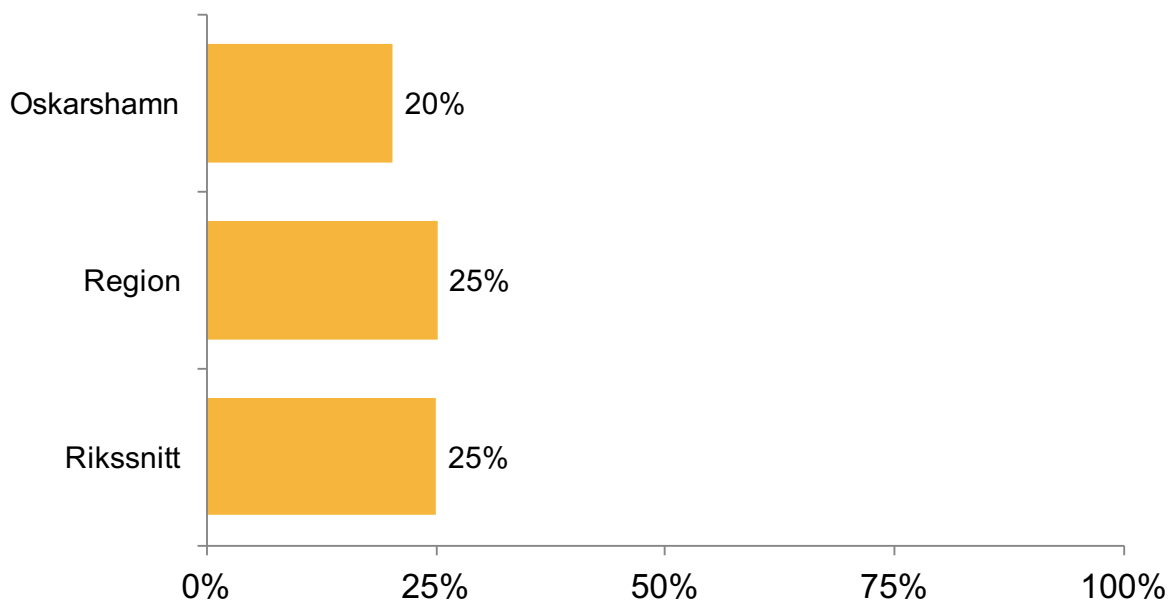

E3a. Andel som svarat "ja" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning
Utveckling över tid**

**OBS! 2012 och tidigare fanns endast alternativen "ja" och "nej". I 2015 och 2018 års enkät fanns "ja, längre period", "ja, enstaka gånger", "nej". I diagrammet ovan är dessa sammanslagna. Detta påverkar jämförbarheten till år 2012 och tidigare.

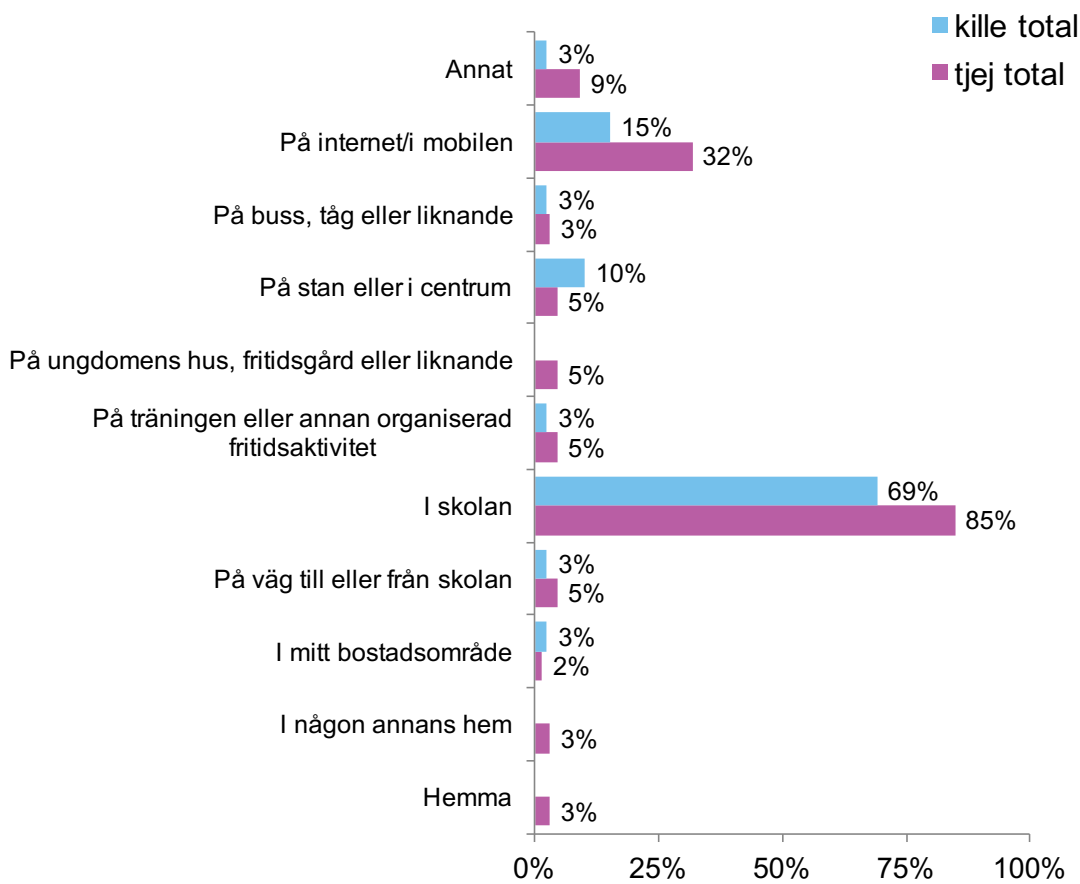
E3b. Andel som svarat "ja" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelser

Majoriteten (69 % av killarna och 85 % av tjejerna som utsatts för mobbning det senaste halvåret) svarar att de blivit utsatta i skolan. En andel om 15 % av killarna och 32 % av tjejerna svarar att de utsatts på internet eller i mobilen. Övriga platser är klart mindre vanliga.

E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad?

Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

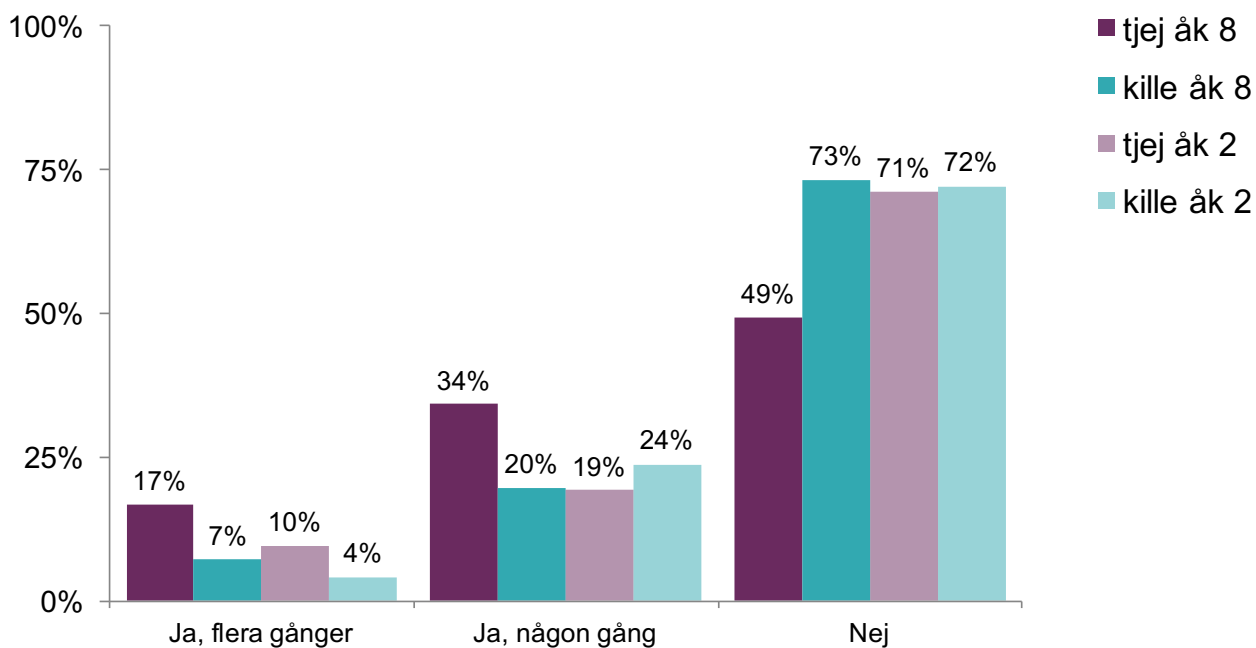

Orättvis behandling

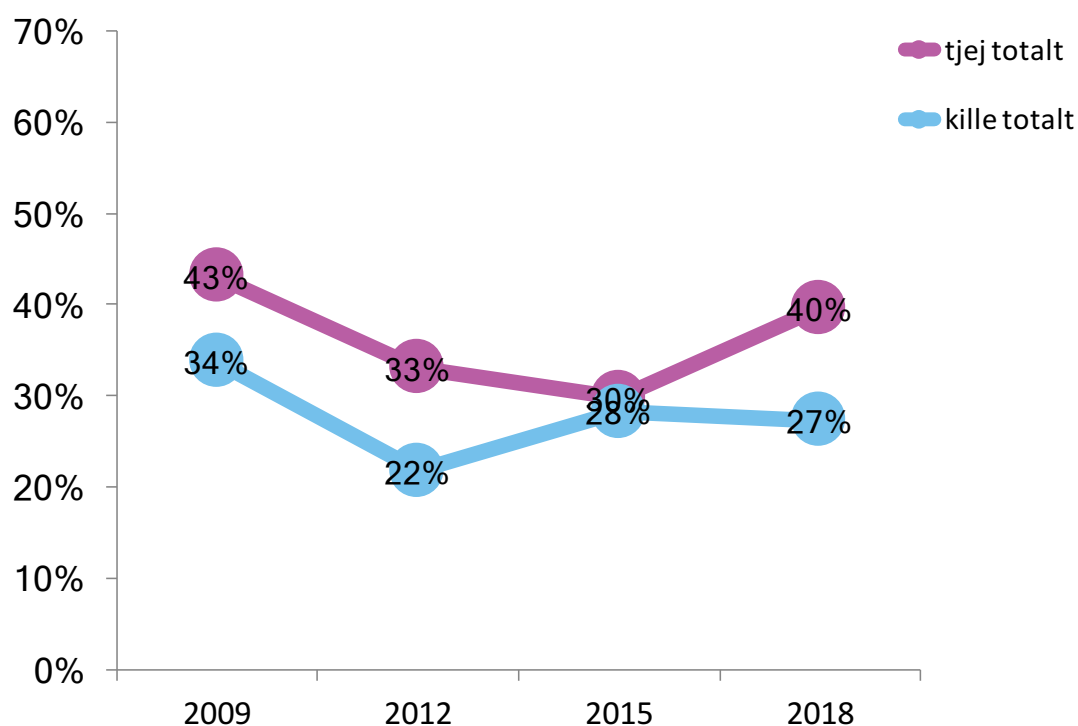
Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Även avseende orättvis behandling svarar tjejer i högre grad än killar att de utsatts. Från år 2015 har en mindre ökning skett bland tjejer se diagram E4a.

I diagrammen på följande sida framgår det att majoriteten av de som utsatts har blivit utsatta av andra elever eller ungdomar eller av personal inom skolan. Ungefär var tredje ungdom som utsatts vet inte varför de blev utsatta för denna typ av behandling.

E4. Har du de senaste sex månaderna, har du upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

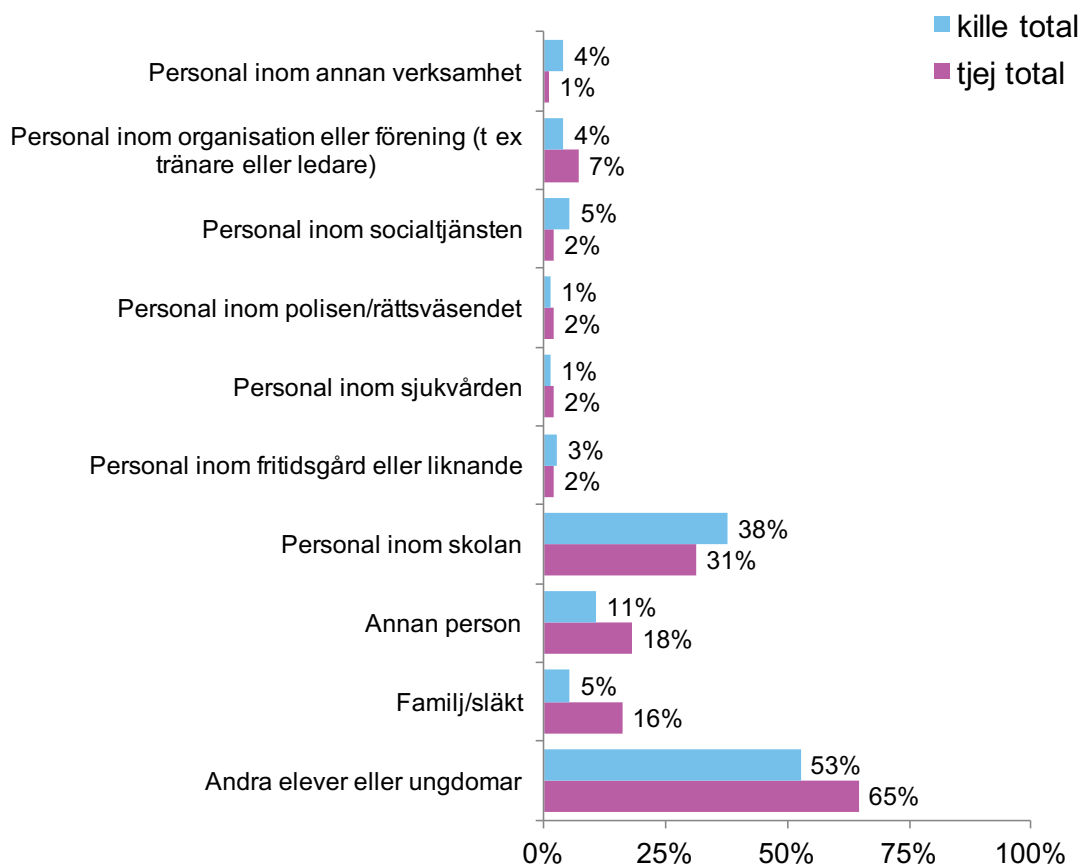

E4a. Andel utsatta för orättvis behandling (flera gånger + någon gång)
Utveckling över tid

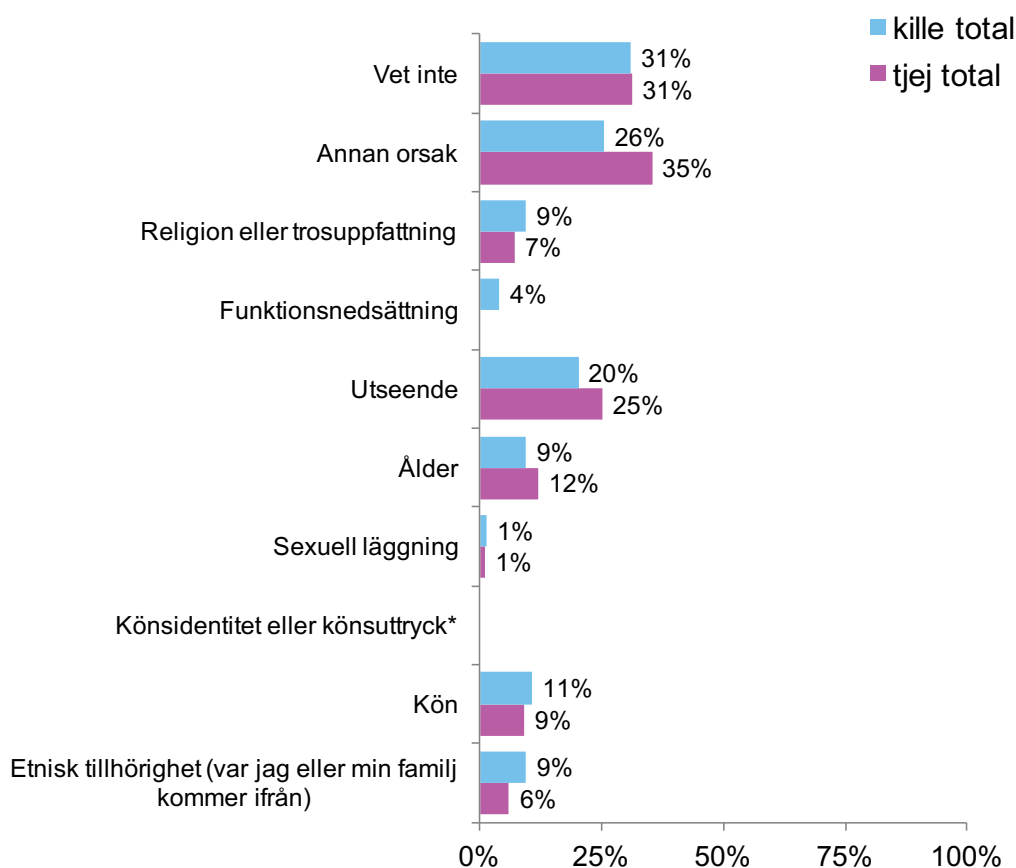
E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?

Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?

Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

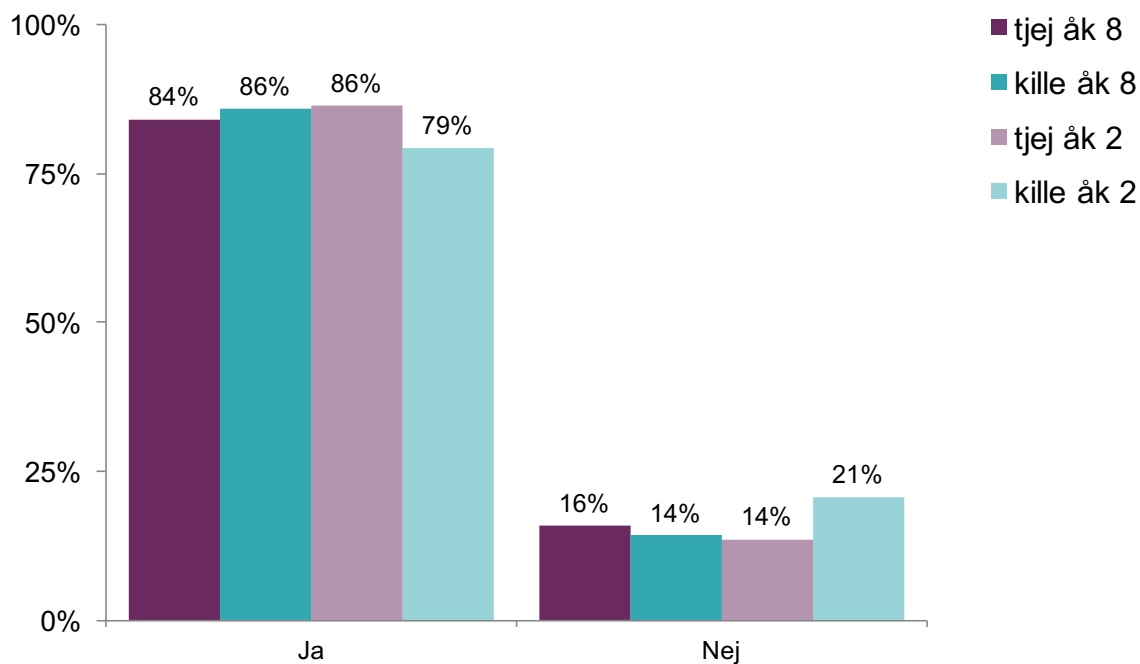

Stöd och hjälp

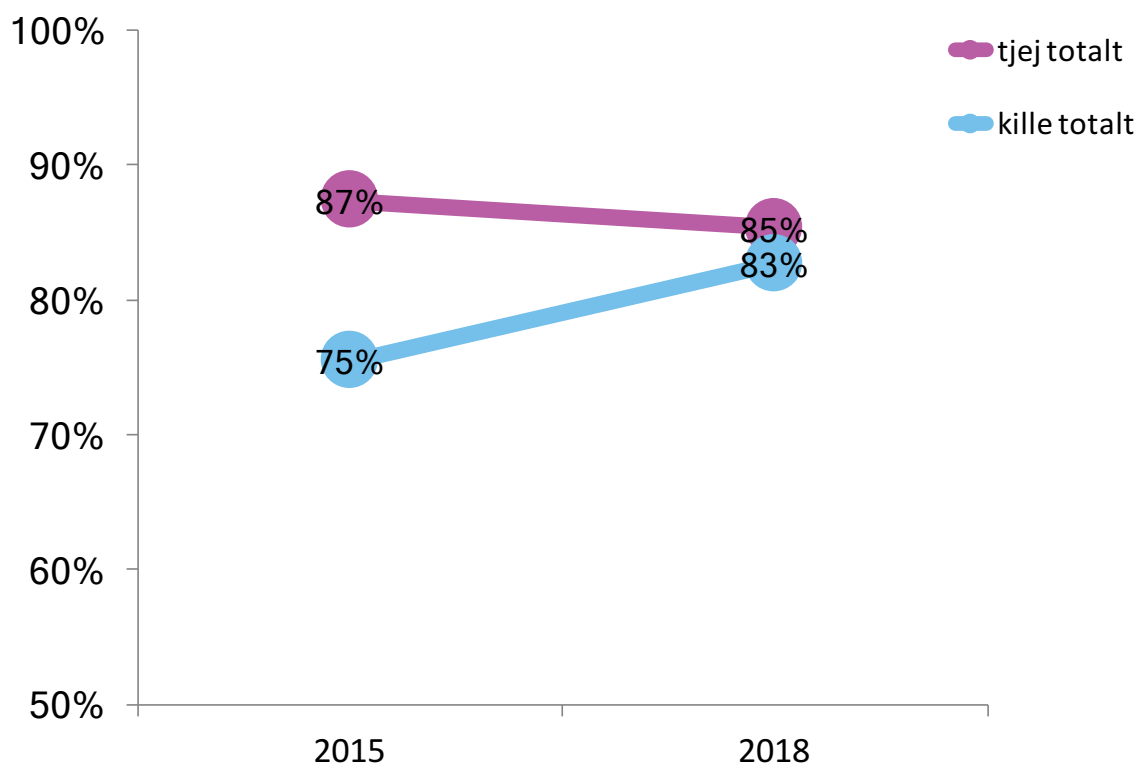
En hög andel, mellan 79–86 % av ungdomarna i Oskarshamn svarar att de vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Killar på gymnasiet vet i lägst grad vart de kan vända sig.

Över tid har andelen killar som vet var de ska vända sig ökat.

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

E5a. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?
Andel ja: Utveckling över tid

I Lupp-enkäten finns även ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån om man är kille eller tjej, vilken bakgrund man har och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning, HBTQ-personer och vissa nationella minoriteter¹.

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under 2000-talet. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt de senaste årtiondena, för att under den senaste åren ha stannat på en relativt konstant och hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen². Ungas psykiska hälsa är därför även ett av de prioriterade områdena i den nationella ungdomspolitikerna.

Relationer och nöjdhet med livet

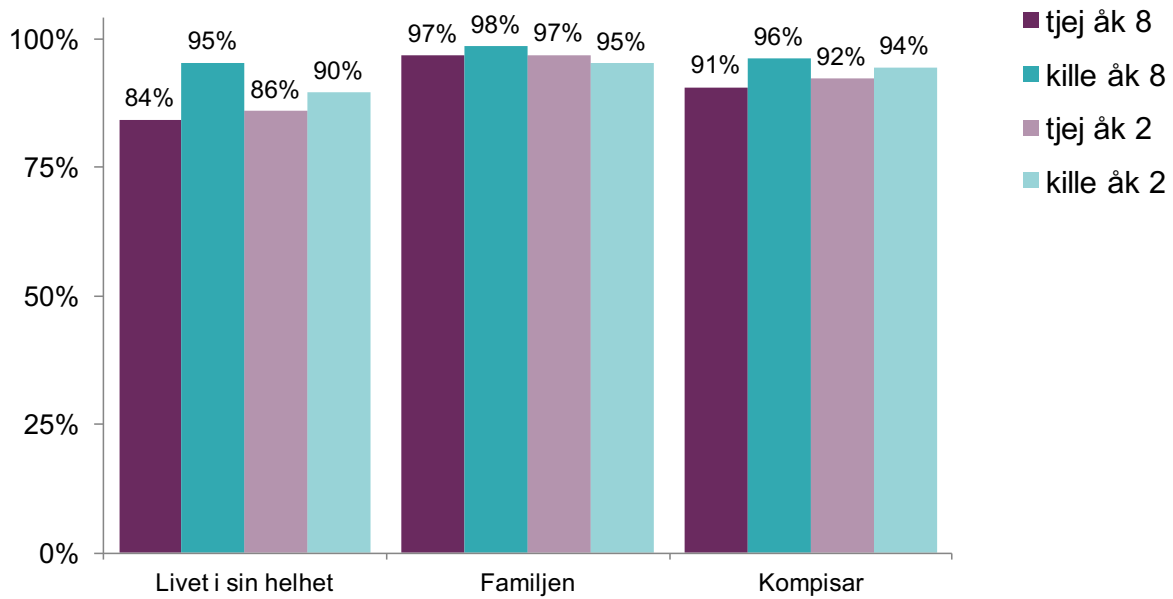
Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är bestämningsfaktorer som påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa. I diagram F0 på följande sida ser vi att en klar majoritet är nöjda med sina familje- och kompisrelationer. Andelen som är nöjda med livet i sin helhet är något lägre, speciellt bland tjejer i högstadiet och gymnasieungdomarna.

Nöjdheten med kompis- och familjerelationerna är på en liknande nivå som år 2015, se diagram F0a på följande sida. Avseende nöjdhet med livet i sin helhet har en mindre minskning negativ utveckling skett från år 2015.

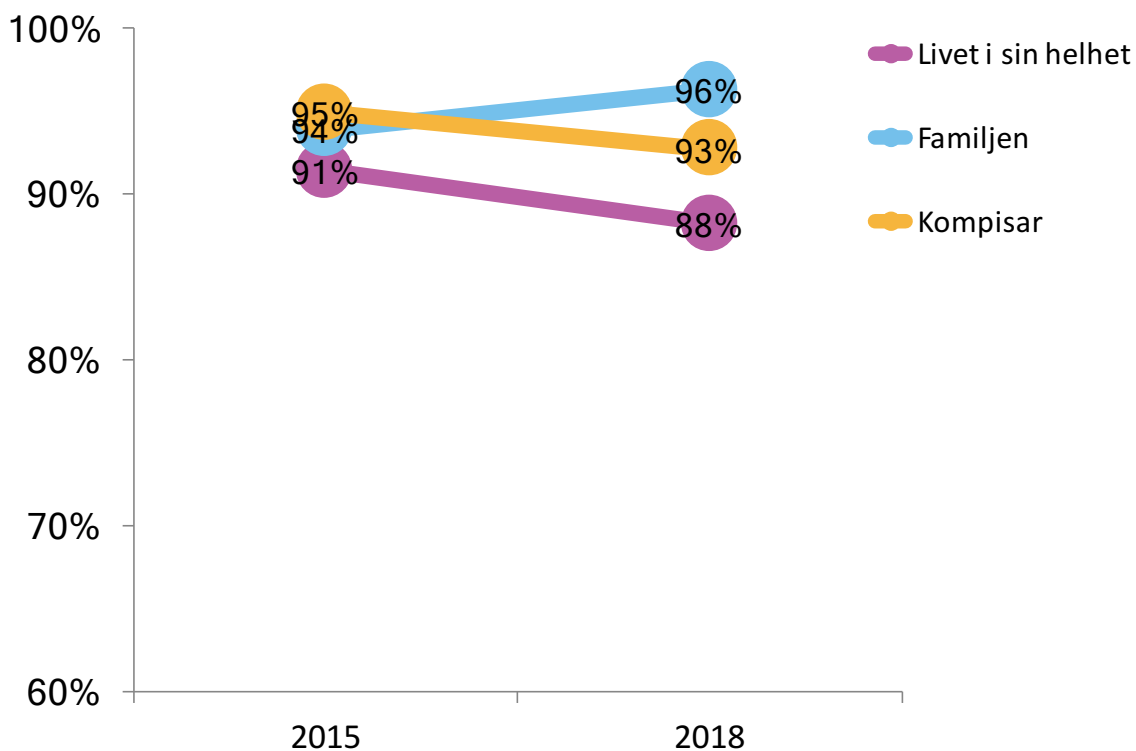
¹ SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

² Regeringens proposition 2013/14:191

F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
 Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

F0a. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Totalnivå. Utveckling över tid

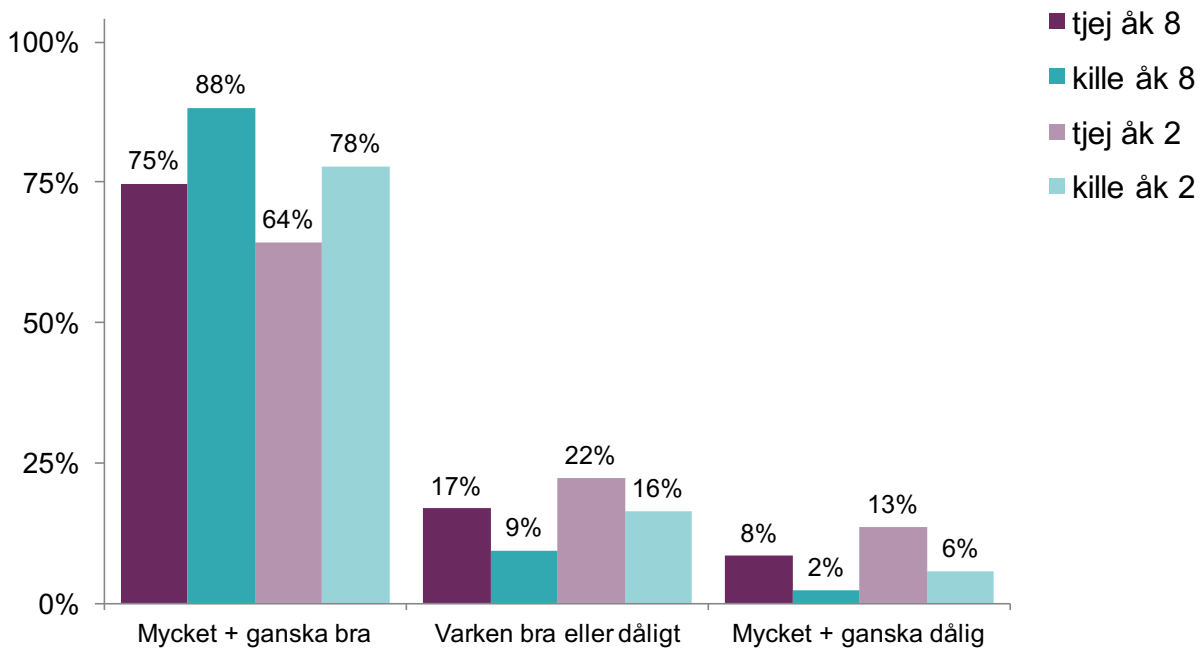

Självskattad hälsa

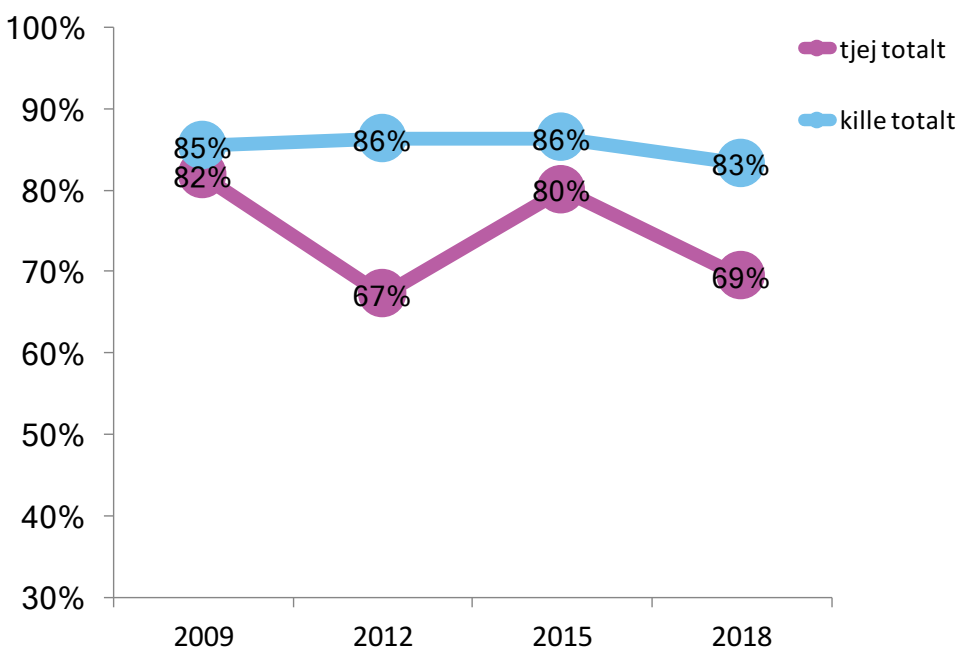
Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa¹.

Vad som framgår är att killar i klart högre grad än tjejer svarar att de mår mycket eller ganska bra. Vidare svarar 8 % av högstadietjejerna och 13 % av gymnasietjejerna att de mår mycket eller ganska dåligt. Från år 2015 har en negativ utveckling skett, speciellt bland tjejerna. Andelen som mår mycket eller ganska bra har gått från 80 % år 2015 till 69 % i årets resultat. Årets resultat är däremot högre jämfört med år 2012 bland tjejer.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

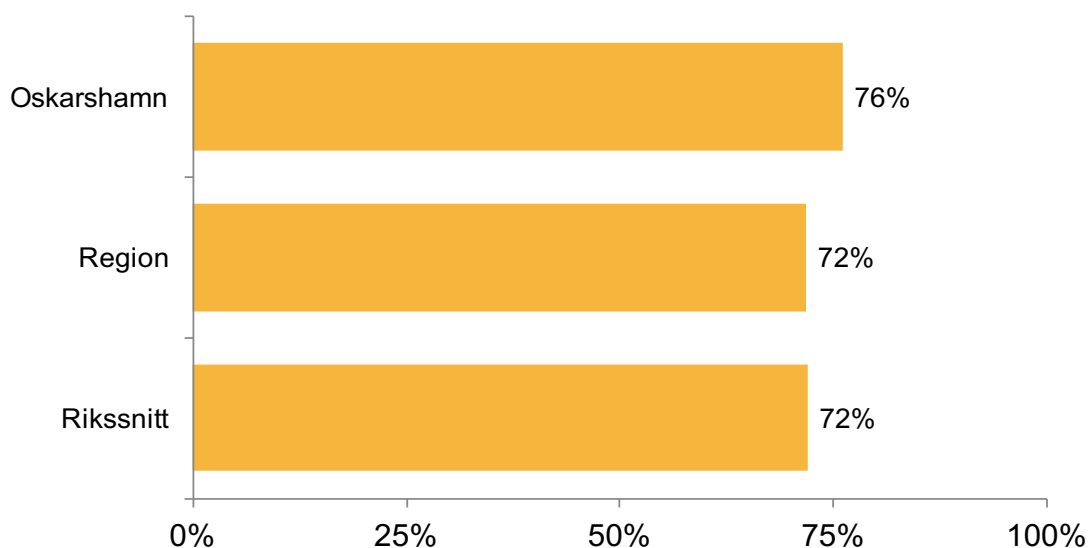

F1a. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Utveckling över tid

I Oskarshamn svarar ungdomarna i högre grad än i regionsnitt och rikssnitt att de mår bra, se diagram F1b nedan.

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelser

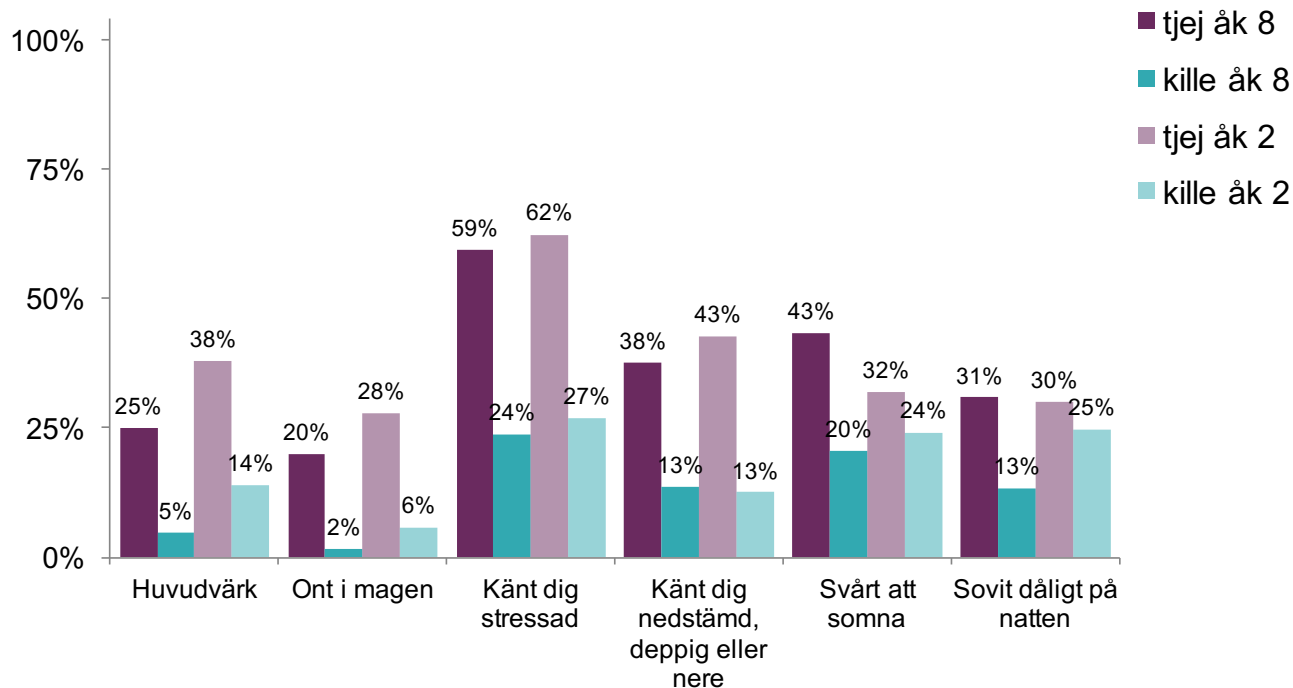

Psykiska och somatiska besvär

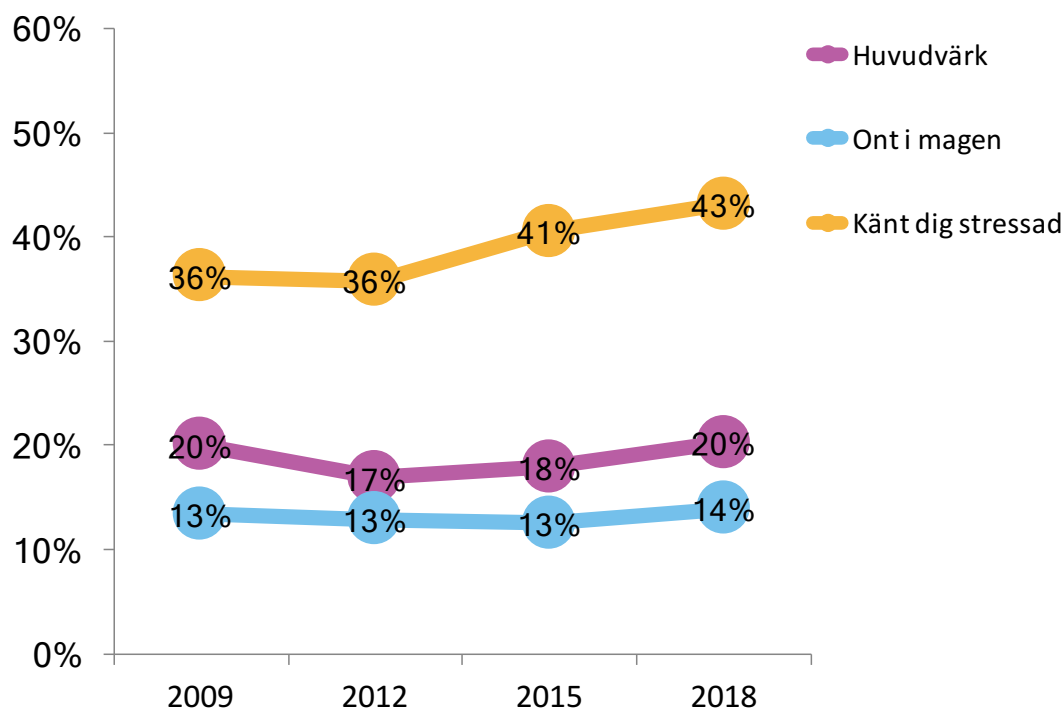
Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, så som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av sådana besvär ohälsa om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor". I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. En relativt stor andel, framför allt bland tjejer, uppger att de har problem med stress och nedstämdhet. Det finns väldigt tydliga könsskillnader avseende förekomsten av denna typ av besvär.

I diagram F2a redovisas på totalnivå andelen som regelbundet stressar, har ont i magen och har huvudvärk över tid. En liten ökning har skett avseende alla tre psykosomatiska besvär jämfört med år 2015. I tabellen F2b redovisas besvären över tid per kön. Vad som framgår är att ökningen av de olika besvären skett bland tjejer. Exempelvis har andelen som ofta är nedstämda ökat med 10 % från år 2015. Bland killar har istället andelen med regelbundna besvär minskat något generellt.

F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
 Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

F2a. Andel med besvär flera gånger i veckan eller oftare: Utveckling över tid, totalnivå

F2b. Andel med besvär flera gånger i veckan eller oftare: Utveckling över tid per kön¹

	Tjej totalt		Kille totalt	
	2015	2018	2015	2018
Huvudvärk	24%	32%	12%	9%
Ont i magen	20%	24%	6%	4%
Känt dig stressad	55%	61%	28%	25%
Svårt att somna	23%	38%	20%	22%
Känt dig nedstämd, deppig eller nere	30%	40%	12%	13%

¹ Vissa av delfrågorna var formulerade på ett annat sätt eller fanns inte innan år 2015, varför jämförelser endast görs mellan 2015-2018

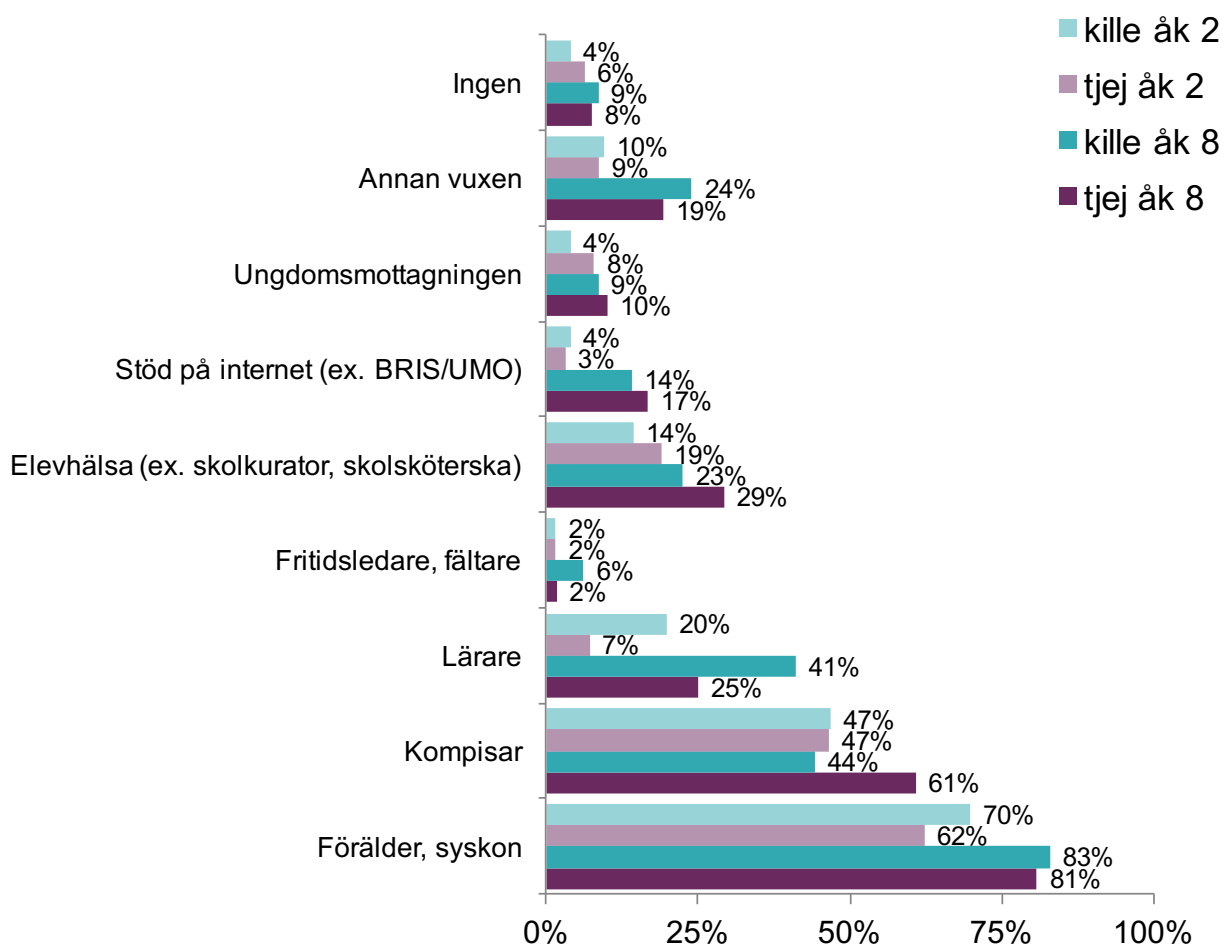
I tabell F2c kan vi utläsa att andelen unga som regelbundet upplever denna form av besvär är på en liknande nivå i Oskarshamn som i regionsnitt och rikssnitt.

F2c. Andel med besvär flera gånger i veckan eller oftare: Jämförelser

	Huvudvärk	Ont i magen	Känt dig stressad	Svårt att somna	Känt dig nedstämd, deppig eller nere	Sovit dåligt på natten
Oskarshamn	20%	14%	43%	30%	27%	25%
Region	21%	15%	42%	29%	28%	26%
Rikssnitt	18%	14%	43%	27%	28%	25%

I Oskarshamns Lupp-enkät svarade ungdomarna på en fråga om vart de skulle vända sig om de behöver stöd eller hjälp, se diagram F2d nedan. En stor andel svarar att de skulle vända sig till någon förälder, syskon eller till kompisar. I årskurs 8 svarar också en relativt hög andel att de skulle vända sig till lärare.

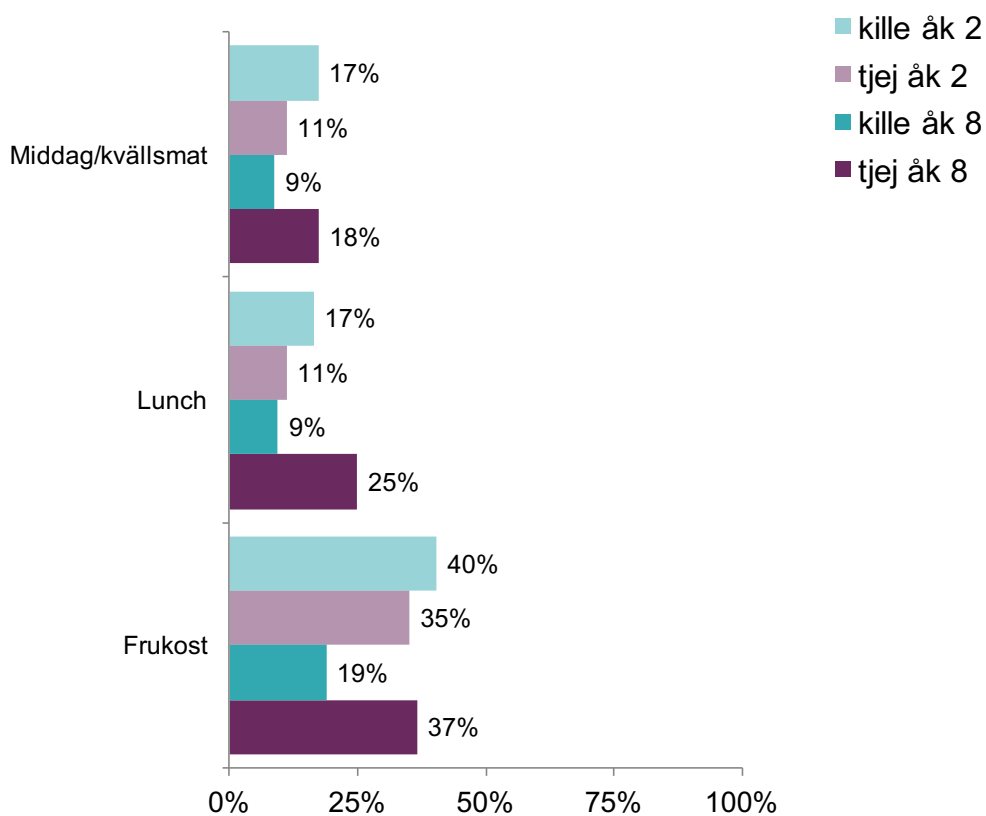
F2d. Vart skulle du vända dig om du behöver stöd eller hjälp?

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. En relativt hög andel i alla åldersgrupper, mellan 19-40 % hoppar över frukosten flera gånger i veckan eller oftare. Andelen som hoppar över övriga måltider är lägre.

F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

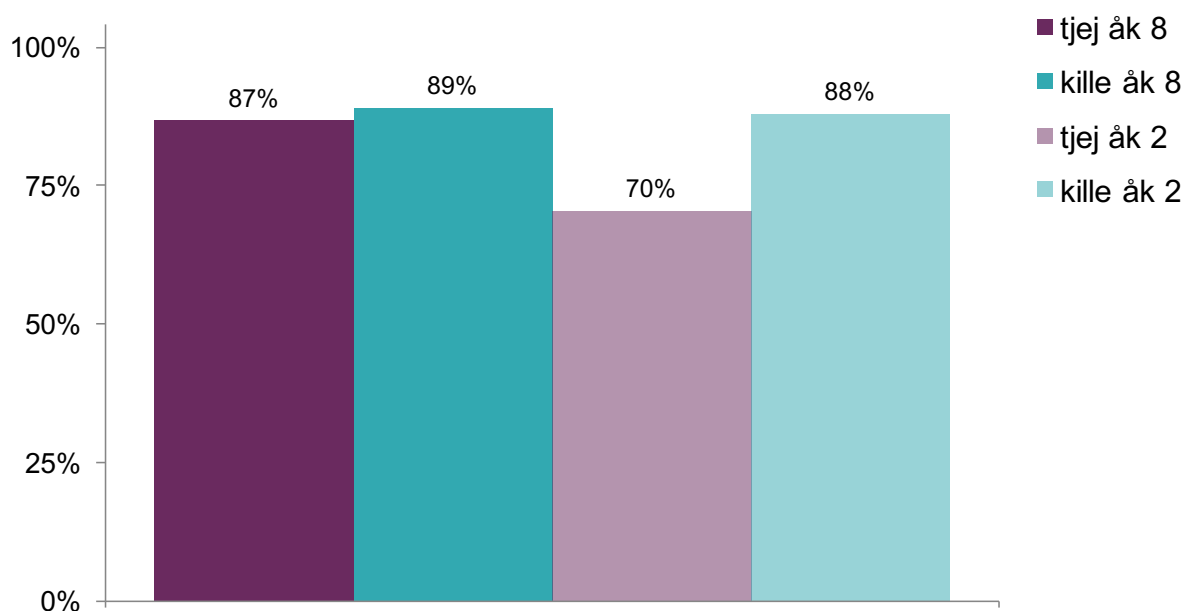
Träning och motion

Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten¹.

Vad som framgår i diagram F4 är att en andel mellan 70-89 % tränar minst en gång i veckan. Det är en högre andel killar än tjejer som tränar minst en gång i veckan.

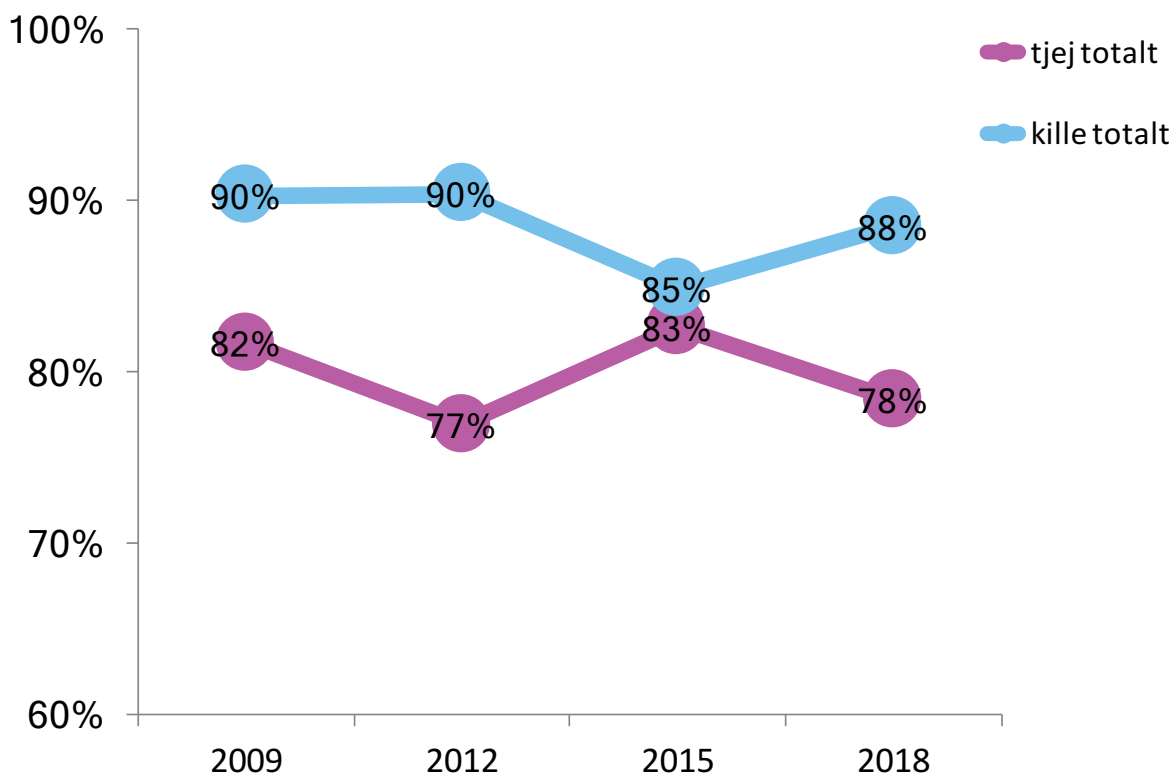
Andelen som tränar regelbundet har minskat bland tjejer, men däremot ökat något bland killar, se diagram F4a på följande sida.

F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

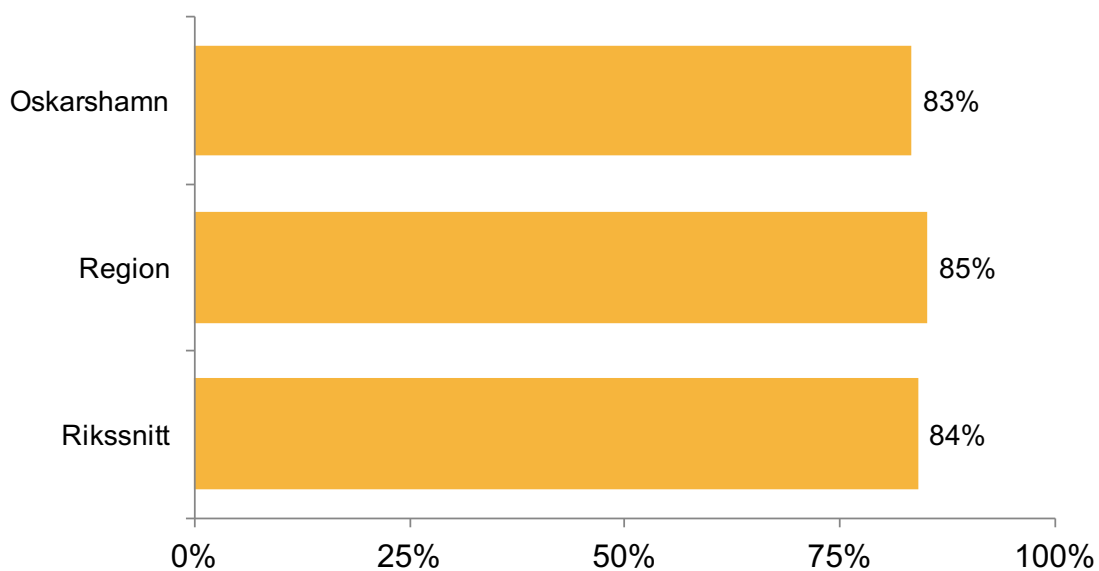

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2013-2014

F4a. Andel som tränar minst en gång i veckan
Utveckling över tid

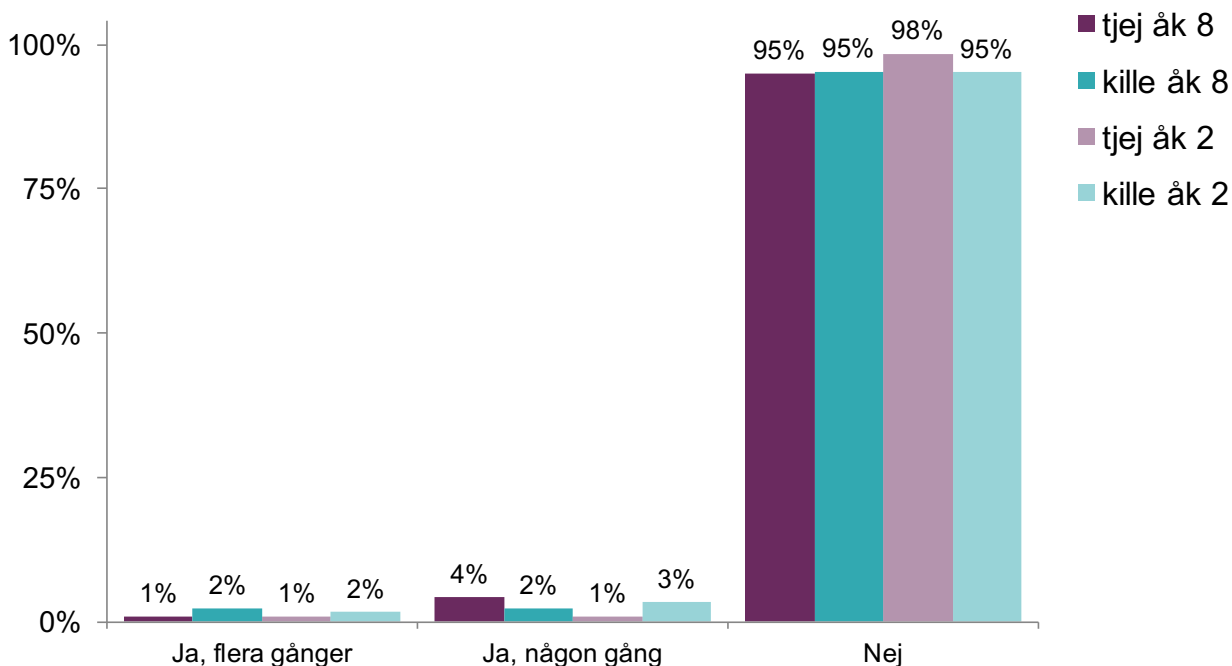
F4b. Andel som tränar minst en gång i veckan
Jämförelser

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om mellan 2-5 % av ungdomarna uppger att de någon gång använt denna form av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol, tobak och snus

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor. Vad som framgår i Lupp-resultatet är att andelen som röker eller snusar minst en gång i veckan är högst bland killar i gymnasiet. 27 % av killar i gymnasiet snusar minst en gång i veckan och 15 % röker minst en gång i veckan.

Över tid kan vi se att regelbunden rökning minskat i årskurs 2 men däremot ökat med någon enstaka procent bland tjejer i årskurs 8.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som använder tobak minskat de senaste åren. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever är på fortsatt historiskt låga nivåer.¹

¹ CAN: Skolelevers drogvapor 2018

F6. Hur ofta brukar du...

	Tjej åk 8		Kille åk 8		Tjej åk 2		Kille åk 2	
	2015	2018	2015	2018	2015	2018	2015	2018
Röka cigaretter?								
Aldrig/Sällan/En gång i månaden	98%	95%	99%	99%	91%	94%	74%	85%
Minst en gång per vecka	2%	5%	1%	1%	9%	6%	26%	15%
Snusa?								
Aldrig/Sällan/En gång i månaden	99%	100%	98%	98%	99%	98%	71%	73%
Minst en gång per vecka	1%	0%	2%	2%	1%	2%	29%	27%
Dricka folköl?								
Aldrig/Sällan	98%	98%	93%	97%	92%	91%	64%	75%
Minst en gång per månad	2%	2%	7%	3%	8%	9%	36%	25%
Dricka starköl, starkcider, alkohläsk, vin eller sprit?								
Aldrig/Sällan	94%	90%	92%	94%	45%	50%	34%	48%
Minst en gång per månad	6%	10%	8%	6%	55%	50%	66%	52%
Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*								
Aldrig/Sällan	63%	58%	50%	78%	33%	29%	13%	25%
Minst en gång per månad	38%	42%	50%	22%	67%	71%	87%	75%

*Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

53 % av ungdomarna i Oskarshamn svarar att de får tag i alkohol via kompisar, kompisars syskon eller en partner. 24 % har svarat "på annat sätt" medan 24 % svarar att de får tag i alkohol från en annan vuxen (inte föräldrarna).

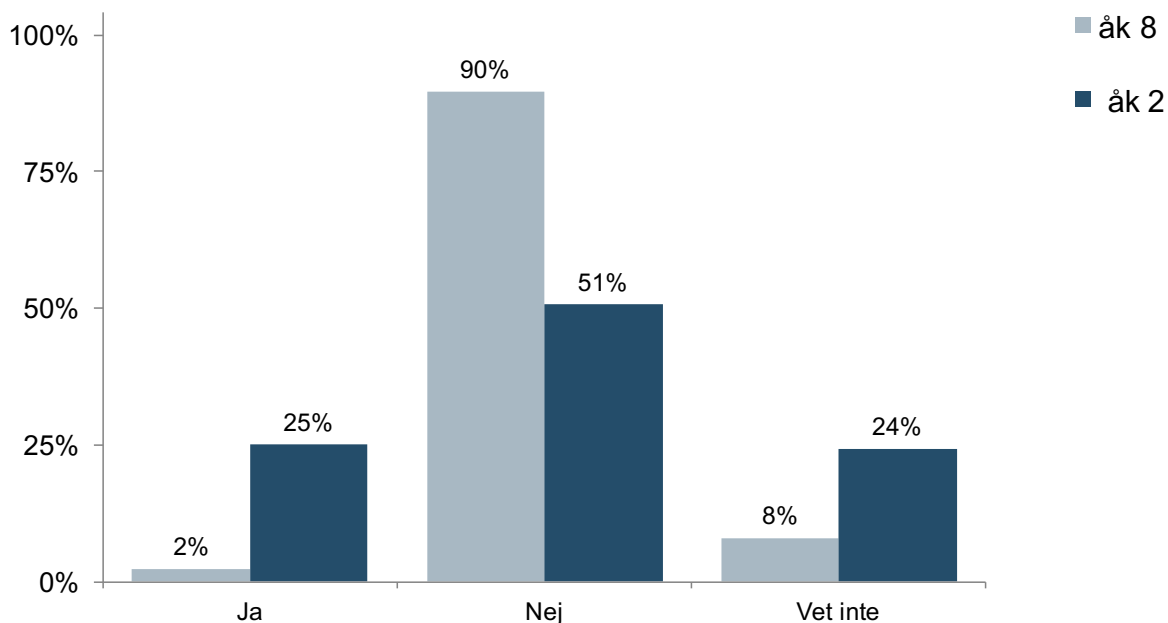
I diagram F7 framgår det vidare att endast 2 % på högstadiet men en högre andel på gymnasiet, 25 %, får dricka alkohol för sina föräldrar.

F6a. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

	Andel 2018
Köper själv i affären	5%
Beställer på internet	1%
Handlar utomlands	2%
Tillverkar själv	2%
Får från mina föräldrar	11%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	12%
Från syskon	6%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	53%
Från annan vuxen	24%
På annat sätt	24%

F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

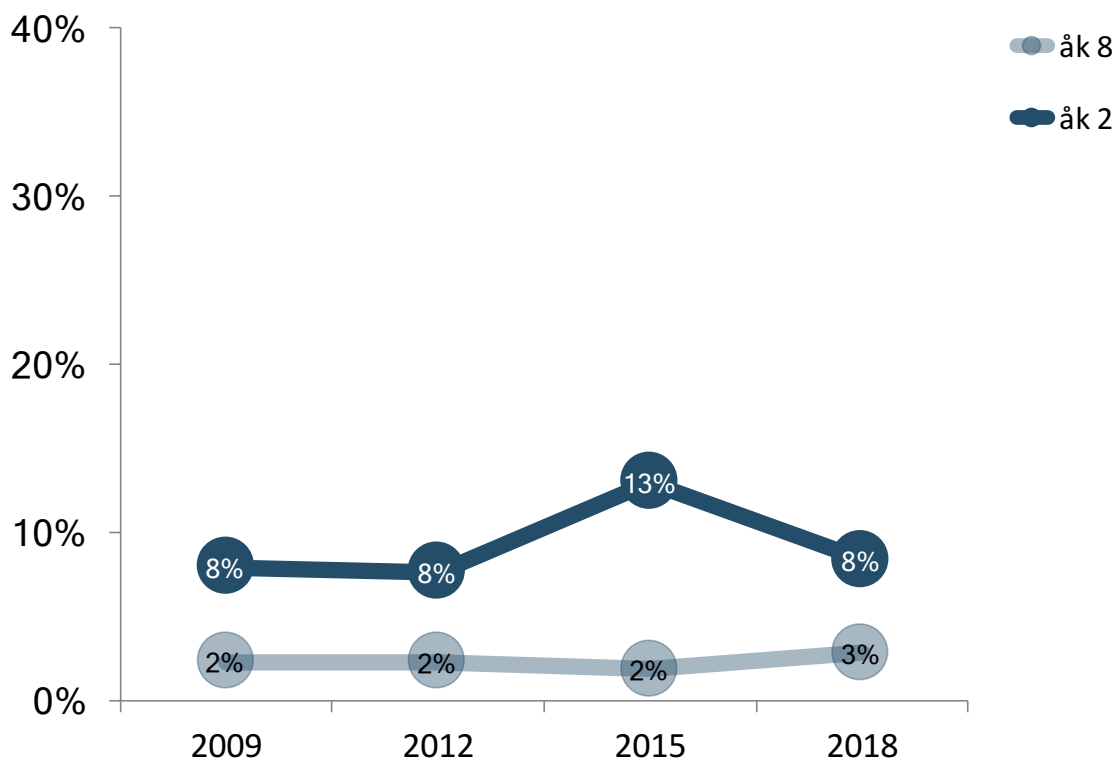

Narkotika

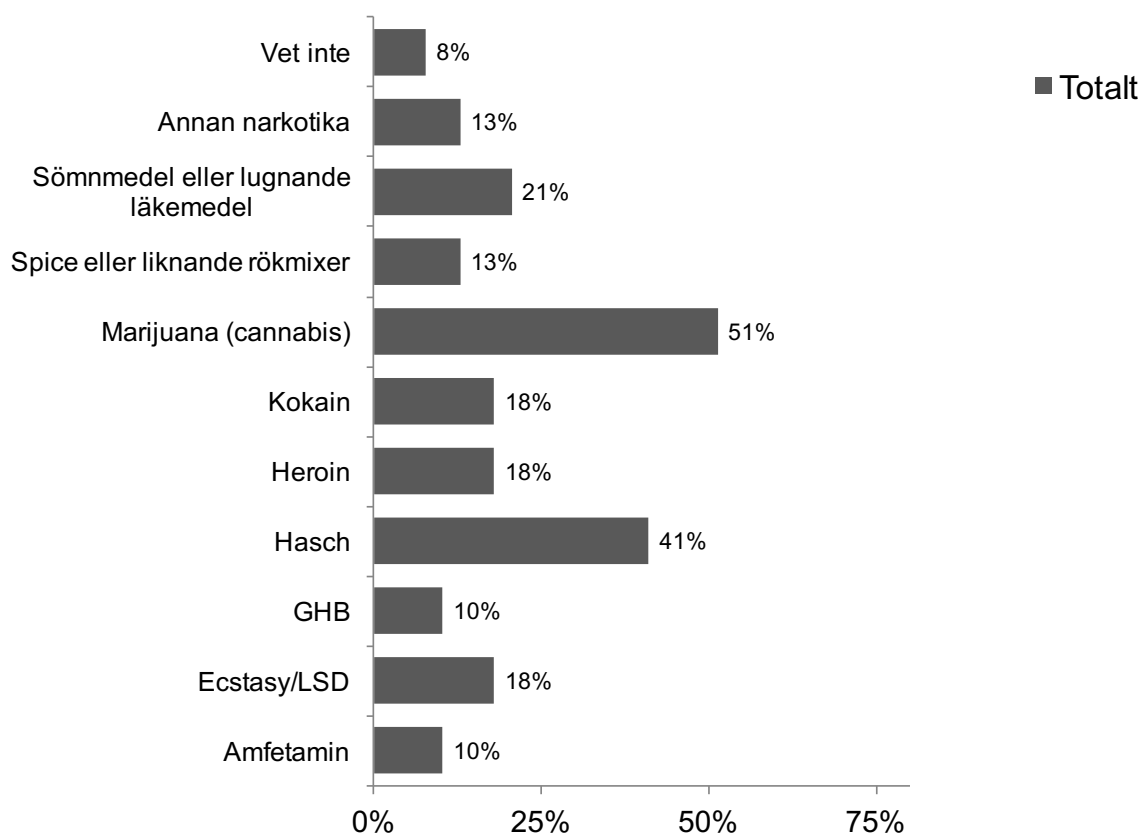
Lupp-enkäten innefattar också frågor om narkotikaanvändning. 3 % av högstadiungdomarna och 8 % av gymnasieungdomarna svarar att de en eller flera gånger har använt narkotika. I diagram F8a framgår det att andelen som någon gång använt narkotika ligger på samma nivå.

På följande sida ser vi att hasch och marijuana är de narkotikasorter som flest ungdomar använt.

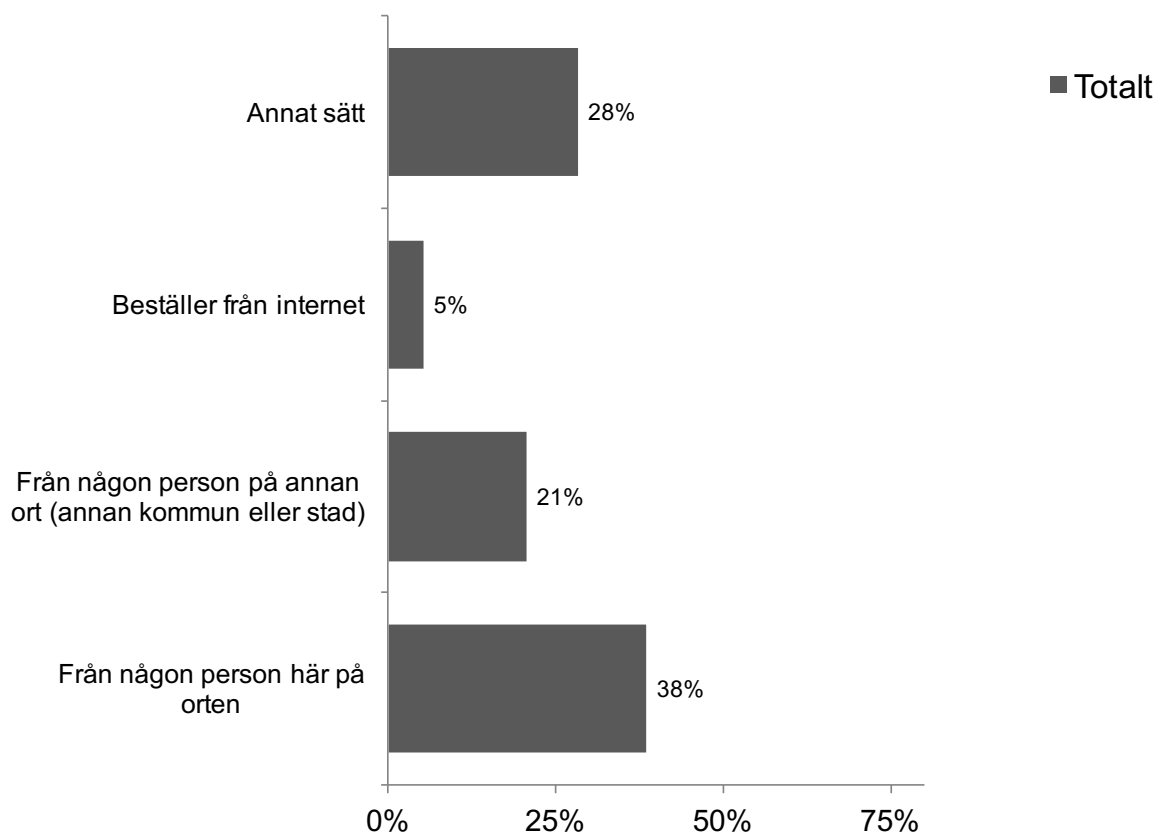
F8. Andel som använt narkotika över tid

F8a. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt?
Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

F8b. Hur fick du/får du tag på narkotika?
Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika

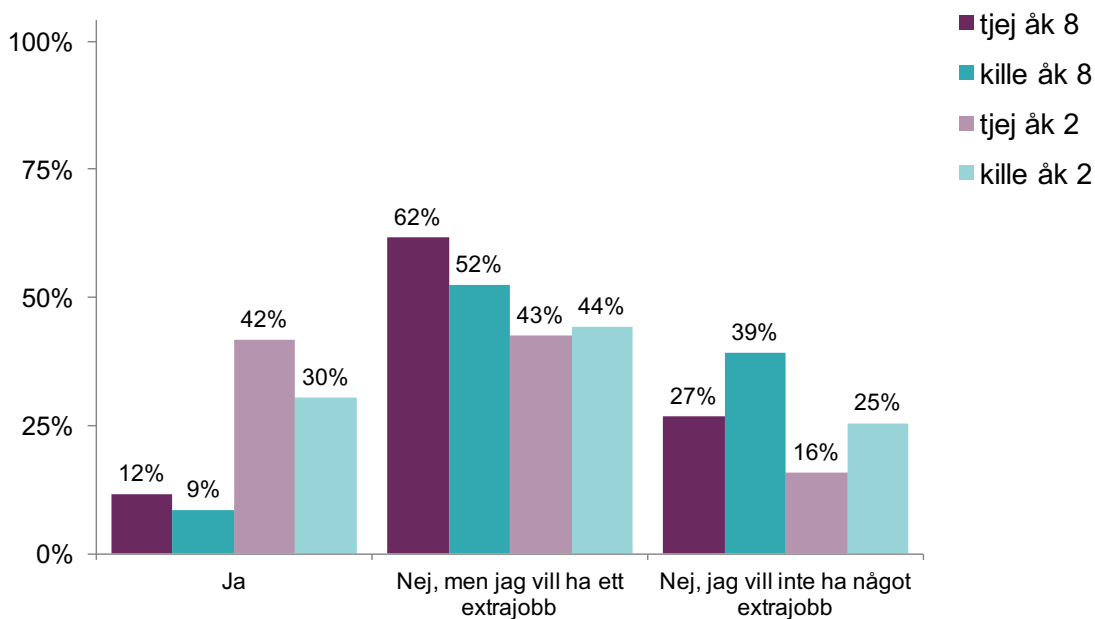

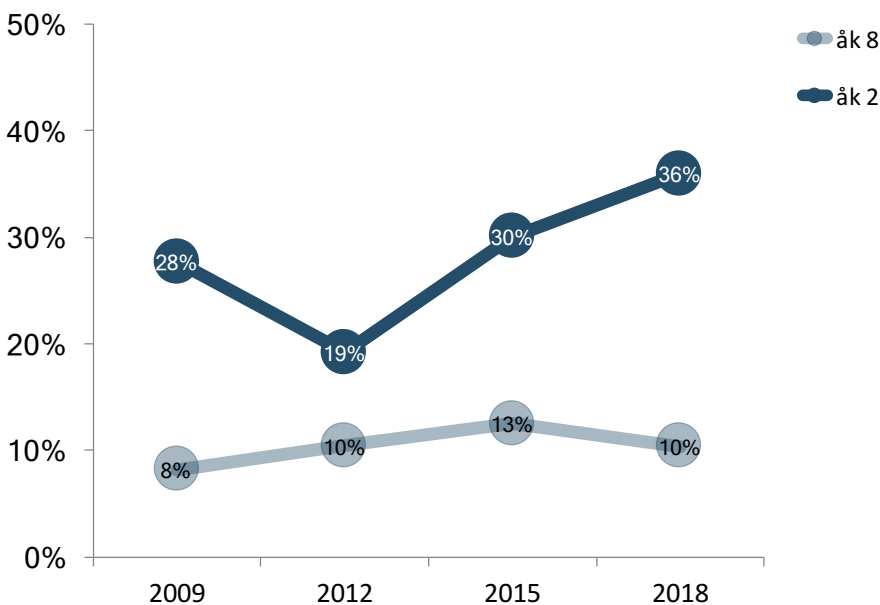
Arbete

I detta avsnitt redovisas några frågor gällande ungdomarnas relation till arbetsmarknaden. I årskurs 8 svarar 12 % av tjejerna och 9 % av killarna att de har ett extrajobb. På gymnasiet svarar 42 % av tjejerna och 30 % av killarna detsamma. Över tid har en ökning av andelen gymnasieungdomar med extrajobb ökat, se diagram G1a.

G1. Har du något extrajobb just nu?

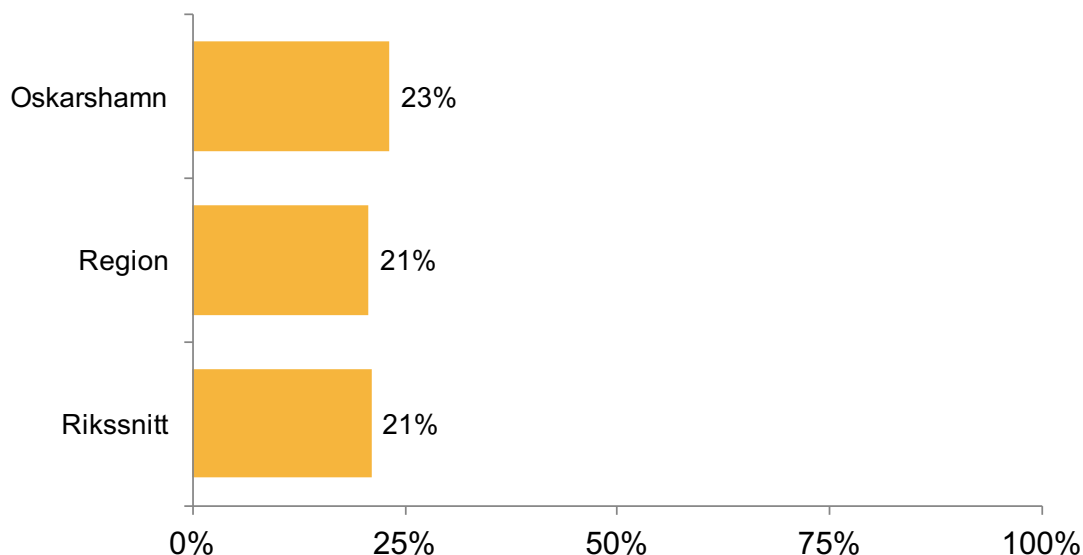

G1a. Andel med extrajobb: Utveckling över tid*

*Obs! 2009 och tidigare var svarsalternativen på frågan endast "ja" eller "nej" för att år 2012 och senare vara "ja", "nej", "nej men jag vill ha ett extrajobb" vilket kan påverka jämförbarheten.

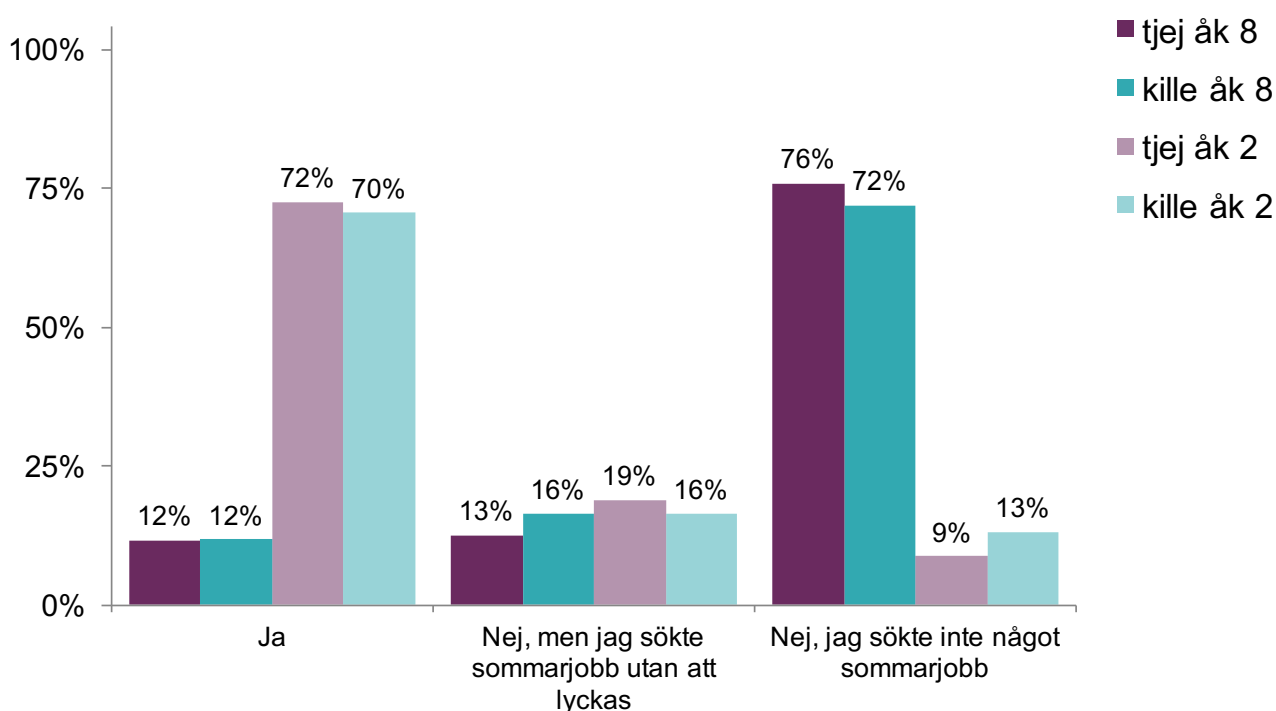
G1b. Andel med extrajobb: Jämförelser

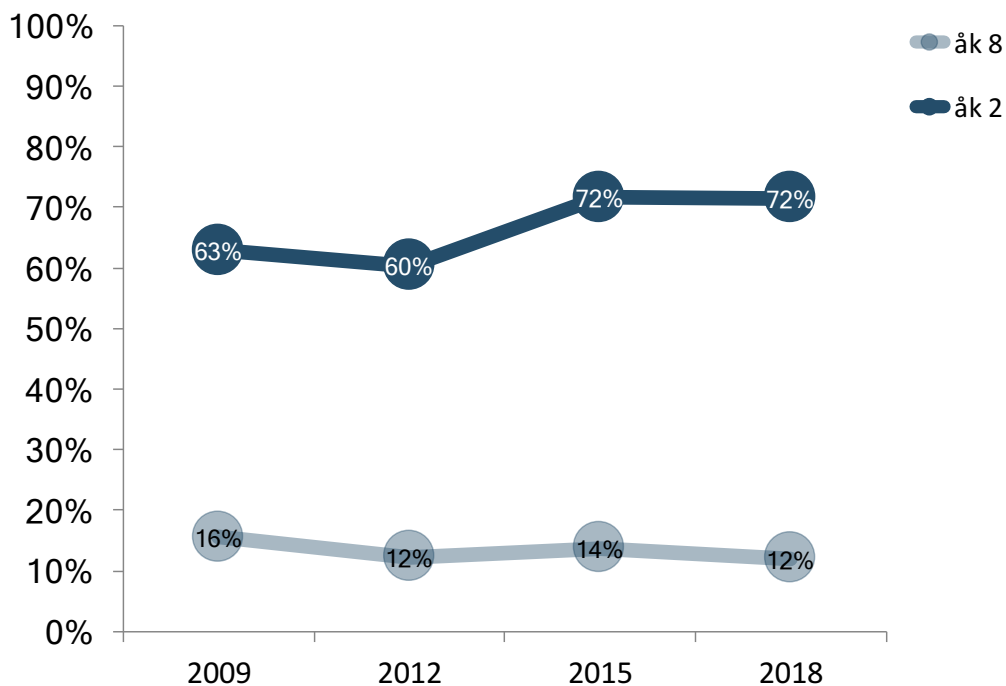
Totalt svarar 12 % av högstadieungdomarna och 72 % av gymnasieungdomarna att de hade ett sommarjobb i somras. Andelen ungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren har varit på en relativt jämn nivå över tid, se diagram G2a på följande sida. Andelen har dock ökat för årskurs 2 från år 2009 då 63 % svarade att de hade ett sommarjobb.

Som det framgår i diagram G2c på sida 67 svarar majoriteten av ungdomarna att de fick sitt sommarjobb genom någon i familjen eller genom någon släkting/bekant. I årskurs 2 svarar en hög andel att de fick sitt sommarjobb genom att själva kontakta arbetsplatsen.

G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

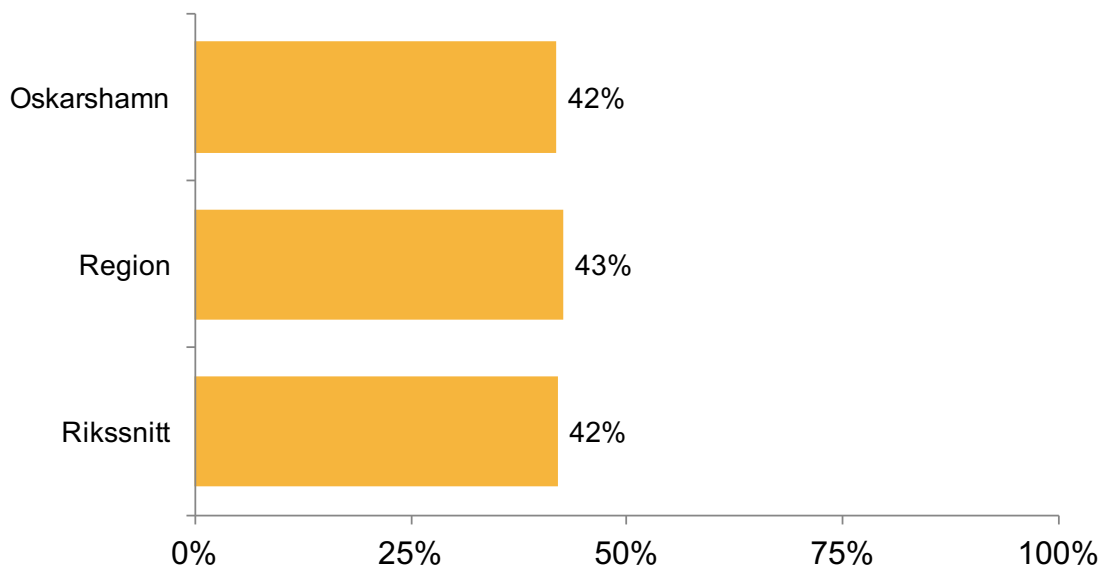

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren
Utveckling över tid

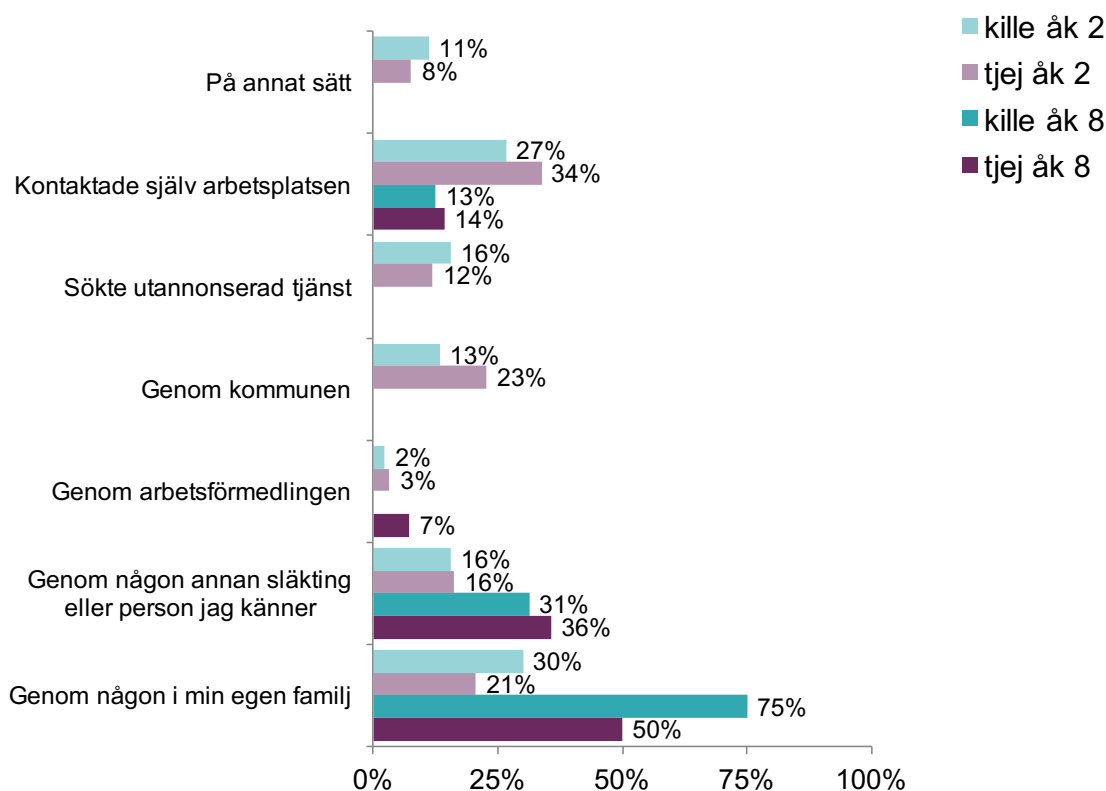
Resultatet för andelen med sommarjobb är på en liknande nivå i Oskarshamn som i regionsnitt och rikssnitt.

G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren
Jämförelser

G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

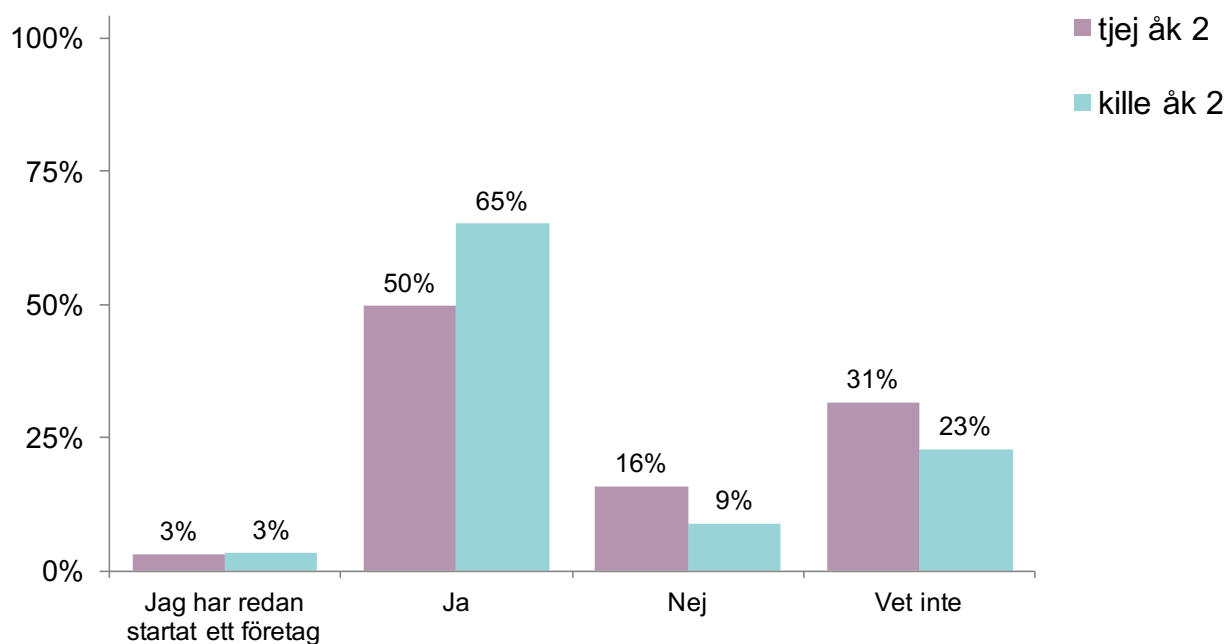
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Inställning till eget företagande

Gymnasieungdomarna fick svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. En andel om 3 % svarar att de redan har ett företag medan 50 % av tjejerna och 65 % av killarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget företag i framtiden.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

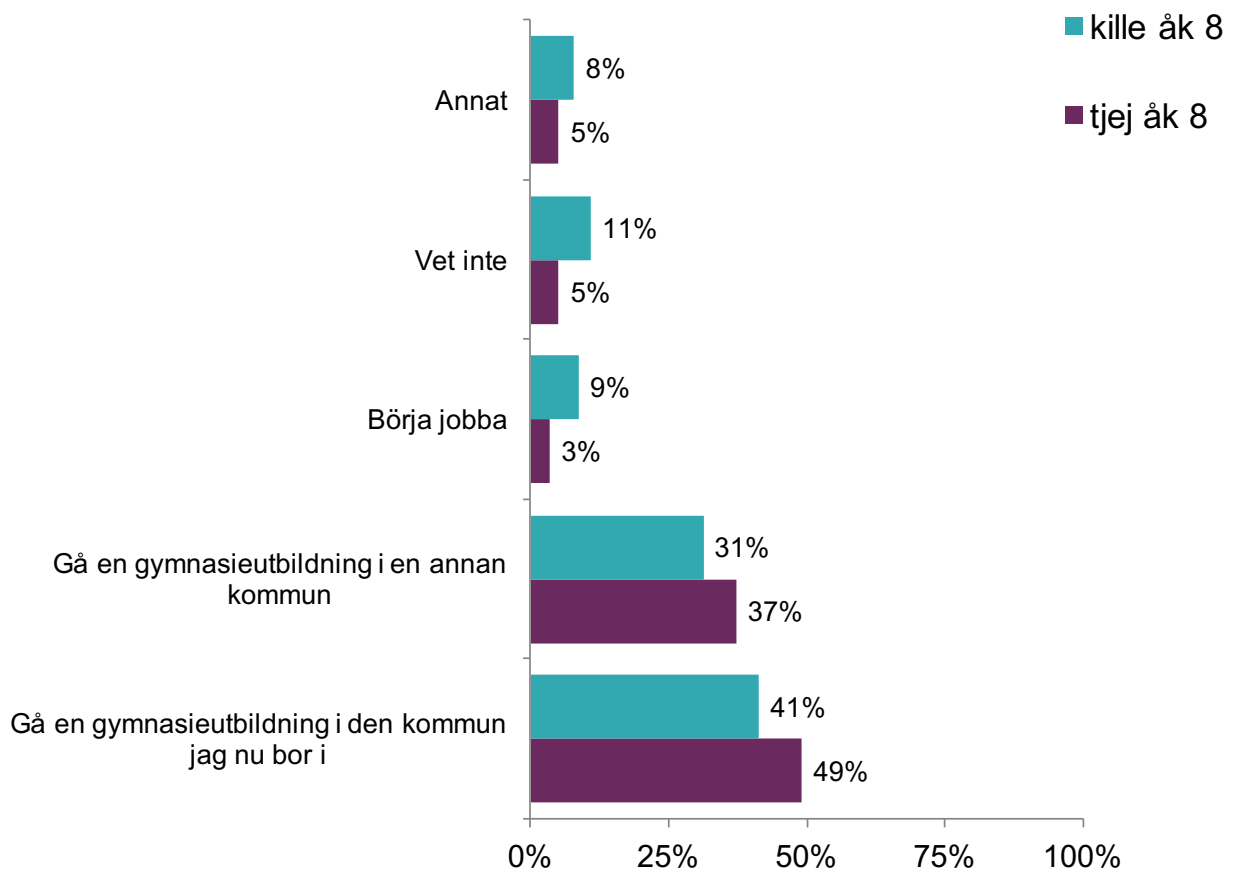
I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Vad unga i årskurs 8 vill och tror att de kommer göra

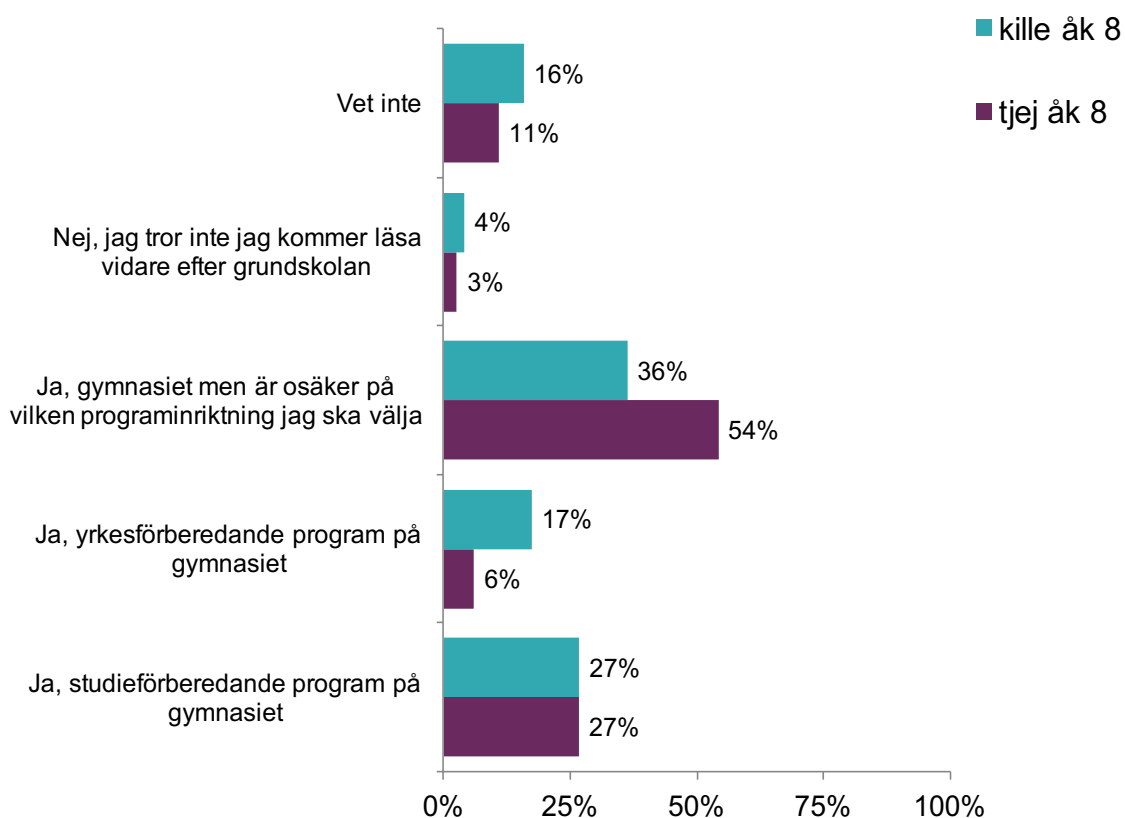
72 % av killarna och 86 % av tjejerna i årskurs 8 skulle helst gå en gymnasieutbildning direkt efter grundskolan, se diagram H1a. 9 % av killarna skulle helst jobba. Motsvarande siffra bland tjejerna är 3 %.

Vad gäller planer på vidare studier är det en väldigt stor andel som tror de kommer läsa vidare (direkt eller senare), se diagram H1b på följande sida. Endast 4 % av killarna och 3 % av tjejerna tror inte att de kommer läsa vidare. 16 % av killarna och 11 % av tjejerna är osäkra och svarar "vet inte".

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

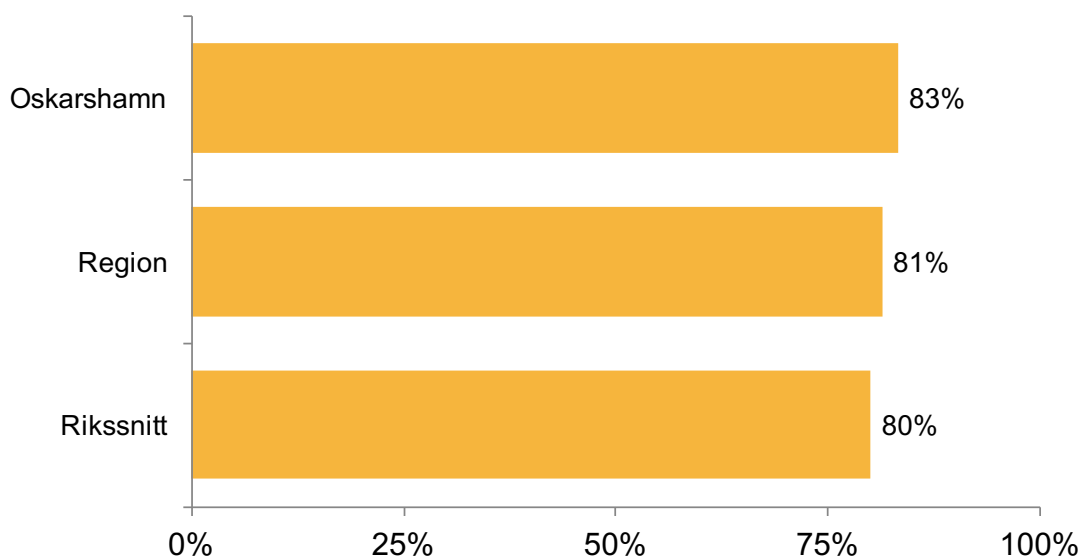

H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

Andelen som tror de kommer läsa vidare efter grundskolan är något högre i Oskarshamn än i regionsnittet och rikssnittet.

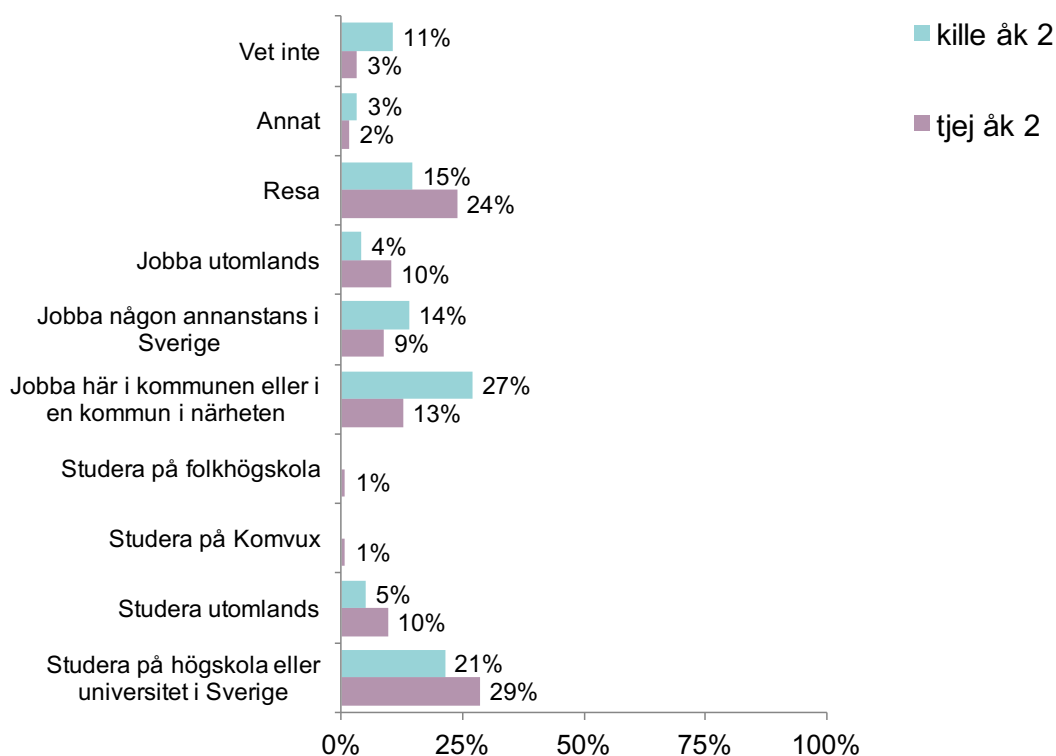
H1c. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)? Andel ja: Jämförelser

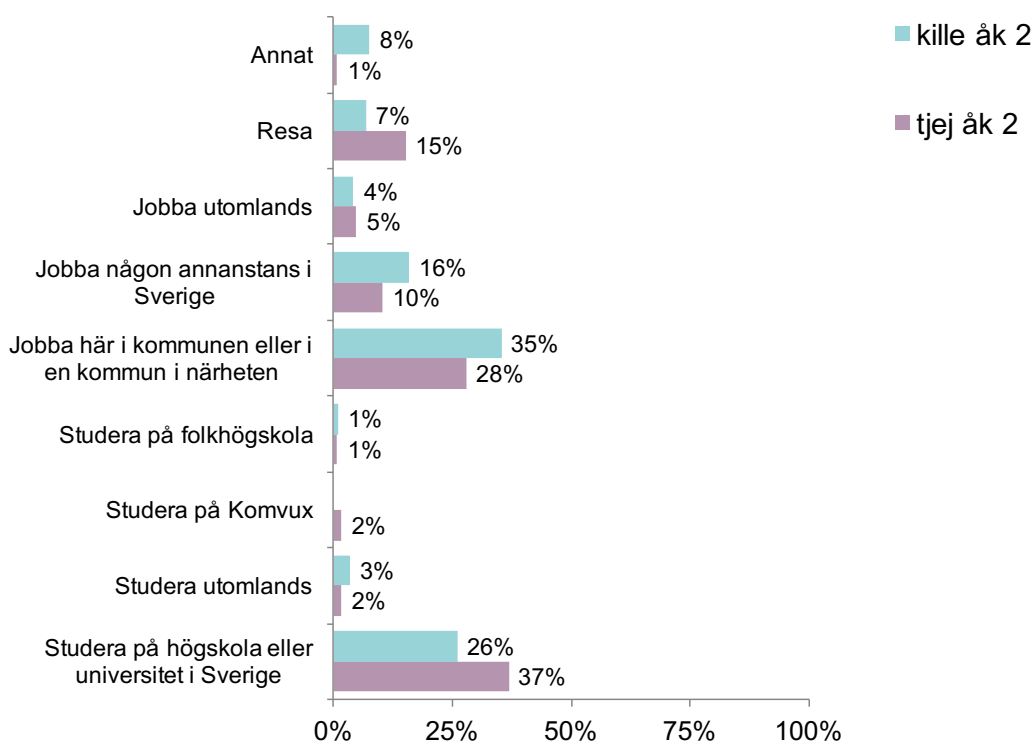
Vad unga i årskurs 2 vill och tror att de kommer göra

Vad gäller frågan om vad ungdomarna i årskurs 2 helst skulle vilja göra direkt efter gymnasiet svarar 29 % av tjejerna och 21 % av killarna att de vill studera på högskola eller universitet i Sverige, se diagram H2a. 15 % av killarna och 24 % av tjejerna skulle helst vilja resa. Bland killarna svarar en hög andel (27 %) att de helst skulle jobba i kommunen eller i närheten.

H2a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

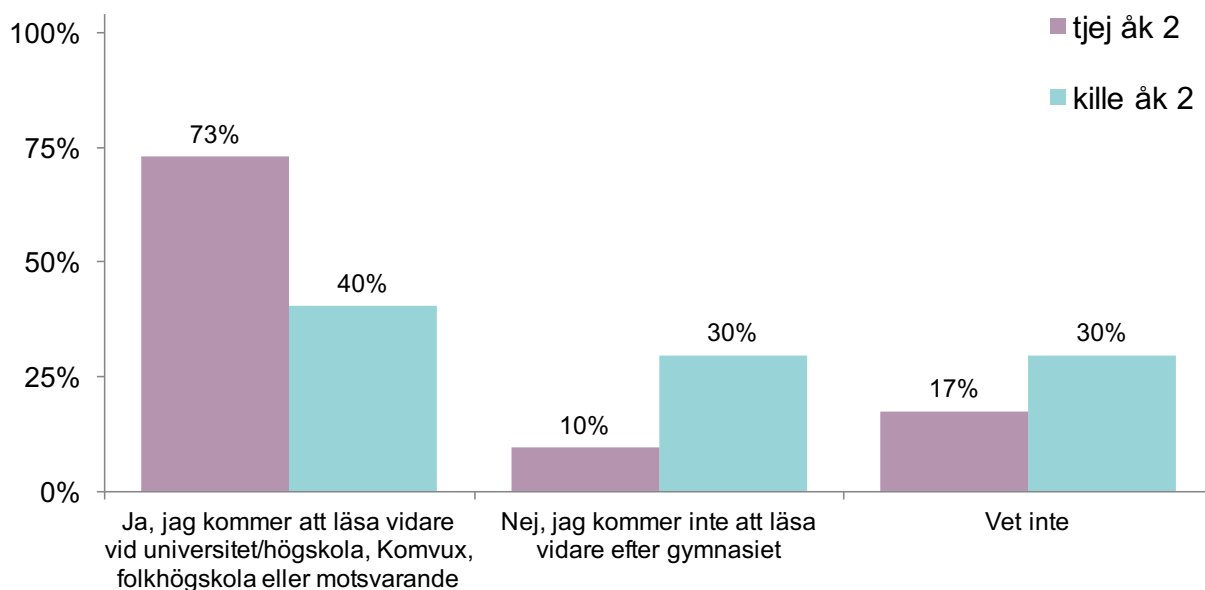

H2b. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

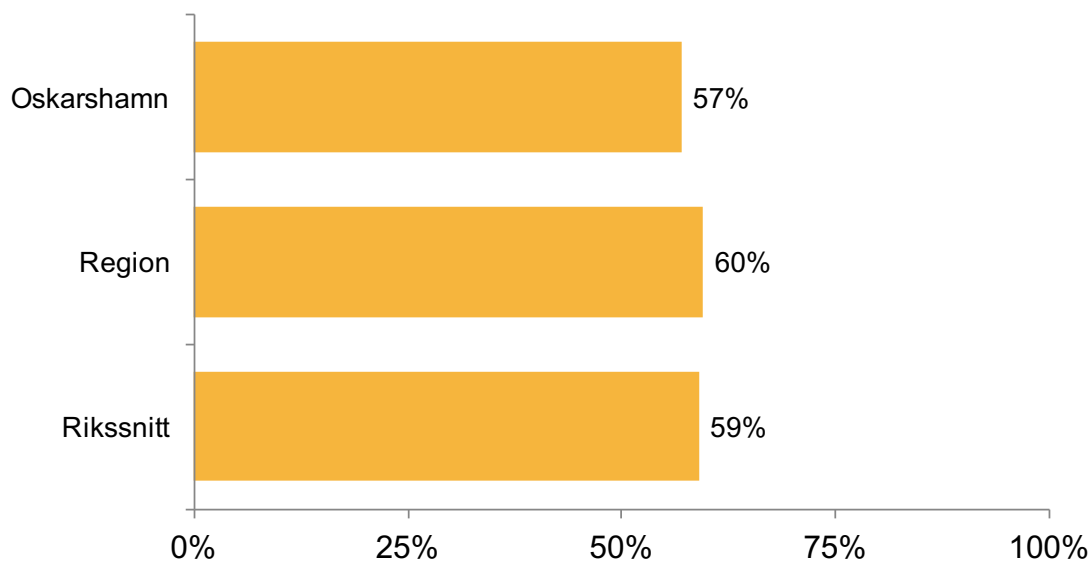
I diagram H3 framkommer det att 73 % av tjejerna och 40 % av killarna i årskurs 2 tror att de kommer studera vidare efter gymnasiet. Det finns alltså en väldigt tydlig könskillnad i denna fråga.

H3. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

Andelen gymnasieungdomar som tror att de kommer läsa vidare (direkt eller senare) är något lägre i Oskarshamn (57 %) än i regionen totalt (60 %).

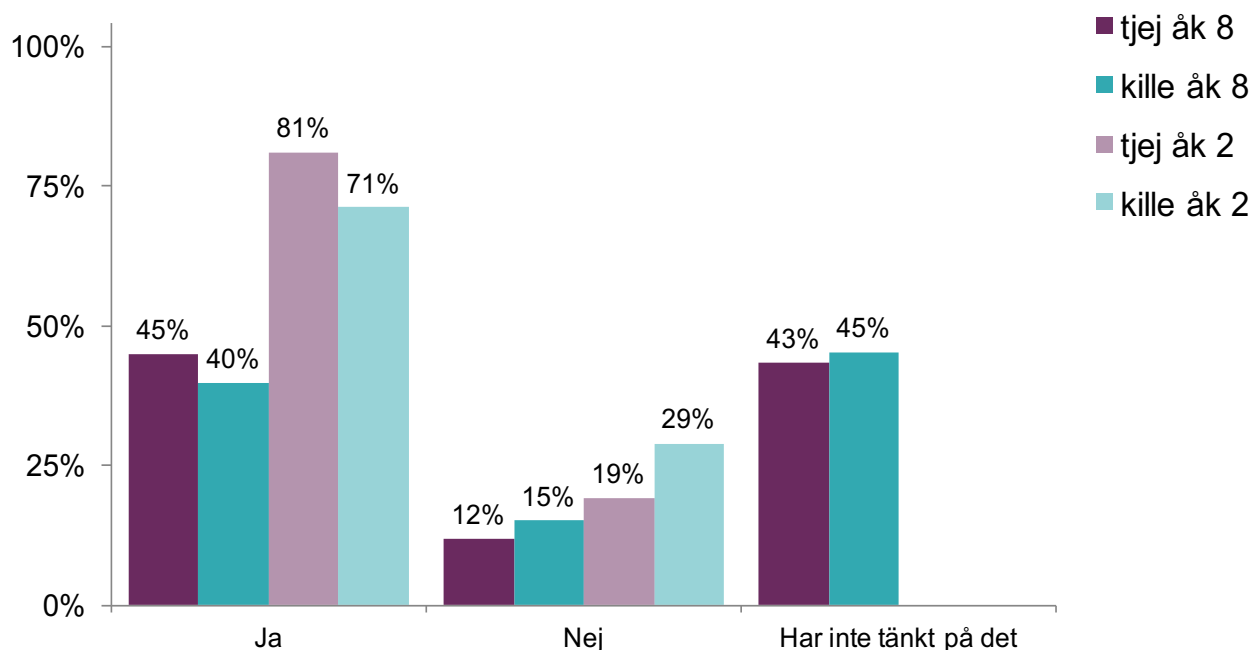
H3a. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet (direkt eller senare)? Andel ja: Jämförelser

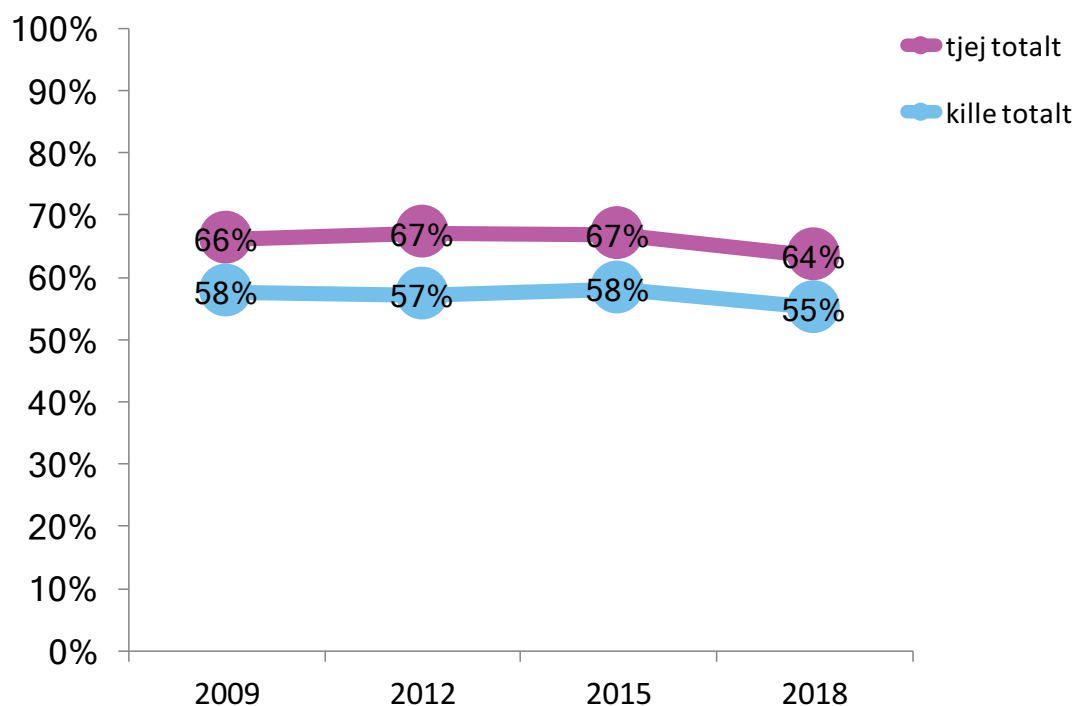
Flytta eller stanna i kommunen

Drygt 40 % av ungdomarna i årskurs 8 svarar att de inte tänkt på huruvida de tror att de kommer flytta från kommunen de bor i eller inte, medan en liknande andel svarar att de tror att de kommer flytta. Bland ungdomarna i årskurs 2 är andelen som tror att de kommer flytta högre. 81 % av tjejerna och 71 % killarna i årskurs 2 tror att de kommer flytta. Andelen som tror att de kommer flytta från kommunen har minskat något från år 2015, se diagram H4a.

H4. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

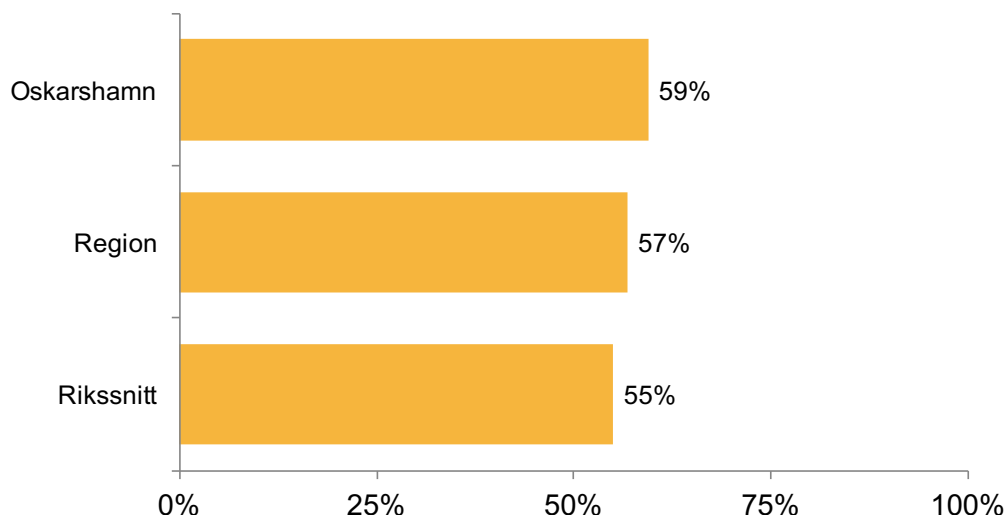

H4a. Andelen som tror de kommer flytta över tid*

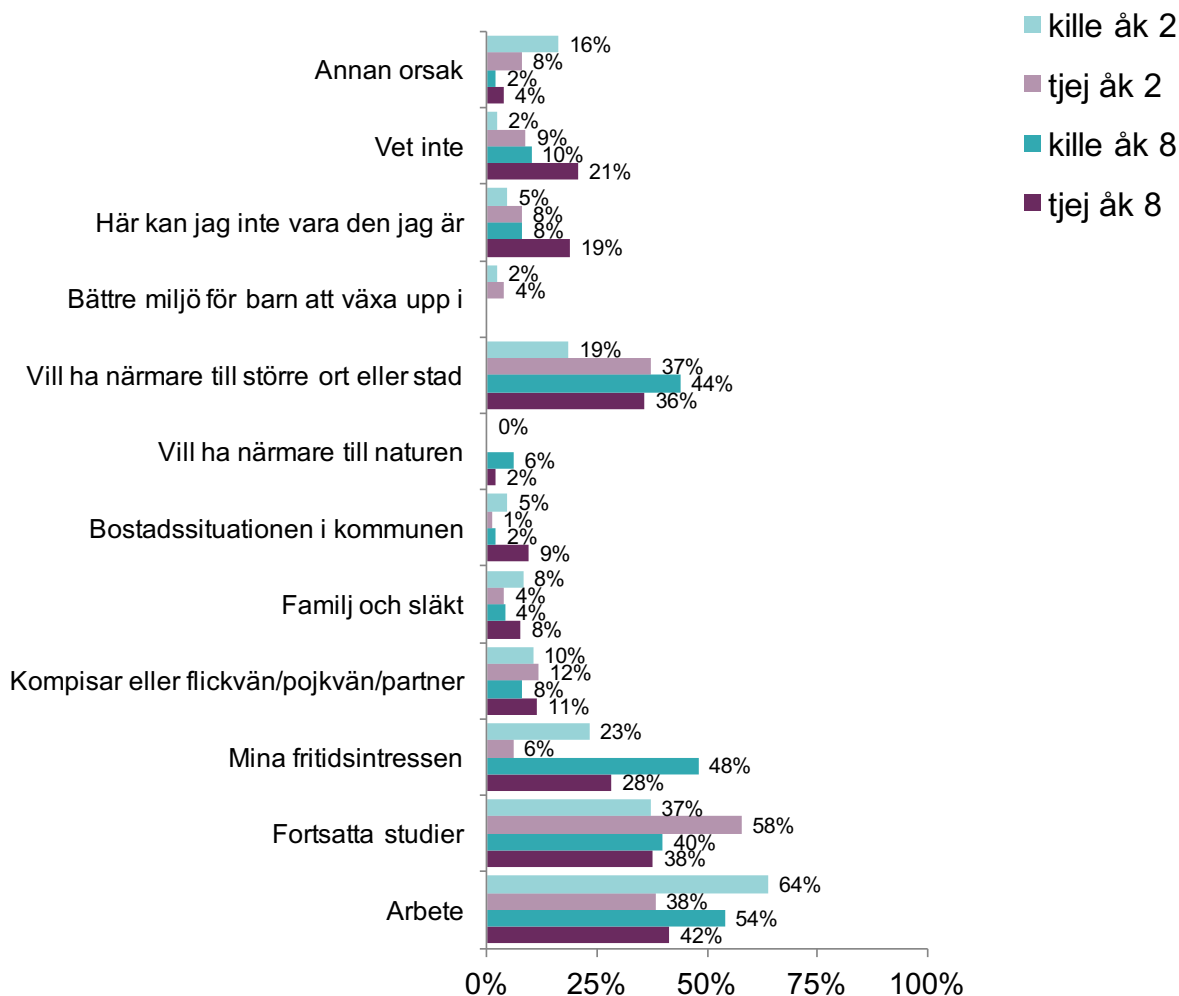
*Andelen ja-svar redovisas över tid. Observera att svarsalternativen på frågan 2014 och tidigare varit ja/nej/vet inte, för att i år vara ja/nej/har inte tänkt på det

H4b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelser

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Flest har angett fortsatta studier, arbete och att de vill ha närmare till större ort eller stad. Bland högstadieläverna svarar många att de vill flytta på grund av sina fritidsintressen.

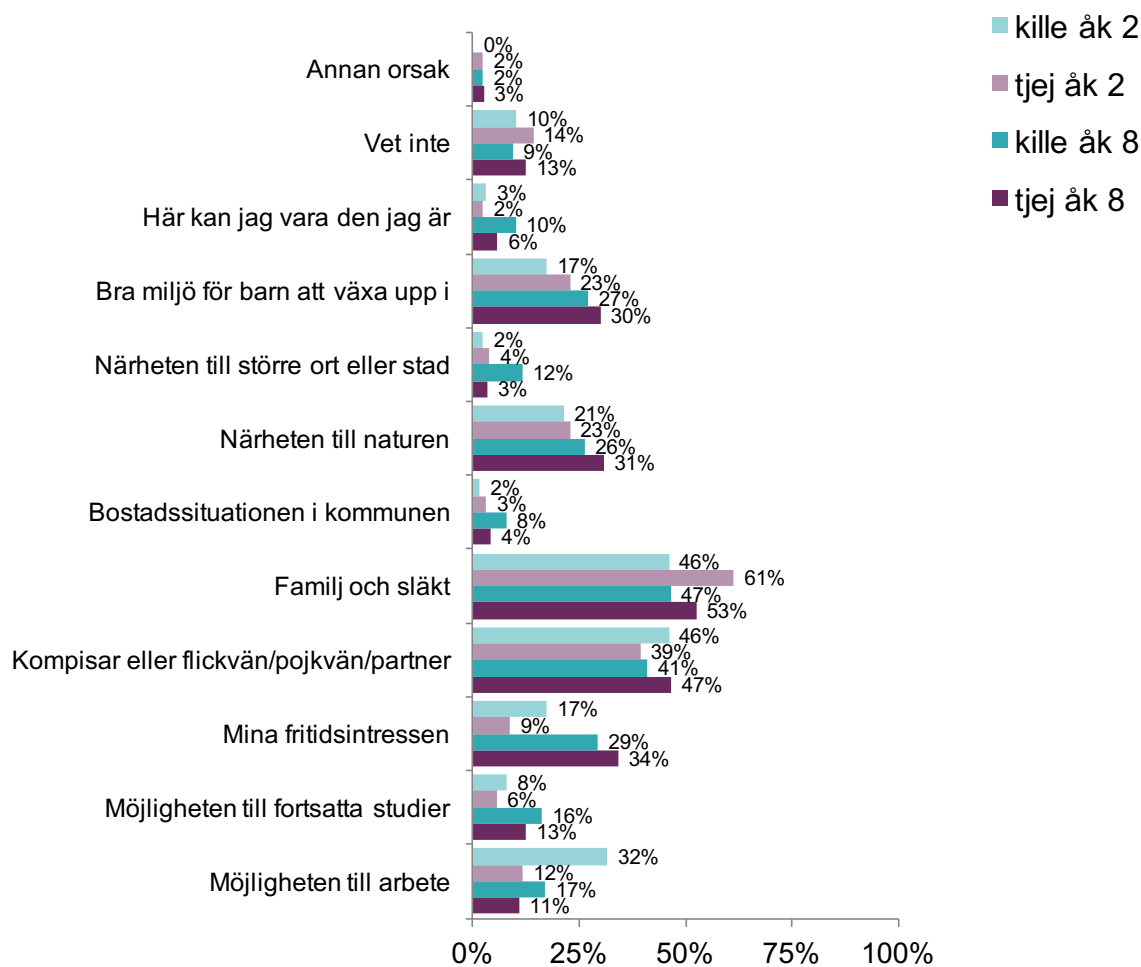
H4c. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

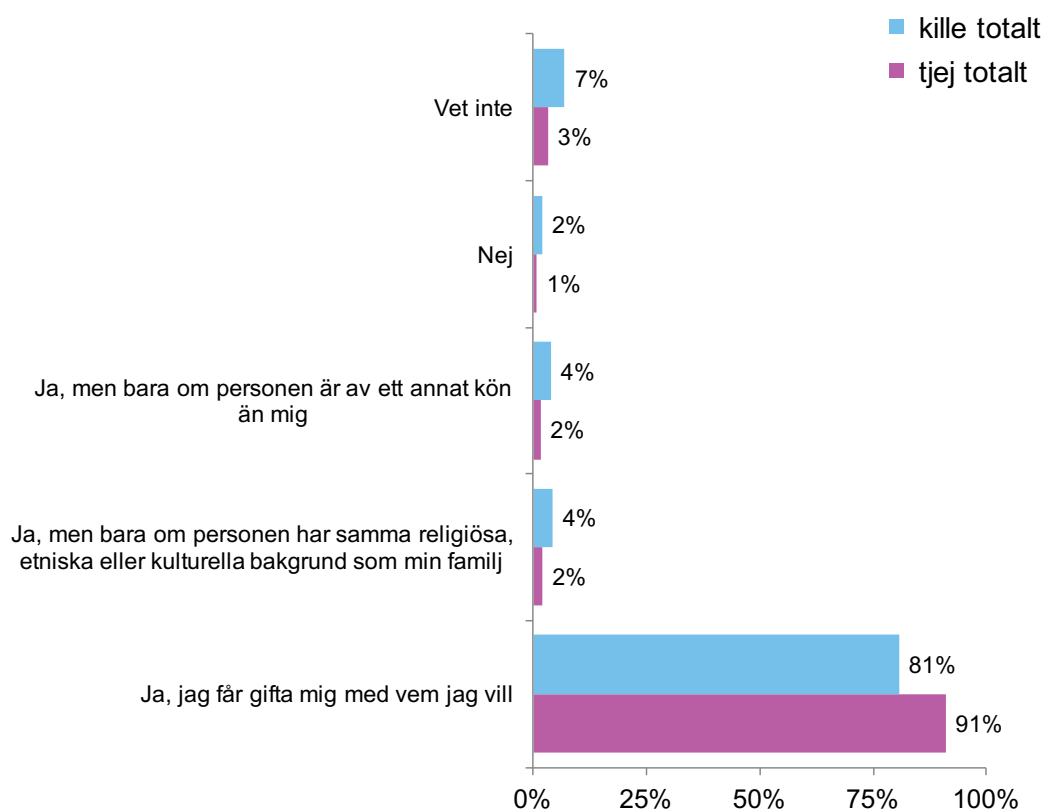
I Lupp-enkäten ställdes även en fråga om vad som är det bästa med att bo i kommunen. Familj och släkt, kompisar och partner, närheten till naturen samt att det är en bra miljö för barn är det som flest anger. En stor andel unga på högstadiet uppskattar också sina fritidsintressen i hög grad.

H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

I enkäten ställdes en fråga om huruvida eleverna får gifta sig med vilka de vill. 91 % av tjejerna totalt och 81 % av killarna svarar att de får gifta sig med vem de vill, se diagram H6 på följande sida.

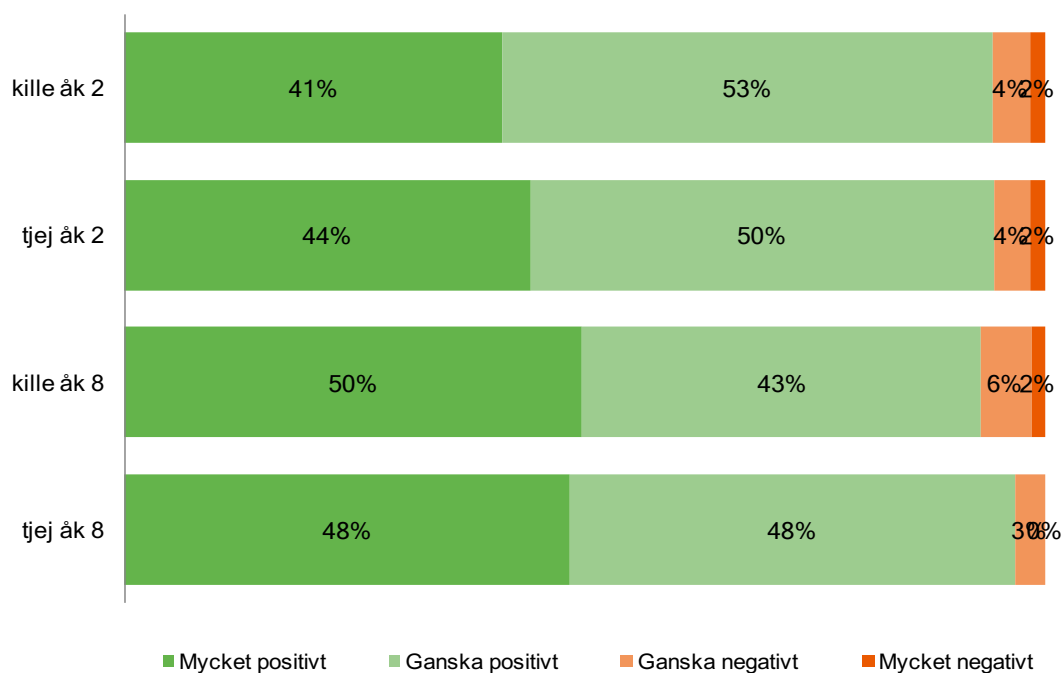
H6. Får du gifta dig med vem du vill?

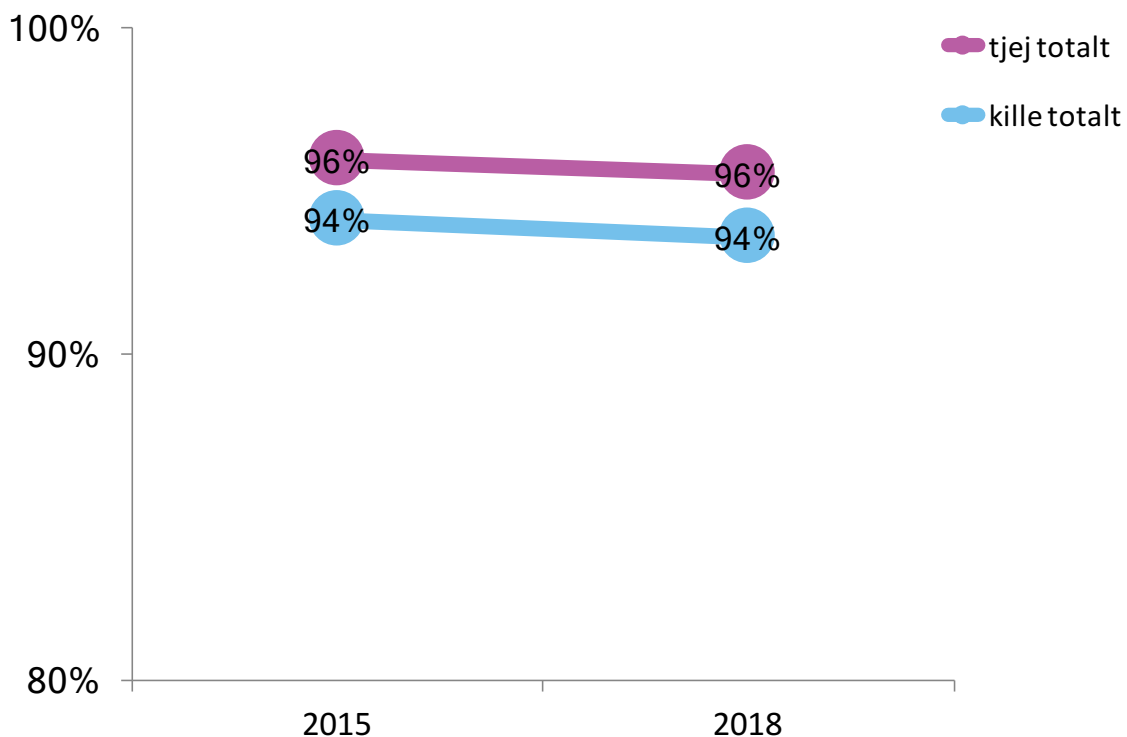
Framtid

Som det framgår i diagram H7 svarar en väldigt hög andel, totalt 94 % av ungdomarna, att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Resultatet är på en liknande nivå som år 2015. Unga i Oskarshamn är något mer positiva vid en Jämförelse med regionsnitt och rikssnitt, se diagram H7b.

H7. Hur ser du på framtiden?

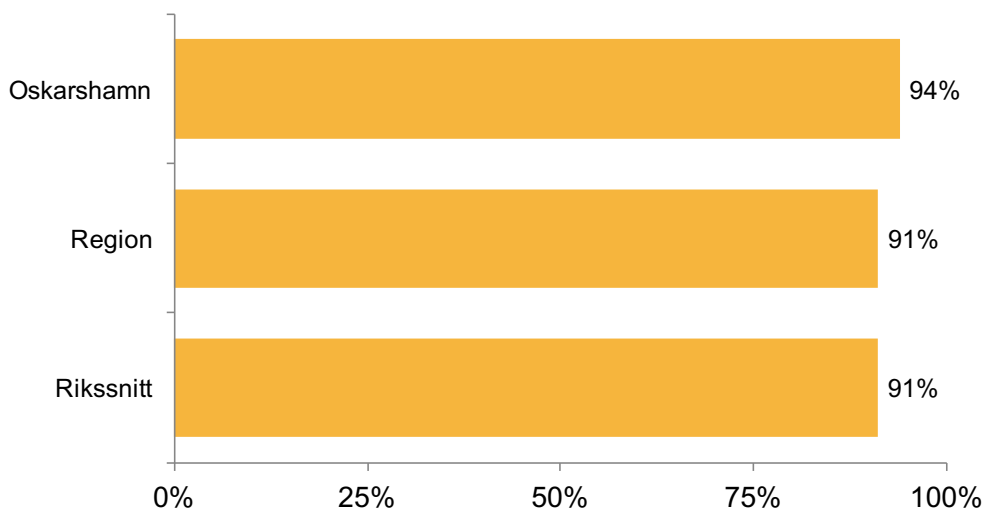

H7a. Hur ser du på framtiden? Utveckling över tid

Andelen med positiv framtidssyn är något högre i Oskarshamn vid en jämförelse med regionsnitt och rikssnitt.

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel som svarat "mycket positivt" eller "ganska positivt"
Jämförelser

Referenser

- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Skolelevers drogvanor 2018
- Folkhälsomyndigheten 2014: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013-2014
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Fokus 14: Om ungas fritid och organisering
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55 "Det handlar om en jämlik hälsa"
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet

